

**Commentariorum ac disputationum, in tertiam partem divi
Thomae tomis quinque**

Priorum vigintisex Quaestionum eius Partis expositionem complectens

Suárez, Francisco

[Köln], 1617

Articulus IIII. vtrum principalius Christi incarnatio facta fuerit ad tollendum
peccatum originale, quam actuale.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-93775](#)

per Christum obtinuit, quia non est credibile, alii quo gradus gratiae habuisse per Christum, & alios sine Christo, alias pari ratione aliquid glorie sperare deberet per Christum, & aliquid sine Christo, quod satis per se absurdum videtur. Quocirca, licet verum sit, illam singularem de Christo revelationem factam Ad, fuisse tempore posteriorum, quam primam iustificationem ipsius Ad, nihilominus fieri potuit, ut primam iustitiam etiam per Christum acciperet, & per fidem eius, vel explicitam licet minus perfectam, vel certe per implicitam, & in ordine ad explicata paulo post obtinendam.

Secundo explicandum est in hac solutione D. Th. unde confiteremus, eam rationem vel causam Incarnationis, Ad, reuelatam, non fuisse primariam & per se primo intentam in hoc mysterio. Cum enim D. Th. negat reuelatam esse Ad, causam Incarnationis, non est intelligendum de omni causa, ut ex eodem alio loco probamus, sed de illa quam ipse putat primariam, & sine qua non fuerit Incarnatio. Sed cur, quod, non posset aliud paratione dicere, nobis quidem reuelatum fuisse mysterium Incarnationis, illam vero causam, que frequenter nobis tradita est, esse nostro statui accommodatam, in se tamen non fuisse praecipuam atque primariam, sed potius illam, quod Ad, significata est, fuisse primam, & potissimum rationem huius mysterij, ac per se maxime sufficietem? & idem dici potest de Angelis, quibus in sua creatione hoc mysterium reuelatum est, ut ex 1. p. 57. & 62. suppono. Et haec ipsa interrogatio multum enervare videtur rationem, qua D. Thom. hoc articulo vtitur. Falsum est enim, in omni reuelatione facta de hoc mysterio, assignata esse rationem eius ex peccato primi hominis. In hac enim reuelatione facta Ad, & Angelis, assignata fuit ratio independens a peccato, ut declaratum est. Quod ita explico: nam si ipsi Ad, proposita esset haec quaestio, quam D. Th. modo versat, scilicet an eo non peccante, reuelatio illi facta, habitura esset effectum: sine dubio contrarium, quam D. Thom. ex simili ratione concluderet, hoc modo. Mihi reuelata est voluntas diuina de perficiendo hoc mysterio, propter rationem altissimam, quod a peccato non pendet, ergo licet peccatum nunquam futurum sit, complebitur illa reuelatio, quin potius certius crederet, Deum fuisse incarnandum non existente peccato, quam eo interueniente, quia non existente peccato, nullam rationem dubitandi inueniret: illo autem existente timere posset, ne suo peccato tantum Dei beneficium impeditur.

Wendetur Fateor, haec esse improbatu difficultia, & satis concludere, & rem hanc esse incertam, & conjecturam D. Thom. esse probabilem, nontamen conuincere: & solum video, dici posse, D. Thom. ideo eam partem elegisse, quia eius discursus, & ratio nitebatur reuelatione certa. Haec autem quod diximus de reuelatione facta Ad, licet probabiliora sint, non tam certa. Deinde, quia illa frequens modus loquendi Scripturar, & ratio illa ex peccato sumpta toties repetita, & inculcata, multum indicant, illud fuisse primum motivum diuinæ voluntatis ad hoc mysterium perficiendum, licet, postquam illud facere decreuit, etiam Ad, reuelare voluerit, modo statui innocentia accommodato.

Difficultas. Tertio in eadem solutione explicandum ocurrerit, quomodo aliqui ex Sanctis allegatis significant, Adam in eo sopore cognouisse mysterium crucis. Hieronymus enim supra sic loquitur: Primus vates Adam hoc de Christo & Ecclesia prophetauit, quod reliquerit Dominus noster atque Salvator, Patrem suum Deum, & matrem suam caelestem Ierusalem, & venerit ad terram, propter suum corpus Ecclesiam, & de suo eam latere fabricauit. Quo ultimo verbo mysterium crucis significat: & Augustinus tractat. 9. in Ioann. post medium, explicans sacramentum in verbis Ad latens, dicit,

Fr. Suarez Tom. I.

A Christum reliquisse Patrem, cum carnem sumpsit, matrem vero cum Synagogam repudiavit, & adhuc fit Ecclesias, quae formata est ex latere ipsius dormientis in cruce, & subdit: propterea immisisse Deum soporem in Adam, quando hoc præsignificabatur, quia propheta illis temporibus futuro huic temporis dispensabatur: & lib. 9. Genes. ad lit. c. 19. euidebitur dicit, per illam ecclasticam factum fuisse Adam participantem tanquam Angelicæ curie, ut intrans sanctuarium Dei intellegaret nouissima: & idem Leo Papa & nonnulli alii indicare videntur. Dicetur fortasse, illo facto & aliis verbis Ad, haec omnia fuisse allegoricæ significata, ipsum vero Adam, non omnia illa mysteria intellexisse. Sed contra, quia pari ratione negari poterit, cognouisse ipsum mysterium Incarnationis, sed solum instinctu Spiritus Sancti locutum fuisse verba, quod Prophetiam continerent, ad eum modum, quo Caiphas dixit, oportet ut unus moriatur homo pro populo. Respondeatur tamen, fine *Vera solutio*, dubio Adam non fuisse præscium sui causus, & consequenter neque Incarnationem cognouisse, ut ad illius remedium ordinata est. Quod non aliter probo, quam Augustinus autoritas supra citata: tum quia *August.* ab eodem sufficienter eo loco demonstrant: tum etiam, quia res est tam manifesta, ut nullus sit, qui contradicat. Cum ergo Sancti applicant significationem illorum verborum ad aliqua mysteria, quod supponunt culpam, non intelligent, Adamum omnia illa in particulari, & iuxta proprium eorum modum cognouisse, sed solum mysterium ipsum: quod eius substantiam, & quod summam coniunctionem cum Ecclesia sua, quod de latere eius ædificanda erat, quod non oportet intelligi de latere Christi morientis in cruce, ita ut hoc totum Adam cognoverit, cum neq; hoc per verba Ad, significatum sit, sed in communi potestate intelligi de latere, id est, de amore, & de corde Christi. Et ad hunc modum cetera sunt exponenda, quod difficultatem non habent. Quod vero ultimo dicebatur, non esse simile: quia si verba Ad, considerentur, *Hoc nunc os ex oibis meis,* &c. tantum significant substantiam mysterij, & coniunctionem Christi cum Ecclesia, modum autem per se non significant, licet interdum ad hoc accommodentur, vel extendantur: pertinet autem ad perfectionem Ad, ut ea intelligeret, quod verbis suis significabat: & ideo à Sanctis non solum dicitur locutum fuisse spiritu propheticō, sed fuisse vere Prophetam. Non est autem necesse, ut intellexerit omnina mysteria, quod in illis verbis possint inueniri, seu ad quod possunt accommodari, quod in omnibus fere prophetis commune est.

ARTICVLVS IV.

a *Vtrum principalius Christi incarnationis facta fuerit ad tollendum peccatum originale, quam actuale.*

D quartum sic proceditur. Viderur, quod 3 d 1 q. 1. ap. 26. Et opus. Deus principalius incarnatus fuerit in remedium actualium peccatorum, quam in opus. 11. Et op. 2. Et op. 3. Et op. 23. Et op. 35. Et op. 21. remedium originalis peccati. Quato enim peccatum est grauius, tanto magis humanae salutis aduersatur, propter quam Deus est incarnatus: Sed peccatum actuale est grauius, quam originale peccatum: minima enim pena debetur originali peccato, ut Augustinus dicit contra Iulianum. * Ergo principalius Incarnatio Christi ordinatur ad deletionem actualium peccatorum, quam ad deletionem originalis peccati.

2. Praterea, peccato originali non debetur pena sensus, sed solum pena danni, ut in secundo habatum est. * Sed Christus venit pro satisfactione peccatorum, penam sensus pati in cruce, non autem penam danni, quia nullum defectum habuit diuine visionis, aut fruitionis. Ergo principalius venit ad deletionem peccati actualis, quam originalis.

*L. 2. interſi
et med. 10. 3.* 3. Præterea, Sicut Chrysostomus dicit in 2. de compunctione cordis: *Hic est affectus serui fidelis, ut beneficia domini sui, quæ communiter omnibus data sunt, quasi sibi soli preſta reperitur; quasi enim de ſe ſolo loquens Paulus ita ſcribit ad Galatas secundo: Dilexit me, & tradidit ſemetipſum pro me; Sed propria peccata noſtra ſunt actualia; originalē enim eſt commune peccatum. Ergo hunc affectum debemus habere, ut exſtimenous, eum principaliter propter actualia peccata renifer.*

Iohann. 1. Sed contra eſt, quod Iohann. 1. dicitur: *Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccatum mundi,* quod exponens Beda dicit*, *Habent in glo. et dñm in mune totius mundi.*

huc loco.

Iean. 3. *b. Respondendo dicendum, quod certum eſt, Christum veniſſe in hunc mundum, non ſolum ad delendum illud peccatum, quod tradiſtum eſt originaliter in posteris: sed etiam ad deletionem omnium peccatorum, que poſtmodum ſuperaddita ſunt. Non quod omnia deleantur (quod eſt propter defectum hominum: qui Chriſto non inhaerent: ſecundum illud*

Ioannis 3. Venit lux in mundum, & dilexerunt homines magis tenebras, quam lucem) ſed quia ipſe exhibuit, quod ſufficiens fuſt ad omnium peccatorum deletionem. Vnde dicitur

Roman. 5. Non ſicut delictum, ita & donum: nam iudicium ex uno in condemnationem, gratia autem ex multis delictis in iuſtiſcationem. Tanto autem principalius at accidit peccati deletionem Christus venit, quanto illud peccatum maius eſt. Dicitur autem aliquid maius duplicitate. Uno modo intensius, ſicut eſt maior albedo, que eſt intensior. Et per hunc modum maius eſt peccatum actualis, quam originale: quia plus habet de ratione voluntarii, ut in ſecundo habbitum eſt. Alio modo dicitur aliquid maius extenſione: ſicut dicitur maior albedo, que eſt in maiori ſuperficie. Et hoc modo peccatum originale (per quod rotum genus humanum inficitur) eſt maius quolibet peccato actuali, quod eſt proprium singulari perſone. Et quantum ad hoc Christus principalius venit ad tollendum originale peccatum, in quantum bonum gentis diuinus & eminentius eſt, quam bonum vnius, ut dicitur 1. Ethic. **

*P. 2. q. 81.
nr. 2.* Ad primum ergo dicendum, quod ratio illa procedit de in-

fini ſuam magnitudine peccati.

c. Ad ſecundum dicendum, quod peccato originali in futura retributione non debet pena ſuam: penitentias tamen, quas ſenſibiliter in hac vita patimur, ſicut famem, ſitum, mortem, & alia huic modi, ex peccato originali procedunt.

Et ideo Christus, ut plene pro peccato originali ſatisfaceret, ſenſibilem dolorem pati voluit, ut mortem, & alia huic modi in ſepſo conſumeret.

Loco in arg. citato. *d. Ad tertium dicendum, quod ſicut Chrysost. ibidem**

dicit. Verba illa dicebat Apoſtolus, non quia diminuere volens amplissima & per orbem terrarum, difluſa Chriſti mu- nera, ſed ut pro omnibus ſe ſolum indicaret obnoxium. Quid enim intereft, ſi & alius preſtit, cum quælibet ſunt preſtitia, ita integrasunt, & ita perfectas, quia nulli alijs ex his ali-

quid fuerit preſtitum? Ex hoc ergo, quod aliquis debet reputare ſibi beneficia Chriſti preſtitia eſſe, non debet exſtimare, E

quod non ſint alii preſtitia: Et ideo non excluditur, quin principalius veneſit aboleare peccatum totius naturæ, quam peccatum vnius perſone: Sed illud peccatum natura ita perfecte curatum eſt in unoq; que, ac in uno ſolo eſt curatum. Et

ideo propter vniōne charitatis, totum quod omnibus eſt impensum, vnaſquisque debet ſibi adſcribere.

COMENTARIUS.

*N*hoc titulo prium exponere oportet, quid ſignificet illa particula, *principalius*, & in quo ſiat comparatio. Poteſt enim In carnatio dici principalius facta propter vnum peccatum, quam propter aliud, vel quia remedium vnius fuit prius inten-

A trum, quam alterius: vel quia fuit magis intentum, ve ita dicam, appetitum: hoc eſt, quia ita facta eſt Incarnationis propter remedium vnius, ut fine illo non fieret: vel deniq; dici potheſt, principalius veniſſe propter vnum, quam propter aliud, quia conſiderata neceſſitate, & indigentia humanae naturæ, vnum peccatum magis poſtulabat remedium, & magis miliercordia Dei excitatbat, quam aliud: & iuxta hos varios ſenſus multa poſſunt hic queri: ſcilicet, an si non fuſſet peccatum originale Incarnationis fieret propter ſola actualia, vel eſt contraria D. Thom. autem nihil horum hic tractat, ſed ſolum an Incarnationis fuerit facta propter verumque peccatum tollendum, & propter q; principalius in ultimo ſenuſu ſupra explicato, id eſt, ex

B quo peccato orta ſit major neceſſitas in humana natura, ut hoc remedio indigerit; hunc enim eſte ſenſum, patebit ex corpore articuli Secundo, in illa co- paratione aduerterendū eſt, peccatum originale, neceſſario ſupponere aliquod actualia, quia cum originale peccatum ſit per modum habitus, in ſolo actuali peccato potuit haberi ſuam primam radicem, & funda- mentum, non enim potuit, vel à Deo ipſo ſolo, qui non eſt autor mali culpa, nec per bonum actum in humana natura introduci: quando ergo originale peccatum ad actualia comparatur, potelli ſub peccato originali, comprehendit ipsum actualis peccatum Ad, & Eu, per quod tota natura lapsa eſt, & comparari ad actualia, que poſtmodum addita ſunt, & hunc ſenſum indicat D. Thom. in corpore articuli.

C *b. Respondet D. Thom. Christum veniſſe ad tollenda omnia peccata, ſed principalius in remedium originalis; ita enim ſimpliceret colligenda eſt sententia D. Thom. ut ipſe ſatis explicuit in ſolutione tertij: quanquam in corpore non ſimpliceret, ſed cum ad- diro concludere videatur, cum ait: Er quantum ad hoc Christus principalius venit ad tollendum originale pecca- tum. Sed illa particula, Quanquam ad hoc, non eſt dimi- niuens, aut limitans conclusionem, alias ſimpliceret, & abſolute non ſatisficeret queſitioni, ſed haberet vim cauſalis, ac si diceret, & propter hoc principalius ve- nit Christus propter originale peccatum: & ita eſt facilis litera articuli.*

D In quo obſerandum eſt primo, cum D. Thom. expliceat Christum veniſſe ad omnia peccata tolle- da, quia exhibuit quod ſufficiens fuſt ad omnia pec- catorum deletionem; intelligendum eſſe, nō ſolum quia ipſa Chriſti opera ſecundum ſe ſufficientem valorem habuerit, hoc enim modo etiam poſſent dicſi ſufficiente ad delenda Angelorum peccata, ſi Deus voluſet, ut ad hoc etiam ordinarentur: & ta- men de fide eſt, Christum non venire propter An-

gelorum peccata, ut infra qu. 8. & 19. latius dicetur: intelligendum ergo eſt, de operibus Chriſti ut ab ipso ex Dei ordinatione, & beneplacito in hunc finē reſervebantur: venit igitur, ut operaretur, & quod in ſe eſt, ſufficiens premium offerret, ut omnia homi- num peccata, tam originalia, quam actualia tolle- rentur.

Secundo, notandum eſt illud principium, quo fundatur ratio D. Thom. ſelicet, tanto principalius ad alium peccati deletionem Christus venit, quo illud peccatum maius eſt: quod D. Thom. tanquam per ſe notū ſine probatione ſumit: cum tamen deve- ro ſenſu, & ratione illius, nō ſatis conſtare videatur quia cum tam operari myſteriū Incarnationis, propter remedium peccati, quam efficeret illud principalius propter hoc, quam propter illud, totum pen- deat ex diuina voluntate, & ex modo, quo prædeſti- nauit hoc myſterium, non potheſt ex ſola inaequali- tate peccatorum colligi: principalius Deum in- diſſe per hoc myſterium vnius remedium, quam alterius: ſed hoc ſumendum eſſet ex Scripturis, in quibus voluntas Dei eſt reuelata; ſicut in quaſtio- ne præcedenti articuli dicebatur. Eſt enim in utrāq; filiis ratio. Sed dicendum eſt, ut explicando ſenſum tituli

Funda-
mentu-
m D Tho-
m declaratur.

tituli articuli dixi, D. Thom. solum comparare hanc peccata ex parte humanae naturae, quodnam scilicet illorum induxit maiorem miseriari, maioremq; redemptio necessitatem, ut ex hac parte dicatur Deus principalius venisse propter unum peccatum, quam propter aliud, & hoc sensu per se manifestum est hunc excessum debere fundari in maiori peccati gravitate.

Tertio, cum D. Thom. comparet hanc peccata in intentione, & dicat actuale esse grauius intensius intelligendum est ex genere suo, nam actuale peccatum sub se complectitur omnia mortalia, & quodlibet mortale grauius est, quam originale, si autem comparatio fieret de veniali cum originali, simpli- citer maius malum est originale, quam veniale, quia licet hoc excedat in ratione voluntarii, tamen illud inducit veram amicitiam cum Deo, quae sine dubio maius malum est, vt infra q. 27. iterum dicemus, & latius in 1. 2. tractatur.

Quarto circa comparationem extensiua horum peccatorum bene notat Caieta, debere intelligi per se, quia originale per se, & ratione sua inficit totam naturam, illamq; à beatitudine derubat, actuale vero per se tantum personam auerit, & ideo illud per se est grauius extensius, atque adeo simpliciter maius malum, quia de fructu commune bonum, quod diuinus est. Necq; obstat, quod omnia actualia peccata hominum in unum collecta videntur maiorem Dei offensionem continere, atq; adeo absolute maius malum esse quam originale peccatum, etiam ut communicatum omnibus posterioris Adæ, hoc enim est per accidens, nam per se solum originale ponit impedimentum toti naturæ, & ideo in ordine ad redempcionem dicitur maiorem necessitatē inducere.

Vltimo obseruandum est, cum dicitur Christus principalius venisse propter originale, sub illo debere comprehendendi peccatum Adæ & Eua, licet actuale fuerit, vt inter exponendum titulum indicauit. Neque enim existimandum est minus principaliter venisse Christum propter Adam & Eum, quam propter alios homines. Per originale ergo peccatum infectio totius naturæ significata est, quæ ad suam radicem est retroscanda, & in illa, & cum illa tanquam quid unum consideranda: & quânum hæc radix proprie fuerit peccatum Adæ, & non Eua, non tamen propterea Eua excludenda est, quæ pars fuit humanae naturæ corruptæ, propter quam totam redimendam Christus per se primo, ac principaliter venit.

c. Secundum argumentum (omisso primo, in quo nihil occurrit notandum) est huiusmodi: Christus magis satisfecit pro actuali peccato, quam pro originali: ergo principalius venit propter illud. Antecedens patet, quia peccato actuali debetur poena sensus, originali autem non, sed tantu[m] poena damni; sed Christus assumpsit poenam sensus, & non damni: ergo principalius satisfecit pro actuali, quam pro originali. Respondeat D. Thom. negando primum antecedens. Ad probationem vero distinguit maiorem, quia peccatum originale, licet non mereatur poenam sensus in futura vita, in presenti tamen mereatur sensibilem poenam vsq; ad mortem, & ideo Christus, ut pro illo plene satisfaceret, vsq; ad mortem in hac vita passus est. Huius vero solutioni addendum est primo, Christum Dominum non minus, immo magis principaliiter satisfecisse pro poena damni, quam pro poena sensus, quod enim pro vtratu[m] satisfecerit deinde certum est, vt ex art. 2. scilicet constat, quod vero principalius pro poena damni, constat: cum quia grauior est, & maius malum, tum erit, quia haec non ad modum proximi, & intimius coniuncta est cum culpa, pro qua Christus principalius satisfecit. Necq; vero ad satisfaciendum principalius pro hac poena damni necessarium fuit, vt Christus eandem poenam in se suscipere, sicut necq; ad satisfaciendum pro-

*Christum pro
no damni
quam sensus
satisfecisse.*

Fr. Suarez Tom. 1.

terna poena sensus ignis inferni necessarium fuit, vt illam in se sustineret, sed per aliam penam sensibilem huius vitæ, secundum se quidem, & quasi physice consideratam, inferioris ordinis, moraliter tamen infiniti valoris, pro illa perfectissime satisfecita per aliam penam proportionatam. V.g. voluntarie sustinendo parentiam glorie sui corporis, & quasi exilium a celesti patria, & priuationem illius claritatis, & gloriose nominis, quæ ratione unionis, & infiniti meriti sibi à principio conceptionis suæ debebantur, per hanc inquam, vel similem penam perfectissime, & accommodatissime pro pena danni nobis debita satisfecit: nam licet illa pena secundum se sit inferioris ordinis, quam essentialis pena danni, tamen voluntarie suscepta à tali persona habet maximam proportionem, & superabundantem valorem ad illam satisfactionem. Secundo addi potest illi solutioni, licet peccatum originale in individuo, & prout contraquum, non mereatur poenam sensus, tamen ut peccatum originale dicit lapsum totius naturæ, etiam posse dici mereri aliquam penam sensus: quia ut sic, includit actuale peccatum primi parentis. Necq; improbabile est, si Deus totidem rigoribus suis instituit uti voluntate, potuisse punire peccatum originale penam sensus, etiam in futura vita, quod autem de facto id non faciat, fortasse merito, & satisfactioni Christi tribuendum est.

d. Argumentum tertium cum solutione facilem, & optimam doctrinam continet, quæ in sequenti disputatione fusius explicabitur.

DISPUTATIO V.

In sex Sectiones diuisa.

De primaria causa, & ratione propter quam Incarnationis prædestinata, & facta est, & sine quan non fieret.

Clamus circa hanc questionem pri- mam. D. Tho. solum questionem, An est, seu de existentia Incarnationis discutemus, quia vero mysterium hoc non est per se necessarium, sed ex diuina voluntate pendet, quia non sine ratione aliqua, & insufficiente causa omnia operatur, ideo simul de causa, seu fine præcipuo, propter quem hoc mysterium factum est, necessario dissimilans: & quia propter eadem ratione, & causam Incarnationis facta est, propter quæ est prædestinata, ideo, ut primam originem, & causam huius mysterii inuestigemus, ordo erit, & modus æterni consilii, & prædestinationis diuinæ circa hoc præsentim mysterium inquirendus nobis est: quo inuenio & cognito, quæstiones à D. Thom. his articulis propositas facile expediemus. Nec vero tractanda sunt hoc loco omnia, quæ de Christi prædestinatione dici possunt, cum de hacre, proprium tractatum habeat D. Thom. infra q. 24. Sed ea solum attingemus, quæ ad explicandam rationem diuini consilij, vel necessaria, vel opportuna videntur.

SECTIO I.

Quomodo inter actus diuinæ scientie, & voluntatis ordo prioris & posterioris secundum rationem intelligendus sit.

Priusquam de modo diuini consilij in prædesti- nanda Incarnatione dicamus, præsentem dubitationem præmittere oportet, in qua nonnulla tractanda sunt, quæ ad præsentem materiam necessaria, ad pluresvero alias utilia fore existimo. Primum est, quomodo in actibus diuinæ voluntatis, vel intellectus ordo quidem secundum prius & posterius, seu signa quædam priora & posteriora à Theologis distinguuntur, cum illi actus æterni sint, & omnino simul, imo in re ipsa prorsus idem. Propterea enim Gabriel, Gab. in 3. dist. 2. dub. 3. fecit Ocham in 1. distin. 9. Ocham

Scotus.

quæst. 3. omnino negat hæc signa, vel hunc ordinem A in mente, & voluntate diuina. Scot. vero in 2. d. 7. q. 3. & dist. 19. q. 1. non solum hæc admittit, verum etiam dicit vnum esse prius natura alio, vt illi tribuit Capreolus in 3. dist. 1. q. 1. art. 3. in principio, eumq; impugnat. Cum enim Scotus distinctionem quan-

dam formalem admittat in Deo, fortasse etiam intellexit in re ipsa, & qualis ex natura rei inueniri etiā posse in diuinis actibus hunc ordinem prioris, & posterioris, vel forte (quod magis credendum est) ordinem rationis fundatum aliquo modo in ipsa re, vocavit ordinem naturæ. Veritas ergo est, quamquā in actibus diuinum intellectus & voluntatis secundum se, & in re ipsa vere ac formaliter nullus sit ordo prioris & posterioris, esse tamen (vt ita dicam) virtute, quatenusibi est fundamentum, vt nos vnum esse priorem alio secundum rationem cōcipiamus: quia licer Deus vno & simplicissimo actu omnia intelligat & velit, tamen quia inter scientiam & voluntatem, & inter res ipsas cognitas, vel amatas, est quædam connexio & dependencia, ad hanc explicādam concipiimus nos vnum in diuina mente, vel voluntate, vt prius vel posterius alio, & hoc modo distinguuntur in his actibus signa priora & posteriora, nō secundum rem, sed secundum rationem. Et hoc sensu explicatus ordo hic a nullo Theologorum negatur, & illo sepe vitetur D. Thom. 1. p. q. 14. 19. & hos art. 3. ad 4. & alij Theologi in 2. dist. 15. & 42. & Caiet. latè hic, & Ferrar. 4. contra Gentil. 55. ad finem. Vbi, licet hæc signa impugnare videatur, tamen intelligit, si ex natura rei distinguuntur, non vero secundum rationem, & eodem modo loquitur Capreolus supra D. August. libris de prædef. & gratia lape hanc doctrinam supponere, & illa vti videtur, & lib. 5. Confess. cap. 9.

D. Thom.
Caiet.
Ferrar.
August.

Dubium:

D. Thom. 1. p. q. 14. 19. & hos art. 3. ad 4. & alij Theologi in 2. dist. 15. & 42. & Caiet. latè hic, & Ferrar. 4. contra Gentil. 55. ad finem. Vbi, licet hæc signa impugnare videatur, tamen intelligit, si ex natura rei distinguuntur, non vero secundum rationem, & eodem modo loquitur Capreolus supra D. August. libris de prædef. & gratia lape hanc doctrinam supponere, & illa vti videtur, & lib. 5. Confess. cap. 9.

Sed tunc occurrit secundo loco explicandum, vnde aut quomodo hic ordo, vel signa rationis sumen da nobis sint in scientia, vel voluntate diuina, & in rebus prout sub taliem scientiam & voluntatem cadunt. Caietanus enim hoc loco ex natura & ordine ipsarum rerum, quæ scientia aur voluntati diuina obiciuntur, hoc generaliter elicere conatus est. Distinguit enim tres ordines rerum, naturæ, gratiæ, & vniōnis hypothaticæ. Et primum ordinem dicit supponi secundum ut fundamentum eius, & similiter secundum, tertio. Vnde concludit, omnia quæ pertinent ad ordinem naturæ, in quo dicit contineri omnia peccata (etiam peccatum Adæ) omnia, in qua illa prius præuideri à Deo, quam videantur, vel predestinentur ea, quæ pertinent ad ordinem gratiæ, & loquitur Caietanus aperte de scientia visionis, & nō tantum de scientia simplicis intelligentiæ.

Sed hæc scientia aliis etiam discipulis D. Thom. non placet, & merito multa enim involuit, quæ statim non possunt. Quod primo patet exemplis, mors enim prædestinata ad ordinem naturæ spectat: & tamen præscientia illius mortis non antecedit in Deo electionem talis homini ad gratiam & gloriam, cum potius talis mors cum talibus circumstantiis, sit effectus talis prædestinationis, & electionis. Deinde peccatum crucifigentium Christum pertinet ad ordinem naturæ, vt ipse dicit, quis autem intelligat antea præuidisse Deum peccatum crucifigentium Christum, quam Christum ipsum prædestinauerit? Similiter ipsum peccatum Adæ, est deordinatio à fine supernaturali, ergo non potuit præscientia talis peccati præcedere voluntatem, seu præscientiam gratiæ. Neque distinctio qua Caietanus vtiuit, difficultatem expedit. Dicit enim peccatum, vt est contra ordinem naturæ, præcognosci in primo ordine naturæ: vt vero est primario gratiæ cognosciri in secundo: hæc enim distinctio intelligi plane non potest, præsertim in his peccatis, quæ ex primario obiecto suo sunt contra supernaturalem ordinem gratiæ, vt est, verbigratia, peccatum infidelitatis, & fuit et-

iam peccatum Adæ, quod per se primo contrarium fuit diuino præcepto positivo: & peccatum crucifigentium Christum, quod suam potissimum malitiam habuit ex dignitate diuinæ personæ hypostaticæ vnitæ humanitati. Secundo principaliter hic lapsus Caietani ortus videatur ex variis causis: primo, quia non animaduertit, quamvis ordo naturæ supponatur gratiæ per modum subiecti, & fundamenti: non tamen quidquid pertinet ad ordinem naturæ habere connexionem aliquam cum ordine gratiæ, neque è contrario, quidquid est in ordine gratiæ dependere, vel necessario supponere omne id quod pertinet ad ordinem naturæ: ergo nulla est ratio, ob quam omnia quæ pertinent ad ordinem naturæ dicantur priora in cognitione, quam ea quæ pertinent ad ordinem gratiæ, quia sensus connexione, & dependentia ipsarum rerum inter se, nullum est fundamentum huius ordinis, & idem est de ordine naturæ & gratiæ respectu vniōnis hypothaticæ. Quod exemplis etiam facile declaratur, si enim, vt Petrus iustificetur, impetrans est, quod Paulus habeat naturalem pulchritudinem, vel scientiam, cur dicimus hoc necessario debuisse ante praesciri à Deo quam illud. Et idem est de vniōne hypothaticæ, si comparetur ad res vel effectus naturales, qui ad illam omnino non pertinent. Secundo confundit Caieta, ordinem executionis cum ordine intentionis, qui sunt valde diversi: & quod est prius in uno, potest esse posterius in alio, & ideo licet in executione naturæ supponatur gratiæ, tamen in intentione non est necesse. Vnde quod Caieta, & multi alii sentiunt ante electionem ad gloriam supponi præscientiam hominis prædestinati, vt iam produci in esse naturæ, reuera non est necessarium; sicut in Christi humanitate non necesse est intelligere illam fusse ante præuisam, vt existentem in esse naturæ, quam prædestinatam ad vniōnem hypothaticam; sed potius primo & per se ordinata est ad vniōnem, & ideo producitur est ve vnioretur. Et idem videtur est in gratia & gloria animæ Christi, non enim illa anima prius vta est gloria quam vnitæ; sed potius è contrario, quia quamvis gloria pertinet ad secundum ordinem, & vno ad tertium; tamen gloria data est illi animæ propter vniōnem; & vt proprietas consequens illam. Et in electione ad gloriam, & ad merita simile videtur licet, est enim prior electio ad gloriam per modum intentionis, quamvis merita sint in executione priora.

Tertio, non distinxit Caietanus in assignando hos ordines scientiam simplicis intelligentiæ à scientia futurorum, quæ supponit voluntatem liberam Dei, quod tamen facere oportebat, quia licet respectu scientie simplicis intelligentiæ, quæ omnino necessaria est, naturæ supponatur gratiæ saltem respectu eiusdem, quia est subiectum eius; tamen respectu libere voluntatis hoc non est necessarium; potuit enim Deus priusquam rem aliquam naturalem futuram esse præscire, libere velle gratiam & gloriam producere, & propterea velle creare res secundum esse naturæ, vt in eo possit fundari esse gratia & gloria, quod Deus per se primo voluit ordinem intentionis: vel certe, quamvis Deus non velit gratiam & gloriam, nisi volendo simul personas gratiæ & gloriæ capaces, & ideo simul videatur velle ordinem naturæ propter ordinem gratiæ & gloriæ: non est tamen necesse, vt in aliquo signo intelligatur velle naturam per se & absolute, prius quam velit illum in ordinem ad gratiam & gloriam obtinendam, sed simul vult illum propter hunc finem, & licet in genere cause materialis possit dicinatura prior gratia: tamē in genere causa finalis gratia & gloria est simpliciter prior, & ideo nō oportet, vt ante voluntatem dandi gratiæ & gloriam, supponatur præscientia rei secundi esse naturæ, loquendo, vt dixi, de scientia visionis, quæ supponit voluntatem. Vnde tandem videtur lapsus

Iapetus Caietanus, volens ita condistinguere hos tres ordines, ut cadunt sub diuinam voluntatem, & præscientiam, ac si primus, scilicet ordo naturæ, quoad multis effectus non posset pendere in cognitione & præscientia à secundo, scilicet, ordine gratiæ, & vterque à tertio: quod tamen fallit eis, quia iusti ordinis sunt ita inter se connexi, vt tres naturales ordinentur, prout expebit ad effectus prædestinatio- nis gratiæ & gloriæ, & effectus gratiæ & gloriæ, ad uniuersum hypothesicam, & è contrario, vt ex hac illi orientur. Sic Beata Virgo prædestinata est ad tantâ gloriâ, quia mater Dei hominis futura erat, & ceteri omnes prædestinati sunt ad gloriâ Christi, eisq[ue] gratiæ & gloria datur propter Christum & eius merita, vi- ta etiâ hominis, sicut in se naturalis sit, interdù sit suu pernaturali modo, & supponit uniuersum hypothesicam, vt patet in his quos Christus suscitauit & hec de aliis.

Aliter, Scotus locis supra citatis distinguit hec si gna ex maiori similitudine, vel propinquitate esse. Etiam Dei cam ipsi Deo, vtrius illo principio, ordinate volens, prius vult id, quod est propinquius fini, quam ea quæ magis distant: Deus autem & eius bo- nitas, & gloria est finis operum eius, & ideo illud in- telligitur esse prius in volūtate diuina, quod est Deo ipsi propinquius atq[ue] ad ipsius gloriam magis acco- modatum. Sed hæc sententia Scotti neque sufficien- ter rem explicat, neque omnino vere, & vtrumque patebit ex dicendis.

Dicendum est ergo hunc ordinem prioris & po- sterioris considerari à nobis posse, vel intellectu diuini respectu voluntatis, vel in ipsam scientiam Dei, seu inter res ipsas scitas: vel in voluntate, seu inter rebus prout diuinæ voluntati obiciuntur. Primo ergo modo, ratio prioris & posterioris petenda est ex na- turali connectione, quæ est inter intellectum & vo- luntatem, & vtriusque actus, intellectus enim mo- uet voluntatem proponendo obiectum: & haec ratio intellegimus aliquem actum: intellectus diuini procedere actum voluntatis, quia voluntas non fer- tur nisi in re cognitam: voluntas vero est, à qua procedunt omnes actiones liberas, & ideo principium est omnium rerum creatarum, & omnium operum Dei in omni ordine naturæ & gratiæ, & uniuersi hypo- thesicam: & propterea scientia istarum rerum qua- tenus existentium vel futurarum in aliqua differen- tia temporis, intelligitur esse in Deo posterior quâ actus liberi voluntatis, & hoc modo distinguitur in Deo duplex scientia, simplicis intelligentiæ & visio- niæ, & illa antecedere dicitur voluntatem, hæc vero subsequi, quod intelligendum est respectu earum di- rerum, & obiectorum, respectu quorum habent or- dinem supra explicatum; nam si ad diuersa obiecta & disparata comparantur, nullum habent inter se ordinem, vt magis ex sequentibus constabit. Sed

his oportet aduertere, scientiam illam, quæ autoce- dit voluntatem Dei, quamquam simpliciter tantum fit de rebus possibilibus; tamen per eam cognoscere Deum, quid vnaquæque causa effectus sit, siu esse producatur; & cum his, vel illis circumstantiis ad operandum applicetur; quod non solum de causis necessario ac naturaliter operantibus, sed etiam de liberis voluntatibus verisimiliter existimo, vt in spe- ciali tractatu de hac scientia diuina demonstratum est. Ex quo vterius sit, prius ratione quam Deus ab extero aliquid extra se producere voluerit, præco- gnouisse innumerous & plane infinitos modos, qui- bus posset vniuersum condere, & homines ac Angelos creare, & ad beatitudinem consequendam ordi- nare, cum diuersissimis circumstantiis, cum his vel illis auxiliis; imponendo hac vel illa præcepta, per- mitendo has vel illas tentationes, &c. & in omni- bus cognouisse, quid euenturum esset, si hoc vel illo modo res crearentur, & disponerentur. Inter quos modos elegit hunc, quem per fidem cognoscimus executione mandasse. Ad hunc ergo modum scien- Fr. Suarez, Tom. I.

A tia hæc non solum absoluta rerum possibilium, sed etiam quasi conditionata rerum futurarum, ante- cedit voluntatem Dei, qua voluntate posita, vel præ- definita, vel permittente, seu que est effectui ac- commodata, statim posterius ratione intelligitur Deus scire omnia futura, seu ea videre vel ut abso- lute futura, vel ut suæ æternitati præsentia.

Sed occurrit hoc loco difficultas de diuina volū- tate & scientia, vt versantur circa finem, & media, vtrra sit altera prior. Et præsertim an intentio finis supponat scientiam mediorum. Et ratio dubitandi, quæ ex dictis oritur, est, quia scientia non supponit voluntati, nisi quæ eaus illi proponit obiectum; sed per scientiam mediorum vt sic non opponitur obiectum intentioni finis: ergo non est, cur ad illam secundum rationem supponatur. In contrarium au- tem est, gam si quis velit finem, non præcisus medio- rum, quibus illum consecuturus est, necesse est, vnde ineficaciter illum intendat, vel certe, vt scilicet expo- nat periculum non asequendi finem intentum; & co- sequenter, vt talis intentio finis non sit ex se certa & infallibilis, sed potius temere seu imprudenter ha- bita aut falsum non ex perfecta & exacta prudentia. An intentio finis in Deo nonnulli Theologii haccre. Quidam enim simili scientiam pliciter negant, scientiam mediorum supponit in Deo mediorum autem intentionem finis, propter rationem priorem, supponat. Alij vero id simpliciter affirmant propter posterio- rem rationem. Vtique tamen minus distincte loquuntur, non facis distinguentes diuinam scientiam & voluntatem. Supponimus ergo in primis, hanc dif- ficultatem præcipue versari debet, qui per media libera comparandus est, id est, per media, quæ sint a- etus liberi alicuius voluntatis creatæ vel ab illis p- deant; nam de ceteris, quæ vel à solo Deo immedia- te, vel per solas naturales causas efficienda sunt, nulla est difficultas, vt ex dicendi clare constabit. Deinde oportet supponere ex dictis hic, & latius. I. p. quæst. 14, quandam esse scientiam, qua cognoscuntur media ad aliquem finem, solara ut possibilia & de se sufficientia, quæ ad scientiam simplicis intelligentiæ spectant: aliam vero esse scientiam, qua co- gnoscuntur media ut futura & non solum ut suffi- ciencia; sed etiam ut efficacia: hoc autem contingit duplicitate. Vno modo, vt illa futura tantum sub co- ditione cognoscantur, id est, quod si hoc fiat, illud sequetur, quæ ad scientiam simplicis intelligentiæ renocatur, & ab aliis media, seu conditionata appellatur: & in hac materia a deo est necessaria, vt non nulli obilius ignorationem, aut quia illam vel ad- mittere, vel aperte confiteri verentur, confuse valde rem hanc peccant. Alia est scientia mediorum ab- solute futuri orum, sive casu in prædefinitione diuina voluntatis, sive per modum intuitionis in præ- sentia æternitatis. Denique in voluntate distinguen- da est duplex intentio finis, alia est omni ex parte absolute & efficax, quæ Deus omnino vult, talem finem re ipsa fieri, seu obtineri, quomodo vult gloriâ prædestinatus. Alia est intentio inefficax respectu fi- nis ut in re ipsa obtinendi, quæ à Theologis vocatur voluntas antecedens, quoniam Deus vult, & intē- ditionis finis supponit scientiam omnium hominum, etiam reprobatorum.

Hic ergo positus dicendum in genere est, omne in intentionem finis supponere aliquam scientiam me- diorum, non tamen quamcumque, sed sibi proportionatam. Priorem generalem partem probat ratio dubitandi posteriori loco facta. Posteriorem vero partem seu exceptionem probat altera ratio priori loco posita; & vtrqua sigillatim declaratur. Nam in primis intentio inefficax seu voluntas antecedens fi- nis supponit scientiam mediorum, saltem ut possi- bilium, seu sufficientium; quia Deum hoc modo ve- lle aliquem finem nihil aliud est, quam velle, vt quâ- tum est ex parte sua, talis finis obtineatur seu execu- tioni mandetur: ergo non potest Deus habere huius-

modi intentionem, nisi praesciat, posse adhibere sufficiens media, per quæ possit talis finis obtinere, & ex parte sua paratus sit ad talia media adhibenda ex vi illius intentionis: supponit ergo sine dubio hæc voluntas huiusmodi scientiam, non supponit autem scientiam alicuius modij ut futuri, quia cum ille finis non intendatur ut efficaciter in re ipsa ponendus, necesse non est, ut præcognoscantur media, efficacia, seu futura, quia haec non sunt necessario adhibenda ex vi talis intentionis: ergo non est, cur ante illam talis scientia mediiorum prequiratur. At vero intentione efficacis finis supponit necessario in Deo scientiam mediiorum efficacium & futurum saltem conditionata, quia ex vi talis intentionis infallibiliter applicanda sunt talia media: hoc autem fieri non posset, nisi eorum scientia presupponeretur, ergo, &c. Probatur minor, quia Deus non potest applicare talia media, nisi ex praescientia eorum, operatur n. per intellectum & voluntatem, & cum certitudine prouidentie: hæc autem praescientia non sequitur ex voluntate finis, quia ab illa nullo modo penderet. Imo talis intentione finis libera omnino est: hæc autem scientia est naturals supposita veritate obiecti: unde ex hac parte hæc est secundum rationem prior, & præterea, quia, nisi hæc scientia presupponeretur, non esset certa in infallibili efficacia talis intentionis sua. Hoc autem in particulari melius declaratur: nam electio, v.g. Petri ad gloriam supponit, Deum præsciuisse media, quibus ipse valet, eum infallibiliter ad gloriam perducere: nimis ita voluntate eius mouendo ac regendo, ut sine periculo finalis lapsus ad gloriam transmittatur. Unde si media per qua Petrus consecuturus est gloriam, liberè ab eo sunt executioni mandanda, necessarium cōsequenter fuit, ut Deus præsciret illa media, non tantum ut possibilia, sed etiā ut futura, seu ut infallibiliter ab ipso Petro volenda, si Deus hoc vel illud, circa ipsum operetur, quia, nisi hoc modo essent præscita, non essent infallibilia, neque consentanea efficaci intentioni finis. Ex qua efficacia sumēda est tota ratio ac necessitas huius præscientiae. Quia absolutū Dei, propositum tale est, ut eo posito, necessarium omnino sit fieri quod vult, ita ut per nullā potentiam posse impediari, vel frustrari, ergo necesse est, ut Deus vel per hanc voluntatem & propositum suum immediate exequatur, quod intendit, & tunc non indiget aliis mediis, vel, si per alia media eam voluntatem executurus est, necesse est, ut illa habeat ita subiecta & subordinata sua potentia ac motioni, ut infallibiliter faciant, quod ipse vult fieri: alioquin non erit effectus infallibilis ex vi prioris intentionis, talis aut subordinatio intellegi non potest sine prædicta scientia, cum Deus non operetur, nisi per scientiam & voluntatem. Et confirmatur, quia nisi intelligatur Deus ita præscius mediiorum ante hanc intentionem, talis cōcipiens est tanquam intendens prius finem, & postea cogitans de mediis & illa inquirens, hoc autem inveniuit imperfectionem repugnante Deo, quia talis modus volendi & intendendi finem, est valde pceptus & imprudens: unde etiam homo qui cordatus est in volendo, priusquam definita voluntate statuat aliquem finem consequi, cogitat de mediis, quibus potest talen finem copiarare, iuxta illud quod Luc. 14. Christus Dominus dixit: *Quis ex vobis volens turrim adficare, non prius sedens computat sumptus, quinecessarij sunt, &c.* Est autem differentia inter nos & Deum, quoad hoc, quia nostra voluntas, quamvis sit omnino absoluta & definita ex parte nostra, non in effectu prestante, seu consequendo non habet infallibilem efficaciam, neque hoc est debitus perfectionis eius: & ideo ut intra suum ordinem prudenter intendat aliquem finem, non est necesse, ut prius homo sic certus de futuro euentu mediiorum, oportet tamen, ut saltem, habeat probabile iudicium, ex quo concipiat humanam spem consequendi finem per talia media, alioquin temere & imprudenter intenderet. Secus vero est in Deo propter infallibilem efficaciam vo-

luntatis eius, ad quam necessarium est, ut non ex ^{probabili} type, sed ex certa scientia, ab intentione finis ad mediiorum executionem procedat: hec ergo scientia tanquam omnino naturalis Deo ac necessaria præsupposito obiecto, supponenda necessario est in Deo ante efficacem voluntatem, seu intentionem finis.

Atque ita solvitur facile prima ratio dubitandi proposita, nam, licet per hanc scientiam mediiorum formaliter ac præcise sumptum non proponatur obiectum intentionis finis quantum ad rem illam, quæ ut finis cognoscitur & proponitur, deseruit tamen hæc scientia, ut consecutio talis finis proponatur ut possibilis, vel etiam ut certo futura, si haec vel illa media adhibeantur, intentione autem voluntatis fertur in finem ut consequendum, seu in consecutionem eius, ut in re ponatur: & ideo ad talem intentionem finis, talis mediiorum præscientia necessaria est. Vnde etiam sit, quod voluntas mediiorum, virtualiter saltem includatur in intentione finis; & ex hac etiam parte prærequiritur scientia mediiorum, ne intentione in efficacia sit, aut impediti possit. Ultimum addendum est, absolutam scientiam mediiorum ut futurorum non præsupponi in Deo ordine rationis, sed subsequi potius ad efficacem intentionem finis. Probatur, quia in primo talis scientia non est necessaria ad intentionem finis, sufficit enim alia, quæ a nobis explicata est, non est ergo cur præsupponatur. Deinde, quod talia media sint absolute futura pendet ex diuina voluntate: ergo talis præscientia supponit voluntatem ipsorum mediiorum, & voluntas mediiorum supponit voluntatem finis; ergo de primo ad ultimum, scientia absolute futurorum mediiorum subsequitur potius, quam antecedat voluntatem finis.

Ex quo obiter colligitur, medium præcognitum, non posse esse rationem intendendi finem: nam, si præcognoscatur ut absolute futurum, potius intentionis finis est ratio huius præscientie, si vero præcognoscatur ut futurum, tantum scientia conditionata, licet haec præsupponatur ad intentionem finis, non tamen ut proponens voluntati rationem tendendi in finem, sed ut proponens conditionem necessariam, sine qua non posset efficaciter intendere finem, ut in electione prædestinatorum ad gloriam ut ad coronam & brauium, quis supponatur conditionata scientia meritorum id est, quod illi habebunt merita si Deus eos moueat, &c. tamen illa merita non sunt ratio eligendi prædestinatos, sed conditio necessario præconoscenda illo modo, ut voluntas diuina possit eos efficaciter eligere. Et in illo exemplo Evangelico, non ideo aliquis turram ædificat, quod habeat sufficiens sumptus, ad ædificandam illam: non est n. hæc ratio intendendi talē finē, sed habitatio, aut defensio ab hostiis, vel securitas, aliquidve simile, est tamen præscientia sumptū, conditio necessaria id est intentionis, ne temere habeatur, effectusq; priuari possit. Et ratio generalis est, quia finis non penderet a mediis, ut à ratione propter q; amatur, sed potius è contrario: pender tamen ab illis quoad executionem, quia dependentia reducitur ad genus causæ efficientis; & ideo dicta præscientia mediiorum supponitur ut conditionis necessaria ad efficaciter intendendum finem. Hic igitur est ordo rationis, qui inter diuinam voluntatem & intellectum à nobis potest excogitari.

Secundo in rebus ipsis, quæ sub scientiam vel voluntatem diuinam cadunt intelligimus ordinem prioris & posterioris, qui non potest fundari in ipsa scientia, vel voluntate secundum se, quia illa in se omnino una est, & simplicissima, & veluti generáliter indifferens ad omnia: debet ergo fundari in ipsis rebus, quæ scientia vel voluntati obiciuntur, prout inter se habent aliquam dependentiam, vel connexiōnem. Sed hoc alter intelligendum est in scientia simplicis intelligentie, alter in voluntate: in scientia enim simplicis intelligentie, quia illa est omnino necessaria, & quasi accommodata ipsis rebus, quæ

*Solutio rati
no dubitan-
di.*

ita intelliguntur, prout in se sunt, vel esse possunt; eto A -
tus ordo prioris & posterioris inter res scitas sume-
dus est ex intrinseca & connaturali connexione, vel
dependentia ipsarum rerum inter se: qualis est, v. g.
inter essentiam & passiones, inter subiectum & acci-
dens, & sic de aliis. Quocirca in hac scientia illud in-
telligitur esse prius, à quo aliud pendet, illud vero
posterior quod pendet ab alio, quz autem connexa
inter se non sunt, non est unum alio prius vel po-
sterius. At vero in voluntate, quz libera est, si abso-
lute & simpleiter loquuntur, non potest sumi hic
ordo prioris & posterioris ex solis rebus ipsis, prout
habent inter se intrinsecam & connaturalem habi-
tudinem, neq; prout una est nobilior alia: quia liberū
est voluntari diuinae velle effectum minus nobilem
excellenter prætermisso, sæpe etiam per volunta-
tem liberam unum effectum ordinat ad aliud, qui
inter se nullam habitudinem, aut ordinem postula-
bant, quz omnia videntur per se manifesta. Sumen-
dus ergo ex hie ordo ex habitudine, quam inter se
habent diuini effectus in ordine diuinam voluntate
ordinantem unum ad aliud, & voluntem unum
propter aliud, vel, vt proprie loquuntur, volentem
v. unum propter aliud. Et iuxta hæc, illud intel-
ligitur esse prius in voluntate diuina, quod est tan-
quam ratio & finis alterius; illud vero posterius quod
est propter aliud, licet in re ipsa prius intelligamus.

Et hinc inseritur primo, licet, vt dixi, abso-
lute &
simpliciter ordo rerum, prout cadunt in diuinam
voluntatem, non sit sumendum ex rebus ipsis secun-
dum se, sed prout voluntati obiciuntur; tamen sup-
posita in Deo aliqua voluntate per modum intenti-
onis finis recte ac consequenter intelligi aliquid pri-
us cadere in voluntatem diuinam, quam aliud, si ita
fuerit essentialiter subordinata, vt viuum ab alio pen-
deat: seu si viuum per se sic propinquius fini, quem
proxime attingit, & aliud non nisi remote, & media-
te altero: vt supponatur in Deo elezione predefiniri,
consequenter intelligitur Deus velle iustificationem,
& vocationem eius: sed quia hæc media ita inter se
sunt subordinata, vt vocatio proxime ordinetur ad
iustificationem, iustificatio vero ad gloriam, inde
intelligimus, prius Deum voluisse hunc iustificare,
quam vocare. Et hoc sensu est verum illud princi-
pium, quo Scotus vultur in hac materia: ordinate
volens prius vult id, quod est fini propinquius. Du-
pliciter enim potest dici aliquid propinquius fini
quam aliud, uno modo quia sunt media per se sub-
ordinata, vt explicatum est, & hoc modo est verissi-
mum principium, quia proximum medium compa-
ratur ad remotum per modum finis & ideo intel-
ligitur prius cadere in voluntatem, alio modo dici
potest aliquid propinquius fini, quia est illius similius,
vel quia videtur melius, vel accommodatus ad ta-
lem finem, & hoc sensu vultur Scotus illo principio:
sed in eo neq; necessarium esse, nec semper verius.
Primum patet quia non est necesse, vt Deus velit id,
quod est fibi similius, vel propinquius, ergo multo
minus necessarium est, vt illud prius velit, quia po-
tius supra ostendimus, non esse necesse, vt Deus sem-
per eligat id, quod in se videtur utilius & conuenientius. Secundum probatur, quia alias quo aliquis esset
maior in gloria & beatior, eo intelligeretur fuisse
prior in electione diuina, quia est Deo propinquior
& similius, hoc autem falsum est, sicut licet cœlū sit
nobilior terra, non est necesse intelligere, Deū prius
voluisse creare cœlum quam terram, aut leonem
quam equum; si fortasse leo nobilior est: quia ordo
obiectū, vel medianorum in ordine ad voluntatem
eligentis, vel amantis, non attenditur iuxta mensurā
perfectionis eorum, nec iuxta similitudinem, vel
propinquitatem, quam habent in esse rei (vt ita di-
cam) cum fine, sed ex dependentia, vel connexione,
quam habent in se in ordine ad voluntatem a-
mantis, vel eligentis. Nam si hanc non habeant, alia

propinquitas in perfectione est accidentaria respe-
ctu huic ordinis prioris & posterioris, quia potest
voluntas libera omnino simul diligere id quod magis & vel minus perfectum est: & similiter potest eli-
gere medium, quod in re ipsa est minus vtile, vel mi-
nus coniunctum fini, quia mensura electionis non est
finis, secundum quod in se est magis vel minus con-
iunctus cum hoc, vel illo medio: sed prout intentus
est ab operante, fieri autem potest, vt operans pro sua
libertate tali modo intendat finem, vt ad illum con-
sequendum non indigeat optimo medio, seu pro-
pinguiori ad finem: & tunc non est necesse, vt ex vi-
tali intentione illud eligat: ideo ip; pro libertate sua
potest eligere medium minus accommodatum, quia
illud sufficiens est ad implendam voluntatem suam.
Quapropter ad assignanda huiusmodi signa prioris
& posterioris in voluntate diuina, oportet considerare, quia sunt finis, & media, non solum iuxta
proportionem, vel similitudinem, quam à parte rei
habent, sed multo magis in ordine ad eligentem.

Sed hic occurrit triplex difficultas. Prima est Dub. pri-
quomodo possint res in diuina voluntate habere a-
mum. Ham habitudinem finis & mediorū, quam ex natura
sua habeant, quod in doctrina a nobis tradita plane
supponitur: est autem difficultatis ratio; nā, quando
Deus dicitur velle aliquod mediū propter aliquā finē
extrinsecum; ad quem illa res, quæ est mediū,
natura sua non tendit, sed ordinatur tantum per ex-
trinsecam intentionem agentis; tūc (inquam) vellere
dia quomodo imprimi in illa realiquid, quo inclinetur, seu te-
tur à Deo in ordinem
in extrinsecis finibus.

C quid sit illud, quod tali rei intrinsecè additur, eo
quod ordinatur in extrinsecum finem. Quod si ali-
quando id reperitur, iam res illa, vt sic affecta, nō or-
dinatur in finem extrinsecum, sed intrinsecum &
connaturale, vt, v. g. homo ordinatur ad beatitudinem supernaturalem vt ad finem, media grata, &
charitate, quibus illæ finis intrinsecut, & connaturalit
est, quamvis respectu hominis dici potest extrin-
secus, seu additus ex intentione extrinseci agentis. Si
vero dicatur secundum, scilicet Deum ordine me-
diū in finem extrinsecū, nihil nouum intrinsecum
imprimendo ipsi medio, id etiā est difficile ad intel-
ligendū: quia hæc ordinatur mediū in fine, nihil ad-
dit ipsi Deo, vt supponimus iuxta veriorem & fere
certā opinionem, ḡ actus liberis nihil reale addūt vo-
luntati diuina: ergo, si nihil etiam addit ipsi medio,
nō est vnde sumatur illa denominatio, qua talis res,
qua est mediū, dicitur ordinata in tale finem. Quod
aliter in hūc modū explicō, nam hæc denominatio,
vel est intrinseca, vel est extrinseca, extrinseca esse
non potest, cum neq; ab intrinseco manet, nec sit ei
connaturalis, neq; proueniat ab aliquo intrinseco si
peraddito vt supponitur. Quod autem neq; extrin-
seca esse posſit, probatur quia nulla est forma, vel a-
ctus extrinsecus à quo sumi posſit: nam, vel illa for-
ma est extra Deum; & hoc nō, vt est per se notū, quia
hic solum agimus de medijs vt à Deo in finem aliquem
ordinatur: neq; etiā potest esse in Deo, quia in eo rea-
liter nihil est, nisi actus voluntatis, à quo, vt realiter
in Deo existit, nō potest hæc denominatio sumi, quia
vt dictum est, talis actus ex eo, q; terminetur ad tale
objecū, nihil realiter additur, à quo posſit hæc deno-
minatio sumi. Vnde hoc ipsū aliter confirmatur & de-
claratur, quia omnis noua & realis denominatio ne-
cessario supponit aliq; realem additionem, vel mu-
tationē vnde sumatur, quia intelligi nō potest quod,
eisdem rebus eodem modo se habentibus, aliqua de-
nominatione realis in eis reperiatur: sed hanc rem or-
dinari à Deo in talem finem extrinsecum est denomi-
natione realis, non intrinseca & connaturalis tali rei,
sed superaddita: ergo necessario debet oriri, aut
ex mutatione facta in ipsa re, aut ex additione facta
ipsi Deo: sed hæc additione secluditur, vt supponimus

mutatio etiam in re nō sit, quia nihil ponitur in trin-
fūcum in ipsa, nullo ergo modo intelligi potest talis
ordinatio. Et confirmatur, nam hanc ratione non in-
telligitur Deus velle aliquid liberè, nisi dando ali-
quod esse vel mutationem aliquam efficiendo in
objeto volito, quia cum non velit per additionem
vel mutationem, quæ in ipso Deo fiat, non potest di-
ci volens, nisi ob mutationem vel additionem; quæ
in objeto faciat, ergo similiter, &c.

Responso.

Respondetur, difficultatem hanc ex professio tra-
ctandam esse i. p. q. 19. multum enim pendet ex illa
difficilis questione, quid addant actus liberi diuinæ
voluntati. Nunc breviter dicitur, negari nullo mo-
do posse, quin si p. v. Deus, vnam rem proprie
aliquem finem sibi extrinsecum, ad quam natura sua
non ordinatur, quamvis enim hoc ab aliquibus obscu-
rum videatur propter difficultatem tactam, & ideo
aliter loqui videantur, mihi tamen, res ut dixi, in-
dubitate videatur, si recte expendatur. Ut ergo de-
claretur, in primis statuendum est, nullum medium
ordinari à Deo ad aliquem finem, quin sit accom-
modatum & veile ad illum consequendum, hos e-
nī in omni electione, seu voluntate prudenti ne-
cessarium est, & in hoc summam perfectionem ha-
bet voluntas diuina. Rursus h. c. proprio, seu vti-
litas medij ad finem, necesse est, ut conueniat medio
secundum se, seu quod in eo supponatur obiectum, (vt sic dicam) seu in potentia ad electionem seu vo-
luntatem, per quam in talem finem ordinatur. Pa-
ret, quia electio non dat medio vtilitatem, ergo sup-
ponit illam. Antecedens probatur, quia medium nō
ideo est vtile, quia eligitur, sed potius ideo eligitur,
quia est vtile: ergo ante electionem supponitur vtile
& proportionatum.

Obiectio.

Dices, hoc esse verum in voluntate creata, non
autem in diuina, tum quia voluntas diuina est es-
cax fui obiectum, quod non habet creata. Vnde Deus
extra se non vult aliquid, quia est bonus, sed potius
volendo illud, facit ut sit bonum, tum etiam, quia
se p. Deus eligit medium ad finem ex se prorsus im-
proportionatum, quale fuit inungere luto oculos
cacciati ad visum illi praestandum, & eligendo illud
fecit illud proportionatum, & vtile ad illum finem.

Responso.

Ad priorem partem respondetur, illud esse verū
de obiecto diuina voluntatis prout actuauerit existē-
te, si enim accipit bonitatem vel vtilitatem à diu-
na voluntate quoad actualem existentiam nihilo
minus tamē bonum illud seu medium secundum
se, seu in esse essentiæ consideratum, & obiectum
præcognitionis ac voluntatis propositum, necessario
supponitur ut ex se aptum in potentia ad talem fi-
nem, & hoc modo nos loquimur. Ut v. g. statisfactio
vel meritum Christi, quamvis nunquam existeret,
nec Deus veller illud fieri, ex se, seu in esse possibili
seu essentiæ consideratum, haber proportionem; va-
lorem, & maximam vtilitatem ad finem redimendi
homines à peccato. Et hoc modo dicimus, ad elec-
tionem seu voluntatem talis medij (& simile est in re-
liquis) supponi proportionem seu vtilitatem ad ta-
lem finem etiam in ordine ad diuinam voluntatem
secundum se in potentia, quantum secundū actua-
lē existentiam procedat ab ipsa voluntate.

Ad posteriorem partem dici posset, in illo exem-
plo & similibus, illud non fuisse medium ad effici-
endum vel consequendum illum finem, sed ad signifi-
candum aliquid, vel certe ad hoc ut miraculum no-
trum accidentius esset, dum apertius constaret, fa-
ctum esse ab eo vlo medio naturali, immo cum ma-
iori subiecti repugnantia perfectum esse. Sicut,
quando Elias, antequam ignem de cœlo peteret, qui
sacrificium consumaret, magnam aquæ copiam su-
per sacrificium sudit, non est vsus illo medio ad co-
sumendum sacrificium, sed ad hoc solum ut diu-
na operatio notior fieret, ad hunc autem finem ta-
le medium ex se haber proportionem & vtilitatem.

A. Addo vero vicerius, interdum Deum ut huiusmo-
di medijs, quæ ex se non solum videntur carere pro-
portionem, sed etiam esse potius impedimenta, & si-
ni contraria, ipsum vero Deum virtute sua vt eiis,
ut instrumentis, atque adeo ut medijs instrumenta-
rijs ad finem suum consequendum. Tunc vero
dicendum est, in huiusmodi medijs supponi altem
obedientiam potentiam, vel passuum vel asti-
uam (de qua infra quæstione 13. longius sermo no-
bis futurus est) & ratione huius potentiz habent ex
se, seu ut supponitur voluntati diuinæ, vtilitatē seu
proportionē obedientiam in ordine ad tale finem,
ratione cuius apta sunt eligi vel amari propter illū.

Hinc vero (quod ad rem, de qua agimus, maxime
spectat) intelligitur, hanc vtilitatem vel proportio-
nem, quam in medio supponi dicimus, etiam respe-
ctu diuinæ voluntatis, non necessario considerare, in
aliqua reali habitudine, quam ex se habet tale me-
dium ad talem finem; nec in naturali inclinatione
ad illum, seu interdum esse positam in aliqua capa-
citate vel potentia obedientiali, vel in aliqua pro-
prietate, ratione cuius potest talis res commode ad
talem finem ordinari, ut v. g. aurum vel argentum
est ex se aptum, ut sumatur ut instrumentum ad co-
mutationes humanas, & in preium seu pecuniam
configuratur, quæ proprie in aliquibus proprietati-
bus naturalibus eius, fundamentum habet, quamvis
non ponat in eo aliquam habitudinem, vel inclina-
tionem extrinsecam ad talem finem. Idem videre
licet in aquæ ablutione respectu huius finis. Ratio
autem non est alia, quia hoc est sufficiens funda-
mentum ex parte obiectū, ut voluntas libera tali re vta-
tur in ordine ad talem finem.

Atq. hinc tandem conccluditur quod intendimus,
sæpe rem vnam ordinari per diuinam voluntatem
ad finem sibi extrinsecum, etiam si in ea nulla fiat
mutation, sed ordinatio sit prorsus extrinseca. Hoc
probatur primo manifestis exemplis, nam ordina-
uit Deus incarnationem, vel passionem Christi ad
redemptionem nostram, qui finis omnino extrin-
secus erat incarnationis, que tamē in se eadem omni-
no est, quæ esse posset sine ordinatione ad talem fi-
nem. Dices, aliquid peculiare additum esse incarna-
tioni ex vi illius finis, scilicet, modus in carné pa-
ibili. Sed hoc nihil refert, quia non solum ille mo-
dus, sed ipse in incarnatione ordinata est ad talem fi-
nem: immo illemodus, & ipsa Christi passio potu-
it ordinari aut permitti à Deo sine tali fine propter a-
lias causas, ita ut omnia, quæ in Christi passione co-
tigerunt, eadem omnino ferent, solumq. deseller or-
dinatio ad talem finem. Dices, semper in re ipsa seu
ipsi medio aliquid peculiare addi ex vitalis intentio-
nis & ordinationis ad talem finem, ut in p̄dicto
exemplo additum est, quod Christus ipse obtulerit
passionem suam propter redemptionem nostram;
quod non potuit ori in se ex eo, quod Deus ordi-
naret passionem eius in illum finem: & ita semper sal-
uari potest, quod ordinatio diuina vniuersitati ad ex-
trinsecū finem cauet in re aliquid speciale, quod nō
posset, nisi ex illo fine oriri. Sed quidquid sit de illo
peculiaris exemplo, an, scilicet, verū sit, non potuisse
Christum in voluntate humana habere illū actum
referendi passionem suā in nostrā salutem, nisi diu-
na voluntas, eadem passionem in eūdem finem pre-
ordinasse: nō fortasse potuit de potentia absoluta a-
liter contingere, ut pacebit ex infra dicendis de hu-
mana Christi voluntate: quidquid (inquam) de hoc
sit, nō obstat, quæ minus ipsa Christi passio extrinse-
cus sit relata in finem redemptionis per diuinam vo-
luntatem priusquam per humanā: illa ergo relatio est
prorsus extrinseca sine vla mutatione, quæ in ipso
medio sit: immo illa alia relatio, quæ per specialem
actum voluntatis humanæ Christi facta est, sicut qua-
si nouum medium ex eodem fine redemptionis ac
diuina voluntate præ ordinatum.

Addē-

*Variorum exemplarum
pius declaratur.*

Addere etiam possumus alia exempla, in quibus ex parte causa secundæ nihil peculiare sit, quo medium ordinetur ad finem à Deo intentum, sed solum diuina ordinatio seu intentio intercedat, sine qua posset fieri totum id, quod in re sit, propter alium finem, vt. v.g. cum Deus permittit peccatum in prædestinato, vt sit ei occasio maioris boni, illa permisio, seu carentia auxilij efficacis est medium ad salutem prædestinati, ad quem finem à nullo alio, nisi à Deo ordinatur, & tamen eadem omnino permisio esse posset sine tali fine. Similiter permisit Deus venditionē Iosephi factam Aegyptiis à fratribus eius ex intentione exaltandi Iosephum, & per eum saluandis multos populos vt dicitur Genes. 50. & ex intentione triā repræsentandi in ipso venditionem Christi: ad quos fines fuit medium ordinatum tam permisio, quam etiam ipsa venditio, quoad actionem physicā & materialem, & tamen nullus ordinavit illū actum in talem finem, nisi Deus sua voluntate, nihilque in re ipsa fuit in tali actu, quod nō posset esse sine ordinatione ad talem finem, aliaq; exempla infinita ex diuina Scriptura peti possunt, ex quibus certissime constat, posse res ex voluntate diuina habere rationem seu habitudinem medijs & finis, quam ex natura sua non habent, absq; eo quod, vel rei, quæ vt medium assumitur, aliquid in re addatur ex eo quod sit propter talem finem, neq; etiam finis alter in re sit, eo quod per illud remedium comparetur, cum possit per aliud medium idemmet finis obtineri.

Ratione præterea declaratur hæc veritas primū à posteriori, quia voluntas humana potest hoc modo operari, & referre media ad finē: ergo multo magis hoc potest voluntas diuina: antecedens cōstat, quia cädem actione dandi aliquid potest voluntas humana velle, & imperare ex intentione huius vel illius finis, absq; eo quod ad hanc illa alia sit, vel aliter fiat in re ac physice, sed solum moraliter per denominationem ab actu voluntatis, cōsequenter autē probatur quia hoc pertinet ad perfectionem diuinæ voluntatis, vt eminentiōri modo possit quidquid voluntas humana potest, quod imperfectionem nō includat. Dices, hoc contingere in humana voluntate, quia cōsideris diuersos actus, quibus exteriore actione potest in diuersos fines referre, & ita ab eis potest denominari exterior actus ordinatus in hunc vel illum finem, quod in voluntate diuina nō habet locum. Respondetur, in hoc confitente eminentiam diuinæ voluntatis, vt fine his imperfectionibus possit, quicquid creata voluntas recte operans cum illis potest. Unde potest etiam talis ratio à priori, nō voluntas diuina, eo quod & est summe libera & summus ac purissimus actus; summamq; habet perfectionem tā in potestate & libertate volēdi, quam in modo, simili potest & velle libere obiecta creata, & tamen illa velle absq; vila mutatione, seu reali additione illi facta, ergo ex eadē summa perfectione, potestate & libertate potest Deus velle hoc medium propter hunc vel illū finem extrinsecū pro suo arbitrio, & fine vila mutatione, vel reali additione, quæ in ipso Deo fiat, quia hæc repugnare perfectionem eius. Neq; etiam est necesse, vt aliquid speciale addatur ipsi rei, quæ est medium præter ipsum esse eius, quia hoc non requiri ex vi solius ordinatio in extrinsecum finem, neq; ad illam aliquid semper conductit.

Ad difficultatem ergo in principio positam respondetur, eandem fieri posse in omni actu libero voluntatis Dei, nā ab huiusmodi determinatione libera denominatur Deus volēs, hæc autem denominatio nec sumitur ab aliquare, quæ addatur ipsi Deo neq; etiam sumitur ex mutatione, quæ in obiecto sit at ex efficacia diuinæ voluntatis, tum quia hæc denominatio volentis, cum sit perfecta & vitalis, non potest cōcipi aut intelligi, quod sit omnino extrinsecus, tū etiā quia non ideo Deus vult creaturam, quia in illa facit mutationē, seu quia illa aliter se haberet ex ef-

ficacia diuina, sed potius è contratio, quia Deus vult creature, ideo illi dat esse, seu illam transmutat, nam operatur omnia secundum consilium voluntatis suū: vnde vere ac proprie ex amore libero creaturā illas producit, iuxta illud, Sic Deus dilexit mundum. vt Filiū suū unigenitum dare: nō ergo denominatur Deus amas libere creaturas ab intrinseca mutatione in creaturis facta, sed ab intrinseco amore, qui re vera in ipso Deo est. Tum deniq; quia multæ voluntates Dei liberae intelliguntur, quæ per seipſas nō faciunt mutationem in creaturis: huiusmodi est dilectio prædestinatōrū, per quā infallibiliter destinantur ad vitam eternam, nam per eam vs sic nō fit mutatione in prædestinatis, sed ex vi illius Deus habet voluntatē circa media & effectus prædestinationis, per quam facit mutationes in electis ad finem illum cōsequendū necessarias. Similiter voluntas, qua Deus voluit homines redimere, quatenus ratione distincta est à voluntate Incarnationis, nō facit mutationem in creaturis, sed solum est propositum quoddā efficax in Deo, ad quod cōsequitur voluntas mediocris, quibus executioni mandatur illud prius propositum. Imo inulta veriore sententiā non est diuina voluntas, quæ immediate facit mutationes in creaturis, sed per voluntatem applicatur diuina potētia executiva, à qua immediate profluunt creaturæ & mutationes earum. Prius ergo secundum rationem, quam ab executiva potentia Dei manet aliquid in creatura vult Deus applicare suam potentiam ad id efficiendum: atq; ita ante omnem creaturæ mutationem intelligitur Deus velle aliquid, sic ergo in praesenti potest Deus velle aliquid propter aliquem finē extrinsecum, etiā si in revoluta nihil amplius efficiat, quam si propter alium finē, vel etiam fine vilo fine extrinsecō, sed propter seipsum tantum illā velle. Quomodo autem hæc denominatio volendi libere intelligi possit in Deo, absq; reali additione intrinseca alicuius perfectionis liberæ, cum tamen non sit prorsus extrinsecus, vnum est ex diuinis mysteriis, quod humana ratione nec comprehendit, nec declarari posse existimat. Sed non propterea tribuendum est Deo aliquid, quod fine imperfectione intelligi nō potest, quale est, quod aut non sit volens creaturam per intrinsecū actum suū, aut, quod sit volens per aliquid reale, ita adiunctū voluntati suā ab æterno, quod simpliciter posset non esse. Sed fatendum est, tam esse eminentem & perfectū, simplicissimū illū actum voluntatis, quo Deus se necessario amat, vt per illum omnino realiter immutatū, vel auctum possit velle vel nolle creaturas. Ex quo resultat, nostro modo intelligendi, terminatio talis actus ad tale obiectum creaturæ per respectum rationis, qui nō fundatur in mutatione creaturæ, sed potius est, quasi prima radix & origo ex parte Dei mutationis eius.

Hoc autem supposito, ad difficultatem in principio tactā respondendum est, rem à Deo voluntā propter extrinsecū finem denominari ordinatā ad talem finem, non semper ab aliqua re, quæ intrinsecū ei adiatur, sed ab actu voluntatis diuinæ qui ad illam terminatur ratione talis finis. Neque ad hoc necesse est intelligere in Deo mutationem, vel additionem realē, sed solum respectū rationis propter summam eminentiam & simplicitatem voluntatis eius, vt dictū est,

Secunda difficultas circa eandem doctrinam est, quomodo in voluntate diuina possit aliquid esse prius ordine intentionis, & nō executionis, aut cōverso. Etrato difficultatis est, quia hæc voluntates non videntur in Deo distinguiri, etiam secundum rationem. Probatur, quia voluntas Dei absoluta est efficax, eorum quæ vult, ergo si Deus habet intentionem efficacem alicuius finis, illamer voluntas est efficax do intentionis illius finis: ergo est sufficiens ad exequendum illis, quam illum: ergo est etiam voluntas executiva: ergo non distinguitur in Deo illæ voluntates. Et confirmatur, quia respectu mediorum non distinguitur in diuina voluntate,

*Quælibet
denominatio
in qua Dei
voluntas, seu
potest.*

na voluntate electio ab vsu: ergo nec respectu finis A
distinguitur intentio ab executione, quatenus est à
diuina voluntate, est enim eadem proportio & ratio
scilicet, quia Deus eadem determinatione voluntatis
sua, qua eligit aliquid medium, exequitur illud.

Responso.

Respondetur nihilominus doctrinam propositam
sumptam esse ex communi modo sentiendi & lo-
quendi Theologorum, qui tractantes specialiter de
nominū predestinatione & electione, dicunt, Deum
prius secundum rationem eligere seu diligere prede-
stinatum, quam predestinet seu ordinet media, per
quæ salutem est consecuturus. Cuius rationem red-
dens D. Thom. i. p. quæst. 23. art. 4. ait, eam esse, quia
voluntas finis prior est, quam ordinatio medium
per quæ finis est consequendus, constat autem exe-
cutionē finis esse posteriorē ordinacione medio-
rum, nam per ipsa media sit: ergo supponit illa do-
ctrina intentionē finis in Deo esse priorem ipsa exe-
cutionē. Vnde iidem Theologi docent, hanc dilectio-
nem predestinat, que per modum intentionis,
non esse ex meritis eius quamvis glorificatio sit ex
meritis, quæ glorificatio est executionis prioris intentionis,
& ex parte Dei includit etiam voluntatem, ut
conferent gloria, & vt exequenter id: quod per
priorem dilectionem intentum ac predefinitum er-
rat. Nec solum circa ultimum effectum predestina-
tionis, sed etiā circa intermedios hæc distinguunt pos-
sunt, quatenus in eius ratio finis proximi respectu ali-
cuius medi reperitur. Sic enim Deus prius secundum
rationē vult hunc hominem peccatorem hic & nunc
iustificare, & propterea consequenter vult, ut hic &
nunc contritionem habeat. & ob hanc intentionem
præbet illi vocationem, quam scit futuram efficacem
seu infallibilem, quæ propterea Augustinus usque ap-
pellat vocationē secundum propositum gratiae Dei,
quia, scilicet, procedit ex intentione efficacis insti-
tandi talen hominem. Præcedit ergo secundum in-
tentionem hæc intentio, postea vero subsequitur vo-
luntas exequens, qua Deus præbet in exercitio con-
cursum actualem ad contritionem habendam, vel
ad infundendam iustitiam. Quid autem in his ex-
emplis declaratur est, in aliis Dei voluntatibus, & effecti-
bus similī modo & ex eadē causa & radice reperitur.

Ratio autem à priori est, quam significauit D. Thomas, quia Deus propriissime & profectissime o-
peratur propter finem, seclusa imperfectione, quæ
in hoc genere operandi seu causalitatē in nobis re-
peritur, quando enim voluntas nostra propter finē
operatur, illud imperfectionis est, quod actus ipse D
volendi realiter à voluntate procedat, & vnuus actus
ab alio, scilicet, electio ab intentione, quando distin-
cte sunt: tamen ex parte obiecti, quod finis sit ratio
volendi media, ad perfectionem spectat, quia opera-
ri ex proprio, & ex cognitione finis ad perfectionem
simpliciter spectat; vt constat ex i. 2. q. 1. art. 1.
Hoc ergo modo conuenit Deo operari propter fi-
nem, & ita de ipso Scriptura loquitur, *Vniuersa pro-
pter semetipsum operatus est Dominus & propter nimiam
charitatem suam, quæ duxit nos Deus, Filium suum misit.*
Ephes. secundo. Ergo quamus Deus vnicō &
simplicissimo a te intendat finem, & velit media usque
ad ipsam finis consequentem, quod non pluribus
actibus facimus, nihilominus sicut in nobis secun-
dum rem distinguitur ordo intentionis ab ordine
executionis, ita in Deo distinguedi sunt secundum
virtutem seu rationem.

Confirmatur ac declaratur primo, quia Deus ita
vult unum propter aliud, vt ordinet vnum in aliud
vt in fine, vt recte docuit D. Tho. i. p. q. 19 art. 5. quia
aliam non operaretur Deus perfecto modo, ergo vel
ordinat Deus medium in finem à se intentum, vel
non intentum: hoc posterius impossibile est, quia fi-
nis non est ratio volendi media, nisi vt amatus &
intensus: ergo necessaria est finem esse intentum prius se-
condum rationem, quam media in ipsum ordinan-

tur, ergo etiam in Deo finis est prior ordine inten-
tis, quamvis in executione sit posterior. Deniq; de-
claratur exemplo intellectus, in quo, licet Deus v-
nico & simplicissimo actu omnia intelligat; nihilominus
secundum rationem prius concepit ut in-
telligens essentiam rei, quam proprietates, & prin-
cipia, quam conclusionem, quæ ex illis sequitur:
quia ex parte obiecti perfecta cognitio vnius; ēdēt
ab alio, non vero est conuersus: sic autem se habet finis
ad voluntatem sicut princeps ad intellectum: ergo
etiam in voluntate Dei prior est secundum ratio-
nem intentio finis, quam voluntas mediorū, & con-
sequenter etiam est prior, quam ipsamet voluntas
Dei, vt applicans media, vel causas, per quas finis in-
tentus executioni mandatur.

B Ultimo declaratur hoc ipsum, respondendo ad solutur ra-
difficultatem proposita, quæ faciliter expedietur, sup-
ponendo (quod supra tergi) quamus Deus omnia
faciat, quæ absolute & efficaciter vult, quomodo di-
citur omnia operari secundum consilium voluntatis
sue, non tamen immediate per voluntatem suam
exequi quod vult, sed per omnipotentiam suam, quam
applicet ad opus, tanquam immediatum operandi
principium. Ut docuit D. Tho. i. p. q. 19. art. 4. ad 4.

Hoc ergo supposito, quamus Deus uno simplicissimo
actu voluntatis, & intendat aliquem finem, &
applicat suam potentiam ad exequendum illum, ni-
hilominus possunt facile in eadem voluntate hæc
duo rationes distingui, & vnuum etiam esse prius altero
secundum rationem. Vnde fieri potest, vt quad
intentionem voluntas diuina se sola illam habeat, &
intendat talem finem, in executione vero non sola
ipsa, sed cum causa secunda illum efficiat, vt cum De-
us in te ndit, vt Petrus fir beatus, ex se & per se solum
habet illud propositum, quod tamen non per se solum
exequitur, sed eleuando & adiuuando voluntate &
intellectum Petri. Vnde etiam intelligitur, in ihs
obiectis harū voluntatum esse aliquam diversitatem
penes quam potest hæc distinctio rationis attendi,
nā intentionis versatur circa ipsum finem secundū
se, vt obincatur, seu ponatur in esse, & vt si non in-
cludit media nisi virtute, neq; etiā includit forma-
lem applicationem omnipotentiae diuinae ad ope-
randum; voluntas autem exequēs versatur circa
media vt executioni mandata, vñp ad ultimam affec-
tionem ad finem exequendū necessariam. Quod si
nulla sint necessaria media, neq; alia cause præter di-
uinā voluntatem, & potentiam, tunc ibi non erit pro-
pria intentio, quæ dicit habitudinem ad media: vnde
neq; oportebit ibi distinguere ordinē intentionis ab
ordine executionis, aut voluntatem intēdēntem ab
exequente, nisi quis velit secundum rationem distin-
guere voluntatem diuinam, vt terminatam ad existē-
tiā ipsius rei, ab eadem voluntate, vt applicante suam
potentiam ad dandum tale esse, quod certe non re-
pugnat, quamus nobis non sit necessarium.

Tandem hinc sit, vt intentionis finis interdum nullā
speciem rationem, vel dispositionem ex parte ob-
iecti seu creaturæ requirat, & tamen, quod voluntas
exequens illum finem, huiusmodi rationem vel dis-
positionem supponat, vt in electione & glorificati-
one predestinatore videtur fieri. Sic enim expeditus
illa vulgaris interrogatio, quomodo sine meritis ve-
li in Deo glorificare, quem gratis diligit & eligit, cū
in re non der gloria, nisi propter merita, quandoqui-
dem non aliter dat, quam dare volunt, & disponit, re-
sponsio enim est, voluntatem illā electinam, quæ ra-
tionem intentionis habet, nō supponere merita tā-
quam rationem vel dispositionem in obiecto seu
persona prærequisitam vt à Deo eligatur, sed potius
esse effectū talis electionis: & hac ratione verum est,
Deum non intendere salutem predestinati propter
merita eius, quamus ex vi illius intentionis velit, vt
in re non habeat gloriam nisi per merita, & con-
sequenter, vt ad voluntatem executiū gloriam super-
pona.

Ratio.

Proverb. 16

ponatur hæc ratio & quasi dispositio ex parte obiecti; scilicet quod habeat merita. Vnde cauenda est e-
quiocatio illius particuli propter nam vt dicit cau-
fam finalem, seu rationem obiectiuam, propter quā
Deus intendit talen finem, sic Deus non vult glori-
am prædestinati propter merita eius; vt vero dicit
rationem medijs, & quasi dispositiois seu cause mo-
ralis, sic vult Deus, vt prædestinatus habeat gloriam
propter merita, seu per merita; & ad hunc modum
philosophandum est in mysterio Incarnationis, ad
explicandam primam rationem, quæ Deum mouit
ad illud volendum seu intendendum, ut latius in se-
quentibus dicturi sumus.

Tertia dubia.
De intentio
finis in Deo
ut sit prius
ratione qua
dictio, ut
ibidem non
pudat.

Tertia difficultas circa prædictam doctrinam est,
quia videtur in ea supponi, Deum velle finem sine
dependentia à medijs: haec enim solatione potest
dici in Deo voluntas finis prior electione mediorū,
aut finis cadere prius in voluntatem Dei, quam me-
dijs, quia est independens ab eis quoad intentionem
hic enim nulla aliaratio prioritatis excogitari po-
test. Hoc autem, quod in hac doctrina supponitur,
videtur plane falsum, nam ille modus intendendi
prius finem, quam media, imperfectionem inuoluit.
Nosem ideo prius intendimus finem; & postea ad
electionem mediorū procedimus, quia quando
nobis finis proponitur, non habemus presentia o-
mnia media nec iudicamus quod corum cōuenien-
tius & utilius sit, & ideo post intentionem consili-
mus, & ad consilium sequitur electio. Et simili ratio-
ne sepe antecedit electio vñsum, quia cum eligimus,
non statim iudicamus de omnibus circumstantiis ad-
hibendis in executione medijs, & presentem an hic &
nunc expediatur. At vero in Deo non est hac in perse-
ctio, nam simul habet presentia, tā finem quam me-
dia omnia, simili comprehendit ac iudicat, quam
fie vtile vñnumquod vel cōuenientia, & cum quibus
circumstantiis, & quomodo, ergo non oportet in-
telligere etiam secundum rationem, Deum inten-
dere huc independentia à medijs, sed omnino si-
mul intendere finem per hæc media. Vnde confir-
matur, nam cum duplex intelligi possit modus in-
tendendi finem, unus absolutus à determinatione
mediorū in particulari, sed virtute tantum & cō-
fusione illa includendo, aliud determinando particula-
ria media in ipsam intentionem finis, hic posterior;
est sine dubio perfectior, quia est simplicior, expre-
sior; & magis comprehensius: ergo hic est Deo at-
tribuendus. At vero in hoc modo intentionis nō est
prior finis, quam medium, sed sunt omnino simul.
Et confirmatur secundo, quia, vel Deus potest velle
finem & media hoc modo, scilicet, cum mutua de-
pendentia, vel non. Hoc posterius dici non potest,
quia in eo modo volendi nulla est implicatio con-
tradictionis, nullaque inuoluitur imperfectione, & alio-
qui voluntas Dei est libera & omnipotens, si autem
potest ita velle, ita sane vult: quia hic modus magis
consentaneus est perfectioni eius, vt ostensum est.

Declaratio huius difficultatis magnam, vt existi-
mo, lucem afferet, huic disputationi, & omnibꝫ, quæ
in ea dicenda sunt, ne fortassis ob varium vñsum vo-
cum in æquuoco laboremus, quod in hac quæstio-
ne multis vereor accidisse. Principio ergo confide-
randum est, aliud esse loqui de diuina voluntate ad-
æquate & secundum rem, aliud vero præcisè secun-
dum abstractionem & cōsiderationem rationis no-
stra. Difficultas enim proposita videretur procedere
de diuina voluntate priori modo spectata, quo modo
certissimum est, Deum simul & eodem omnino
actu velle finem, vt exequendum per illa determi-
nata media, per quæ in re ipsa illum exequitur, seu
consequitur. Argi hōs & nihil aliud probant ratio-
nes adductæ. Quo sensu etiam est verum, intentionem
finis habere connexionem cū electione talium
mediorū in illo adæquato, & (vt ita dicam) inte-
gro actu voluntatis. Et in eodem sensu est etiam

A verum, consecutionem finis sic intenti habere de-
pendentiam à talibus medijs, quatenus ex vi dictæ
voluntatis sine illis non obtinebitur, sicut etiam è
contrario media pendent à fine, quia nisi ille esset
intentus, ipsa non eligerentur, nec mandarentur
executioni ex vi talis voluntatis. Neque enim est
inconveniens, inter finem & media esse hanc mutu-
am dependentiam in diversis generibus causarum,
nam media pendent à fine in suo genere cause fina-
lis, finis autem à mediis in genere cause efficientis,
vel dispositiæ. Nos autem fere in tota hac disputa-
tione, non hoc modo loquimur de diuina volun-
tate: sicut enim nihil est in illa prius aut posterius, ne-
que huiusmodi consideratio nobis deseruit ad de-
clarandas primas rationes diuinae prouiden-
tiae & prædestinationis: loquimur ergo secundum præci-
tionem rationis nostræ: & hoc modo dicimus, v-
num motuum in Deo esse prius alio, aut vnam vo-
luntatum esse alia priorem, ut intentionem electione.

B *Alinde,*
iffatione
prioris alio,
aliud, effe
independens
abilis.

C Ut hoc autem declaretur, est considerandum se-
cundo non esse omnino idem, quod intentio sit ra-
tionis prior electione talium mediorū, & quod sit o-
mnino independens ab illa, seu non habens cum il-
la necessariâ connexionem (hic enim breviteratis cau-
sa, omnem connexionem necessariâ inter duas res,
dependentiam vocamus, & è conuerso carentiam
prædictæ connexionis, appellamus independentiam)
igit aliquid esse prius alio secundum rem vel ratio-
nem latius patet, quam esse independentes, quod est
esse posse sine illo: anima enim prior est naturaliter
suis potentijs, & materia sua quantitate, quamvis, &
anima cum potentij, & materia cum quantitate sua,
necessariâ habeant connexionem naturalem, ita vt
fine illis esse non possint. Vnde Aristoteles in Prædi-
cam cap. ii, prioritatē naturæ qua in causalitate cō-
sistit ab ea distinguit, quia dicitur prius id, quod non
conuerterit subtilitati cōsequentias; & illam ab hac
separari posse affirmat, potest enim causa esse neces-
sario coniuncta cum effectu, & finis cum medio v-
nico ac necessario, sine quo obtineri non potest, non
ergo repugnat aliquid esse prius alio, vno modo,
quamvis aliunde habeant inter se ita necessariâ con-
nectionem vel dependentiam, ut illud, quod prius
dicitur, non possit esse sine posteriori. Duobus ergo
modo possumus intelligere in Deo intentionem fi-
nis esse priorem electione mediorū. Primo, solū ra-
tionis causalitatis seu habitudinis, quam obiecta in-
ter se habent: quia vñū est ratio volendi aliud, & non
è conuerso. Secundo, ratione independentiæ, quia,
nimis in, intentio finis possit optime esse & ad esse
& perduci sine talium mediorū electione. Pri-
ori modo in vniuersum verum est, intentionem finis
etiam in Deo esse ratione priorem electione, distin-
guendo ac præscindendo secundum rationem v-
nam ab alia. Probatur, quia licet voluntas diuina ex
parte sua actus non habeat propriam causam, potest
tamen habere rationem obiectiuam, ut supra dictū
est, & constat ex i. part. quæst. 19 art. 5. Sed hoc modo
finis est ratio volendi media, & non è conuerso, etiā
in Deo: ergo secundū rationem prius est volitus fi-
nis, quam media. Imo etiā ex parte actus, distin-
guendo secundum rationem, voluntas finis potest dici
ratio voluntatis, mediorū, ad eum modum quo
vñnum attributum diuimum dicitur ratio alterius ut
intellexus, verbi gratia, voluntatis: sicut ergo hoc
modo intellectus diuinus dicitur esse prior ratione,
quam voluntas, & scientia, quam amor, ita voluntas
finis est prior ratione voluntate mediorū. Quia
vero hæc prioritas non inferat alteram, ut dixi, ideo
non sequitur, nēp est in vniuersum verum, voluntate
finis, ita esse priorem voluntate mediorū,
vt possit esse sine illa, nam interdum est necessario
cum illa coniuncta, seu illam secum necessario asserta,
quamvis non semper, nec in omnibus eodum mo-
do, quod superest explicandam.

Tertio

Quomodo
intentionis finis
media comprehendatur.

Tertio ergo aduentendum est, omnem intentionem finem includere aliquo modo media vel explicite, vel implicite, vel in communi, vel in particulari, cuius ratio est, quia intentionis est efficax voluntas consequendi finem: consecutio autem dicit habitudinem ad media, per quæ comparandus est, & sine quibus obtineri non potest, finis autem prout intentus ab operante, interdum habet necessariam habitudinem ad determinatum medium, quæ connexio interdum oritur ex fine ipso secundum se, vt si quis hodie existens Salmantizæ, intendat post aliud tempus esse Compluti, necesse est, vt velit iter agere, quia finis illi habet necessariam connexionem cum hoc medio: aliquando vero illa connexionio oritur ex speciali modo adiuncto ipsi fini vel consecutione finis ab operante seu intendente finem, vt in exemplo positio, si quis non tantum velit ire Complutum, sed etiam commode, &c. talis intentionis habebit connexionem, non solum cum illo communis medio iter agendi, sed etiam cum tali medio, scilicet utendi curram aequo ad iter agendum, vel si in ipso fine adiungatur talis circumstantia temporis, v.g. existendi crastina die Compluti, necesse est, vt sit connexionem non solum cum electione agendi quotis modo iter, sed determinate velociter curreri. Ex quibus exemplis etiam intelligitur talem esse posse intentionem finis, vt non habeat connexionem necessariam, cum electione huius, vel illius modi, si nimis, nec finis secundum se, necratione modi, quo intenditur, tale medium determinatè requirat, tunc enim ex vi intentionis sequetur quidem electio aliusmodi, non tamen huius potius quam illius, sed proueniet ex libertate eligentis, vel ex aliis rationibus, quas potest in mediis considerare, preter utilitatem finis. Ex his ergo constat, quando intentionis finis sit prior, quam electio formalis & expressa determinati modi, non solum prioritate causalitatis, sed etiam subsistendi consequentia, quando vero solum priori modo, si enim finis sic intentus omnino requirit hoc medium, tunc licet intentionis eius sit prior causalitate, non tamen subsistendi consequentia, quia non potest esse talis intentio, quin talem electionem secum afferat supposita sufficiente cognitione & iudicio, prout in Deo supponitur: si vero finis sic intentus non limitatur ad hoc medium, sed variis modis ac viis obtaineri potest, tunc, quamvis contingat, ex libertate operantis huius intentionis coiungi electionem modi determinatae, nihilominus illa intentionis ex se manet prior tali electione, non solum causalitate, sed etiam subsistendi consequentia, quia nihil repugnaret esse sine illa.

Hæc autem tota doctrina, quæ vniuersalis est, ad Deum applicari potest, utendo nomine causalitatis late pro quaenque ratione: nam utriusque intentionis modus explicatus potest intelligi in Deo absque vila repugnantiæ vel imperfectione, quia liberum est Deo, velle quemcumque finem creare, uno vel alio modo, prout sibi placuerit, & uno modo potest habere connexionem cum uno modo, & alio modo non habere illam, vt exemplis facile declarari potest, nam Deus intendens redemptionem hominum, potuit illam simpliciter & absolute intendere, nihil aliud addendo, & hoc modo non habet necessariam connexionem cum electione vniuersis hypostaticæ, quia potuit Deus per alias media homines redimere: potuit etiam in ipsa intentione adhibere modum, scilicet redimendi homines optimo modo, seu ex perfecta iustitia, & hæc intentio habet necessariam connexionem cum electione vniuersis hypostaticæ, quia non poterat alio modo talis redemptio perfici. Simile quid videtur licet in ea intentione, quia Deus dilexit prædestinatos ad gloriam, potuit enim illis gloriam intendere, solum ut beatitudinem ab ipso præstandam, & ut sic non haberet talis intentio connexionem cum meritis, seu cum voluntate dandi merita prædesti-

A natis, & si sola vis illius intentionis consideretur, verum est, quod posito illo decreto, prædestinati consequerentur beatitudinem, etiam si non haberent merita, quia, si Deus non elegisset hoc medium, prouidisset alium modum consequendi beatitudinem: nunc autem, quia Deus illi intentioni adiunxit electionem talis modi, scilicet meritorum, ideo respectu illius integræ voluntatis ac prouidentia verum est dicere, prædestinatum non consecutum gloriam, nisi habeat merita. Alio vero modo potuit Deus habere decreta dandi gloriam, ut coronam iustitiae, & hoc modo habet necessariam connexionem cum voluntate dandi merita, ita ut licet sit prior illa, non tamen possit esse sine illa: constat igitur, interdum intentionem finis esse priorem electione mediorum subsistendi consequentia, interdum vero minime, sed habere necessariam connexionem cum illa, & quomodo & quomodo virtus contingat.

Dicit aliquis, qua ratione intelligi potest, cum decreta Dei sit aeternum & simplex, quo vult finem consequi per hoc medium, v.g. gloria Petri per martyrium, manere hoc decreta firmum & stabile circa finem, non existente tali medio? nam, si non existit tale medium, signum est, Deum non elegisse illud in suo aeterno decreto: ergo necesse est omnino non manere illud decreta, quod Deus habuit: nam cum sit omnino simplex, non potest manere circa finem, si non manet circa medium.

Respondeo, negando hoc ultimum. Nam, licet ille actus sit simplicissimus, nihilominus, ut est determinatio libera ad exteriora obiecta, non est ex parte eius seu ex simplicitate eius necessaria connexionis inter ipsum, ut terminatur ad unum obiectum, & ut terminatur ad aliud, nisi inter ipsa obiecta inter se ea connexionis reperiatur. Quapropter, si finis nec ratione materialis obiecti, seu rei intentæ, nec ratione motiui, nec ratione modi, quo intenditur, habet necessariam connexionem cum tali medio, neq; etiam determinatio libera, que est in Deo ad finem per modum intentionis, habebit ex parte actus diuinæ necessariam connexionem cum determinatione libera eiusdem actus ad tale medium. Quod quidem aliis innumeris exemplis declarari potest: nam licet Deus eodem decreto simplicissimo secundum rem voluerit creare omnes angelos, v.g. quos nunc creavit, nihilominus potest facile intelligi, voluntatem creandi unum angelum non habere necessariam connexionem cum voluntate creandi alterum, etiam secundum presentem determinationem liberam, quam Deus habet, quia ex parte obiectorum nulla est connexionis, & ex parte solius diuinæ actus esse non potest, quia non repugnat, manere eandem determinationem ad unum obiectum, & non ad aliud, & idem est de voluntate, qua Deus voluit dare iustitiam. Ad eam permittit peccatum eius, & de aliis similibus: aliqui fatendum esset, omnia, quæ Deus ab aeterno voluit facere, aut permittere, tales habere connexionem in illo decreto diuino, ut de quolibet sit verum dicere, si illud non eveniat, nihil ex omnibus aliis esse futurum ex vi presentis decreti, quia ablato vno effectu, anfertur decreta circa illud, si autem circa unum auferuntur, consequenter auferendum est circa omnia alia, quia simplicissimum est. Quod si hoc est absurdum, ut revera est, & potest illud decreta, licet in se sit simplicissimum, retineri circa unum obiectum, & non circa aliud, consequenter idem dicendum est, quotiescumque obiecta secundum se non requirunt connexionem.

Eadem libet voluntas Dei posset manere circa unum obiectum, fine aliis,

Ratio autem à priori est, quia determinatio libera nihil reale additum diuinæ voluntati, sed idem omnino actus seipso terminatur liberè ad hoc vel illud obiectum, prout Deus vult, solum ei additur respectus rationis: ergo etiam potest ille actus terminari ad unum obiectum, vel solum, vel simul cum alio fine vila adiunctione, vel ratione reali: ergo, stante in Deo deter-

determinatione libera ad duo obiecta inter se & ex se non conexa, potest & debet intelligi, quod determinatio ad unum nullo modo pendet ex determinatione ad aliud; & quod posset esse in Deo determinatio eadem, qua nunc est ad hoc obiectum, etiam si non est ad aliud. Probatur haec ultima consequentia, quia neque hinc sequitur variatio aliqua realis in actu Dei, vt patet ex principio posito, neque etiam variatio secundum respectum rationis, quia optime manere potest respectus rationis ad unum obiectum sine respectu ad aliud; nulla enim probabilis ratio necessaria connexionis inter hos respectus excogitari aut fingi potest ex parte solius Dei, si in connexione iporum obiectorum non fundatur. Et confirmatur, nam actus diuinæ voluntatis, quamvis simplicissimus, potest necessario terminari ad unum obiectum, & liberè ad alia; & ex hoc quod ille actu, ut terminato iam ad obiectum necessarium, addatur, nostro modo intelligendi, determinatio ad obiecta libera, non variatur prior determinatio necessaria, sed modo nostro intelligendi, quasi extensio augeatur, quamvis alio modo, scilicet, liberè. Vnde etiam si haec determinatio libera non addetur, prior eadem omnino maneret: ergo similiter, quamvis intelligatur ille actus diuinus liberè terminatus ad unum obiectum, postea secundum rationem terminari ad aliud, non propter ea intelligitur prior terminatio variata, sed quasi extenda per additionem simili terminationis, quæ si non addetur, nihilominus posset prior manere omnino eadem; & idem est, quamvis ille actus diuinæ voluntatis intelligatur omnino simul terminari ad utramque obiectum liberum, quia illa simulata tantum est per concomitantiam, quæ non addit connectionem. Quod si quis contendat terminationem liberam aliquid reale adderet diuinæ voluntatis, dicimus in primis illam sententiam, neque esse recentiam, neque veram, neque certè probabilem. Addimus deinde, etiam posita illa sententia, posse satis consequenter iuxta illam explicari quod dicimus, nam si actu necessario voluntatis diuinæ, ut terminetur ab æterno ad aliquod obiectum extra se, aliquid reale additum est, quidquid illud sit, sit absolutum, sive respectus, ergo, cum ille actus terminatur ad duo obiecta extrinseca, & inter se non conexa, duplex additio illi fieri: ergo, quamvis intelligatur ille actus terminatus ad unum obiectum, & non ad aliud, poterit manere in eo illud idem quod ei additum est, ut terminetur ad unum obiectum, etiam si non sic ei addita terminatio ad aliud obiectum. Nec refert, quod huiusmodi terminations secundum quod ponuntur in Deo dicantur inter se distinguiri actualiter ex natura rei, vel tam virtuiter; nam quod in hoc dictum fuitur de terminacione necessaria & libera inter se, dicendum erit de duplice terminacione libera, scilicet, quod simpliciter esse poterat una sine alia quomodounque distinguantur, quamvis potquam semel ab æterno sunt posita, non possint amplius separari ob immutabilitatem diuinæ voluntatis. Fator iuxta illam sententiam posse defendi contrarium ex modo, quem statim explicabo, sed nihil nostra refert ut dixi.

Sed objici adhuc potest, nam, si verum est, ut D. Thom. in eundem indicat, & multisentiant, voluntatem nostram posse eodem simplici, & indiuisibili actu ferri in finem, & media, posito tali actu impossibile est, voluntatem cessare à volendo medio, quin cesseret à fine, & è conuerso: quamvis illa ex se non habeant necessariam connexionem, sed voluntas, ex sola libertate sua, vrumque simul & eodem actu voluerit. Et ratio est, quia, si talis actus est indiuisibilis, non potest per partes tolli; ergo necesse est ut vel totus maneat, vel totus auferatur, si autem totus manet ad totum & integrum obiectum terminatur, si vero totus auferatur, nihil iam erit per illud vo-

Fr. Suarez, Tom. I.

A litum: ergo, existente tali actu, non potest voluntas cessare à medio quin cesseret à fine: si autem vult cessare ab electione & perseverare in intentione, &cessariū illi est, ut relinquat priorem intentionem, & eliciat, nouum actum, quo intendat finem solum, vel per aliud medium: ergo à fortiori idem dicendum est in Deo cuius actus simplicior & indiuisibilior est. Idem argumentum fieri potest, de actu indiuisibili, quo voluntas vel hominis, vel angeli vult plurā obiecta materialia distincta, quia non potest manere circa unum, qui maneat circa omnia, nec auferri circa unum, qui auferatur circa omnia propter eandem rationem: ergo idem dicendum erit de libera determinatione Dei ad plures res.

B Et hoc argumentum, qui existimat, hos actus Primaria intellectus vel voluntatis, qui terminantur ad plura spacio. obiecta materialia, habere in se extensionem quandom realē & particuli compositionem, facile respondebunt negando assumptum, quia potest ille actu manere secundum unam partem, & non secundum aliam, si alioqui non sit repugnativa ob dependentiam oram ex connexione obiectorum inter se: illa vero sententia, quamvis mihi aliquando placuerit, iam non probatur, ut latius dicam inferius quæst. 10. Et idea alter responderetur, negando consequentiam. Et ratio differentia est, quia unus actus Secunda et creatus non potest sine reali sui mutatione terminari & non terminari ad aliquod obiectum, habet enim totam suam entitatem cum habitudine reali ad obiectum & pendente ab illo; & ideo non potest actus realiter indiuisibilis, non terminari ad totum obiectum suum, & consequenter simul etiam destrui circa totum, si realiter minuatur; at vero actus increatus voluntatis diuinæ, idem omnino realiter manens potest terminari vel non terminari ad extrinseca obiecta; & ideo potest etiam habere eandem terminacionem liberam ad unum obiectum cum terminacione ad aliud, vel etiam sine illa, si in obiectis non est connexio.

C Quocirca, qui putant hanc terminacionem liberam addere aliquid reale Deo, possent iuxta proportionem argumenti facti facile dicere, hanc terminacionem liberam diuinæ voluntatis tales esse, ut vincantur, & in se omnino indiuisibilis sit, quia Deus se determinat ad volendum aliquid ad extra quidquid illud sit, ita ut vincat & indiuisibili reali additione simul velit Deus, quidquid extra se vult. Et hoc posito, consequenter dicendum est, ablato quo cum obiecto partiali seu materiali, auferri cartera omnia ex vi presentis determinationis: necessaria que esse, ut si unum est futurum sine alio, vel si Deus fuit volitus quedam, & non alia, haberet aliud decretem, aliamque determinationem liberam. Qui modus dicendi, ut verum fatetur, efficiat improrbari non potest in illa sententia, quamvis neque etiam possit satis probari aut persuaderi, cum ex illa non necessaria consequatur, ut supra explicui; nec possit ab autoribus illius opinonis sufficiens redditio, cur determinatio libera illius actus, non sit ita indiuisibiliter idem cum determinatione necessaria, qui possit hæc omnino eadem manere sine illa; & tamen non possit eodem modo se habere vna libera determinatione ad aliam, quando ex parte obiectorum est eadem ratio, scilicet, quod non est necessaria connexione inter ipsa. Addo denique, quod, licet iuxta illam interpretationem variandum esset decreatum voluntatis quasi materialiter, non tamen simpliciter, & quasi formaliter, id est, quatenus solum dicit determinationem voluntatis ad hoc obiectum, quia, si semper maneat eadem motus, & non haberet connexionem cum alio obiecto, quamvis tollatur actus, vel determinatio ad unum obiectum, ex hoc precise ac formaliter non tollatur circa aliud. Quod si ex parte actus proper indiuisibilitatem eius variandum sit actus, illud erit quasi materialiter, & per accidens,

M

nam ex

nam ex vi prioris motui semper manebit voluntas in eadem determinatione, etiam si actus, vel id quod additur voluntati, variari intelligatur. Sed, quidquid sit de illa falsa sententia, quid iuxta veram doctrinam dicendum sit, satis constat ex dictis.

Ad rationem dubitandi in principio posse imm. Ad difficultatem ergo, in principio positam, si contra hanc ultimam assertionem procedat, negandum est, hunc nodum intendendi finem independenter a mediis, prouenire ex imperfectione, sed ex motu, propter quod finis intenditur, & ex modo quo intenditur, quæ interdum talia sunt, ut non habeant necessariam connexionem cum tali medio, quod accidere potest sine illa imperfectione ex parte eius qui intendit finem aut eligit medium. Vnde exemplum in illo argumento adductum ex nostro modo eligendi, & intendendi, non est ad rem, quia illa imperfectione nostra non consistit in sola independentia intentionis ab electione, sed etiam in temporis & actuum successione: nam, si singamus, me simul habere perfectam cognitionem aliquius finis, & rationem omnium propter quas est diligibilis, & omnium mediorum: per quæ obtineri potest absque necessaria connexione cum uno vno illorum determinante, sed tantum confuse cum aliquo, tunc scilicet in intellectu huiusmodi actuali cognitione & iudicio, posset simul voluntas determinari ad intendendum finem, & ad consequendum illum per hoc medium, illud simul eligendo, & ita cessaret imperfectio inquirendi media post intentionem finis, quia in argomento proponitur, & nihil minus intentionis illa, per se a formaliter loquendo, independens est, & non necessario connexa cum electione talis modij. Vnde ad primam confirmationem, cum dicitur, perfectiore modum intendendi finem esse cum determinatione modij, respondetur id esse verum respectu actus adæquati, quo voluntas simul tendit in finem & media, quomodo iam declarauimus. Deum simul intendere finem, & certa media; respectu vero actus intentionis, ut præcisè terminata ad finem consequendum, id non pertinet ad perfectionem eius, imo neq; est possibile, quia hoc ipso, quod consideratur actus præcisè, abstrahitur à medio ut expresse a formaliter volito. Ex eo autem, quod motuum finis tale est, ut ex se non requirat hoc determinatum medium, abstrahitur etiam à determinata inclusione eius, etiam virtuali: perfectio ergo intentionis sic considerat: solum in hoc consistit, quod per eam libere tendat voluntas in finem propter rationem, & quod ex vi illius determinetur ad media, vel omnino libere, vel necessario iuxta connexionem, vel dependentiam, quam finis potest in executione habere à tali medio. Et haec tenus de ordine actuum diuinæ voluntatis inter se.

Tertio facile ex dictis explicari potest ordo inter voluntatem & scientiam visionis, quando nimis, aliquid intelligitor prius cadere sub scientiam visionis Dei quam sub voluntatem, vel è contrario: nā si comparatio fiat in eadem re, seu in eodem affectu, sic prius intelligitur esse in voluntate quam in hac scientia, ut dictum est. At vero respectu diuersorum, tunc solum scientia visionis unius est etius præintelligitur antecedere voluntatem alterius, quando ex unius rei existenti sumpta est ratio, seu occasio ad volendam aliam, tunc enim, quia voluntas non potest moueri nisi ex re cognita, si intelligitur ex eis ad aliquid faciendum ex eo, quod aliquid aliud factum vel futurum est, consequenter necessario intelligimus, hoc prius siue cognitum scientia visionis, quā aliud fuerit amatum seu electū: seclusa autē hac habitudine & cōexione, seu dependētia, nulla est ratio ordinis prioris & posterioris inter hanc scientiam visionis, & voluntatē Dei, respectu diuersarū rerum, quia in re utraque est exteriora, & omnino simili, ergo seclusa habitudine, vel dependentia obiectorū inter se, nō est vnde intelligatur vna esse priorē alia.

Sed contra, quia voluntas creandi homines est *Objec-*
prior quam scientia visionis, verbi gratia, Angeli
futuri, & tamen illa duo obiecta non habent inter se
illam habitudinem, vel connexionem. Antecedens
patet, quia voluntas creandi hominem & Angelum,
sunt omnino simili, sed voluntas creandi Angelum
est prior quam scientia eiusdem Angeli futuri, ergo.

Responsum. Respondeatur primū negando antecedens, & probationis consequentiam, quia cum hæc prioritas solum consistat in habitudine, vel dependentia, etiam si duæ res inter se comparatae intelligantur esse omnino simili, quia non pendet ab alia, nec supponit illam, neq; è contrario: potest una eorum habere habitudinem, vel connexionem cum alia tercia, & sic esse prior vel posterior illa secundum rationem: cum tamen altera non habeat cum illa eam habitudinem vel connexionem, & sic neque sit prior, neque posterior illa. Secundo, si quis velit concedere aliquid modum prioritatis inter illam scientiam & voluntatem, oportet ut saltē remoto & quasi secundario aliquem ordinem vel habitudinem consideret in tanta obiecta: voluntas enim creandi hominem per se non habet habitudinem, nec prioritatem respectu scientiæ futuri Angeli: si tamen concepiat voluntatem creandi hominem & Angelum tanquam unicam & candem, ea ratione intelligere poterit illam voluntatem, ut priorem, quia ut sic habet connexionem saltē ratione obiecti adæquati.

C Sed occurrerat hic alia difficultas circa ea quæ *Dubium;*
dicta sunt, scilicet, an scientia rei futura in Deo sit
posterior quam voluntas eiusdem rei, vel possit intel-
ligi prior. Sæpe enim in superioribus diximus vol-
untatem esse priorem. In contrarium vero est, quia
ipsam voluntas Dei potest prius ratione cognosci,
ut futura, quam ut actu posita, ergo ex vi illius scientiæ
poterit etiam effectus talis voluntatis præcognoscī,
ut futura, priusquam intelligatur voluntas Dei
actu velle illum. Sed hæc difficultas late tractata est
in dicto opusculo de scientia conditionata futuro-
rum contingentium. Nunc breviter dicitur, quid-
quid sit de modo, quo Deus intelligitur cognoscere
actum liberum sive voluntatis, semper tamen verū
esse, nullam rem creatam posse cognoscī à Deo, ut fu-
turam, nisi prius videat voluntatem suam aliquo
modo, ut præordinante aut permittente rem il-
lam, sive hanc suam voluntatem cognoscat tamen
ut realiter præsentem, sive etiam obiectivam, & per
modum futura, quod nihil ad præsentem disputa-
tionem pertinet.

E) Ultimo tandem potest ex dictis facile colligi, an *Ordo prioris*
& quomodo in ipsa scientia visionis unum prius a. & posteriorio
lio possit intelligi: cuius exacta cognitione penderet ex scientia
multis quæ in prima parte traduntur. Nunc brevi-
ter ex his quæ ibi docentur, supponen. Cum est res fu-
turas dupliciter posse præcognoscī à Deo, uno mo-
do in prædefinitione, vel permissione sua voluntati.
Alio modo in seipsis, intuendo videlicet res fu-
turas tanquam præsentes vel obiectivæ tantum, vel
(ut multis placet) secundum reæxistentiam. In
priori modo cognitionis accommodatur hæc sci-
entia ipsi voluntati, cum enim sequatur voluntatem,
illud potest censeri prius in hac scientia, quod fuerit
prius in voluntate, quia si prius intelligitur Deus a-
liquid prædefine per modum intentionis finis,
quam ordinare media, similiter intelligitur in ea-
dem prædefinitione præscire illud futurum ante,
quam videat eius executionem, & hoc modo prius
ratione seit Deus per illum electum fore saluandum,
quam sciat illum habiturum merita, per quæ saluā-
dus est. In posteriori autem modo, qui est veluti per
quandam intuitionem ipsarum rerum, signa priora
& posteriora assignanda sunt ex naturali dependen-
tia, & intrinseca connexione ipsarum rerum inter se
iuxta modum dictum de scientia simplicis intelligē-
tis,

tit, nam quoad hoc eadem est ratio de illa, & de scientia visionis, utraque enim est clara cognitione rei in se, vel ut possibilis, vel ut futura, seu potius existentis in tali differentia temporis, utraque ergo id intelligitur esse prius, a quo aliud pendet, illud vero posterius, quod pendet ab alio: quae vero inter se non habent huiusmodi connexionem, non erunt prius, nec posterius scita.

SECTIO II.

Vix voluntas Incarnationis antecesserit in Deo præscientiam originalis peccati, vel subsecuta fuerit.

HAEC quæstio eadem est cum illa, an Incarnationis opus per se primo intentum fuerit à Deo in primo actu quo voluit ad extra se communicare, at vero solum fuerit ordinatum occasione sumpta ex lapsu humanæ naturæ præuiso. Item coincidit cum illa, an Christus Deus homo fuerit præordinatus, & præelectus & dilectus ante omnem creaturam, & auctor primus omnium prædestinatiorum hominum & Angelorum, ac denique an prædestinatio Christi fuerit ante, vel post præuisum originalis peccatum.

Accommodatus autem vixum est ut nomine voluntatis, quam prædestinationis, quia prædestinatione propriè, præsertim in doctrina D. Tho. significat rationem mediorum existentium in intellectu, que supponit in voluntate electionem, vel dilectionem, in qua radix huius difficultatis posita est, & in melius explicatur.

Prima ergo sententia est, præscientiam originalis peccati antecessisse in Deo voluntatem Incarnationis. Quæ exsistimat esse sententia D. Tho. his art. 3, præseptum ad 4, ad hoc enim propositum dixit prædestinationem supponere præscientiam futurorum. Et ita exponit & sequitur Caeteran. hic, quamvis radicem & causam huius ordinis male declarat, vt ex his quæ prænotauimus constat. Item docent fere omnes discipuli D. Tho. Capreol. in 3. dist. 1. q. artic. 1. concl. 1. & ad argumentum contra illam, inclinant etiam in hanc sententiam Bonavent. Marfil. Ricard. & antiqui alii qui opinantur, si homo non peccasset, mysterium Incarnationis nullatenus futurum, quos infra referemus.

Fundamentum huius scientie est, quia prima ratio & causa quæ mouit Deum, ut vellet Verbum fieri hominem, fuit remedium humanæ naturæ lapsi, ergo illa voluntas hanc præscientiam præsupponit, consequentia patet ex supra notatis, ostensum est enim, tunc aliquid esse prius scitum, quam aliud sit datum, quando ratio amandi illud est aliquid existens, vel futurum in alio quod non potuit mouere voluntatem nisi præcognitum. Antecedens vero variis modis probari potest, primo ex Scriptura, quæ semper rationem Incarnationis sumit ex hominum redemptione Matth. 18. Luc. 19. Venit filius hominis querere, & saluum facere, quod perierat. Ioan. 3. Sic Deus dilexit mundum, ut filium suum unigenitum daret ut omnis qui credi in ipsum non pereat, sed habeat vitam eternam. Ad Galat. 4. Misit Deus filium suum factum ex muliere factum sub lege, vt eos qui sub lege erant, redimeret. Et E. 1. ad Timot. 1. Venit Iesus peccatores saluos facere, &c. Et hoc significatum est Lue. 15. in parabola de pastore, qui relatis non agnoscit nouem oviibus venit ad quærendum ouem perditam. Et in veteri testamento variis modis hoc præfiguratum est primo in Moysi misso ad liberandum populum dura servitute superposita. Exod. 3. Deinde in Iona misso in mare orta grauissima tempestate. Ac denique in Elia & Eliso, cunctibus ad suscitandos pueros mortuos. 3. Reg. 17. & 4. Reg. 4. ex quibus testimonios sic concluditur:

Fr. Suarez. Tom. 1.

Avbiue & semper ratio Incarnationis in scriptura nobis traditur ex redemptione nostra, & nulla alia datur quæ ad hanc non pertineat, vel in illa non contineatur: ergo hæc est prima causa, quæ mouit Deum ad hoc, mysterium; nec potest nisi voluntaria alia confungi, & ideo in symbolo posita sunt illa verba: Qui propter nos homines, & propter nostram salutem descendit de celo. Ex Conc. Nicen. Ephesi. Chalcedon. & Toletan. VI. & XI. Dicitur fortasse hanc esse primam causam Incarnationis in carne passibili, non vero mysterij ipsius quoad substantiam eius: & hoc sat is ad veritatem Scripturæ, nam, licet Pater per se, & ante præscientiam peccati decreverit Filium suum fieri hominem, tamen præuiso peccato voluit etiam, ut hic filius suus, quem incarnandum preuiderat, veniret in mundum mortalis & passibilis, ut peccatores saluos faceret. Sed hæc euasio primum non fugit illam licentiam fugiendi causam aliam priorem sine illo fundamento. Deinde non satisfacit testimonii, ex illa enim responsione fit, in carnationem non fuisse factam propter remedium peccati: sed tantum quandam eius circumstantiam, quod est contra scripturam, & contra expressam definitionem symboli: & sequela patet, quia (vt dicitur) nostra miseria, & necessitas remedii peccati non mouit Deum ut fieret homo, sed ad summum potuit diuinam voluntatem iam ad hoc determinatam amplius quasi excitare, & ad talem modum & circumstantiam etiam mouere. Confirmatur, & explicatur ex vulgaris exemplo, & usu loquendi, nam quis dicitur iuuisse Romam, ut amicum è carcere liberaret, omnes intelligeremus illam fuisse causam primariam, & motuam, & si quis decreuerit ire Romam, ut sua negotia perficeret, & cognoscens postea amici necessitatem decerneret etiam illum liberare, & secum deferre pecuniam necessariam, non diceretur vere, causam motuam itineris eius fuisse amici libertatem, nec simpliciter propter eam causam venisse, sed tantum pecuniam attulisse. Sic ergo, &c. Tandem est conjectura huic spectans, nam cum hoc mysterium sit fundamentum salutis nostre, & fidei, & ideo reueletur nobis, ut Dei amorem erga nos, & beneficium agnoscamus, credendum est fuisse nobis reuelataam primariam rationem, & causam illius, atq; eam esse, quæ frequentissime, & passim in Scriptura reperitur.

Probatur secundo ex Patribus, Athana.li. de humana. Verbi, multa habet, & inter alia: Visca ex causa nostra defensus illius occasionem, rationemque fuisse prævaricationemque nostram Verbi accersisse clementiam, ut ad nos descenderet, & appareret inter homines Deus. Certe si divina voluntas & per se, & sine occasione peccati iam incarnationem decreuerat, non apparet, quo modo nostra necessitas hanc benevolentiam à Deo elicuerit. Vnde idem Athanasius sermo. 3. contra Arian. latissime id persequitur exponens id Proverb. 8. Dominus creatus me. Vbi post multa concludit. pag. 104. Necesse est indigentiamque nostram anteriorem iste, quam Christianitatem. Et præmisserat illam esse easum propriam adiuventum illius. Quod amplius declarans subdit, Qua sublata (scilicet, necessitate), carmen non induisse. Sic etiam Nazian. oratione 36. & 4. Theolog. Humanitatem, inquit, suscepta causa Greg. Naz. nostræ est: quid enim aliud causa esse potuisse? Et orat. 38. quæ est de natali Domini, idem late persequitur. Ibi vero & que docet homines esse ad supernaturalem beatitudinem occasione peccati Angelorum ordinatis sicut incarnationem occasione peccati hominum. Basilius hom. in sanctam Christi nativitatem. Basilius. Dixit, inquit, mysterium, propterea Deus in carne est, ut in ea mortem occidat: propterea Deus est in carne, quia oportebat maledictam hanc carnem sanctificari. &c. Cyril. Alex. 5. Thesau. capit. 8. Sciebat nos mortales futuros propter peccatum, ac ideo ante secula constituit, ut Verbum suum homo fieret, renonaretque hominem. Mul-

M 2 taque

Damasc.

taque habet similia lib. 8. contra Julian. Damascen. A lib. 3. cap. 1. & libr. 4. cap. 4. Quia nos melioris participes fecerat, & non custodiimus, assumptus ipse id quod detersus, nostram dico naturam, &c. Hanc etiam vnicam incarnationis causam agnoscit Chrysostom. homil. 2. & 3. in Matth. & prolix satis sermo. 3. in Luc. idem homil. 1. in Psalm. habetur tom. 1. post expositionem eiusdem Psalm. Theodo. etiam in Epitome diuinog. decret. cap. de Incarnatione. Homo, inquit, factus est, ut a peccato corruptam naturam reuocaret: neque enim diuinitatis integrum vniuersum suscepit naturam corporis, sed volunt naturam ipsam deuictam superare aduersarium, & referre victoriam. In eandem sententiam multa sumi possunt ex Cyril. Iero. solym. cateches. 6. Epiph. lib. 1. contra heres. tom. 1. sub finem. Theophyl. Ioan. 3. circa id. Si Deus dilexit mundum, &c. Iustin. lib. de vera fidei expositione Gregor. Nyss. lib. de sancto baptismo in principio, & copiose sermone quadam de Christi nativitate. Imo & Dionyius Areopagita. cap. 3. de coelest. heres. pag. 3. non longe a fine. Act tandem Iren. lib. 3. cap. 20. 21. & lib. 1. cap. 14. haberilla verba notanda: Si non haberet caro sanguis, nequaquam verbum Dei caro factum esset, & si non haberet sanguis iustorum, inquit, nequaquam sanguinem habuisset Dominus.

Theodor.

Vbi plane sentit hanc fuisse vnicam, & ad aquatā cauam. Ex patribus Latinis Leo Papa frequenter sermonibus de natuitate & passione, totum negotium incarnationis in nostrum remedium, ut in primariam causam reuocat, & sermo. 3. Pentecost. eandem rem tractans concludit. Si homo in natura sua perfectione, & honore, in quo creatus est, permanisset, creatorum creatura non fieret, neque aeternis temporalitatē subiret, nequaquam formam serui, in similitudinem carnis peccati assumere. Idem Augustin. concione. 1. in Psalm. 68. circa id. Infelix sum in limo, & c. Sed ibi non tam de incarnatione quam de passione loquitur, concione tamen secunda in Psalm. 36. Situ, inquit, O homo, non defereres Deum, non fieret proprius homo Deus, & sermon. 9. de verbis Apostoli. Nulla causa fuit veniam in Christo Domino, nisi peccatores saluos facere, & ideo ser. 8. dixerat. Si homo non periret filius hominis non venisset, & lib. 1. de peccat. in erit. capit. 26. post recitata multa Scriptura testimonio concludit. Quibus omnibus sufficienter apparet Dominum Iesum Christum non a liam ob causam in carne venisse, nisi vi per hanc diffensionem misericordia gratia eos ad capessendum regnum celorum iustificaret, liberaret, redimeret, qui prius fuissent in peccatorum morte, &c. Verum est August. interponere haec verba. Non aliam ob causam in carne venisset a formaverit accepta factum obedientem usque ad mortem. Sic etiam lib. 3. Hypognos. circa principium dicit: Quid opus erat Deo si statim integer natura manere humane carnis sustinuerit? Sed addit statim: Consumelas sustinere, mortem perire? Greg. l. b. 4. in 1. Reg. capit. 1. nullam aliam esse incarnationis cauam docet his verbis. Nisi Adam peccasset Redemptorem nostrum carnem suscepere nostram non oportaret. Idem fere. 17. Moral. c. 18. Hieron. in cap. 7. Eccles. Quia homo, inquit, infixus in limo peccati indiguit maiori auxilio, dico venit ipsa a piencia. Ambrof. libro de incarnationis Dominii sacrament. capit. 6. Quae erat causam incarnationis, nisi vt caro qua peccauerat, redimereatur? Vnde Tertul. lib. de carne Christi, quærens cur Deus nostrum & non Angelorum naturam sumperserit, hanc vnicam assignat cauam, quia nostra natura erat redimenda, non angelica, sentiens hanc vnicam esse rationem tanti mysterij faciendo. Vnde etiam Bernard. serm. 1. in vigil. Natuit. Quare, inquit, filius Dei factus est homo: nisi vt homines faceret filios Dei? Idem sumi potest ex Cypria. sermo. de passione Domini. Pro libro sent. Aug. 314. Anselmo, utroque libro. Cur Deus homo, & de concept. Virgin. c. 17. Laetan. li. 4. de vera sapientia. c. 24. & 25. Hi omnes nullam aliam cauam agnoscunt, nec pos-

sunt hæc testimonia aduentu in carne possibili explicari, cum de ipsa incarnatione quoad substantiam eius loquantur absolute, quin etiam multa excludunt expresse omnem aliam cauam, hacque deficiente, assumptionem carnis simpliciter negant: Vnde hoc sensu videtur canere Ecclesia Sabbatho sancto. O vere necessarium Ad peccatum, &c. Qui nimis præbuit occasione & cauam ad tantum mysterium necessariam. Vnde ibidem dicitur: Quid enim nobis nati profuit nisi redimi profuisse? Quasi indicans ablato commodo redemptoris superuaneum fore tantum mysterium. Ultimo Petr. Chrysost. ser. 150. Si non impletus, inquit, carnis ordinem, carnis in illo est ostio/sa suscipio: implere autem carnis ordinem, vt ibidem explicat, est passionibus carnis subiecti, quali dicat assumptionem carnis impassibilis futuram fuisse otiosam, & sine causa.

Petr. Chrys.
soli.

Tertio probatur hæc sententia ex effectibus, per quos etiam solet nobis innotescere diuina voluntas. Si enim omnia quæ Deus in hoc mysterio perficiendo seruauit, considerentur, non obscure indicant primum motuum illud efficiendi fuisse hominum redemptionem. Primo quod natura humana portu quam Angelica assumpta est, ut supra Tertul. Secundo quod filius portu quam aliæ personæ carnem assumpit, vt per eum homo redimegetur; qui est imago & similitudo patrie, quia homo appetendo Dei similitudinem, & imaginem peccauerat, Athanas. ait libro de humanitate Verbi, Ut per quem rerum naturam condidit Pater, per eundem quoque eam in columen & salutem praberet. Tertio in circumstantiis temporis, loci, & modi, &c. omnia etiam hæc, & similia fuerunt accommodata ad nostram redemtionem: ex circumstantiis enim colligimus substantiam rei, & ex mediis finem. Quarto videmus statum innocentium institutum independenter à Christo, cuius signum est, quia in eo constitutus fuit Adam caput totius naturæ humanae, si autem iam tunç Christus fuisse prædestinatus, quorsum præter tantum caput aliud extitit.

Quarto probari potest ex conjecturis & congruentiis, quia scilicet tantum opus non debuit ordinari nisi magna urgente cauâ & necessitate, sic enim omnia diuina attributa magis in eo relucunt. Charitas quæ inimicis tantum contulit beneficium. Bonitas quæ ex tanto malo tanti boni sumpsit occasionem. Iustitia & misericordia, quæ per se parent ex supradictis. Liberalitas quæ suo tempore opportunitissime bona communiebat. Sapientia quæ demonis astutiam non potentia solum, sed summa industria superauit. Denique ipsius Verbi maiestas, nam cum sit supra totius creaturæ ordinem, non debuit quasi in ordinem redigi, vt solum propter perfectionem vniuersi coniungeretur creature: sed taurum propter sui patris iniuriam vindicandam.

Obiectio:

Quod si contra hanc sententiam obiectas, quia Christus dicitur esse causa finalis nostra gratia, & Trident. iustitia, vt in Trident. sess. 6. c. 7. Vnde fieri videtur in genere causa finalis fuisse prius in voluntate Dei, quam reliquos homines, nam alij ppter ipsum portu amati sunt in eiusque gloriam, quam ipse ppter alios, ergo multo magis voluntas Dei ad Christum, seu ad mysterium incarnationis antecelsit voluntatem permittendi hominum lapsum, & consequenter præscientiam illius. Respondent distinguendo, nam aliud est considerare in Christo, quod sit Deus homo, & mereatur, ac satisfaciat: aliud vero est quod ipse Christus honoretur & glorificetur ab hominibus. Sub priori ergo ratione fuisit incarnationis quod esse, & mereri est remedium peccati, atq; hominum bonū, sub posteriori ratione honor & gloria. Verbi incarnati est finis remedi peccati, & omnis

Responso:

August.

Gratian.

Gregor.

Hieronym.

Ambros.

Tertul.

Bernard.

Cyprian.

Profer.

Ansel.

Ladan.

taque habet similia lib. 8. contra Julian. Damascen. A lib. 3. cap. 1. & libr. 4. cap. 4. Quia nos melioris participes fecerat, & non custodiimus, assumptus ipse id quod detersus, nostram dico naturam, &c. Hanc etiam vnicam incarnationis causam agnoscit Chrysostom. homil. 2. & 3. in Matth. & prolix satis sermo. 3. in Luc. idem homil. 1. in Psalm. habetur tom. 1. post expositionem eiusdem Psalm. Theodo. etiam in Epitome diuinog. decret. cap. de Incarnatione. Homo, inquit, factus est, ut a peccato corruptam naturam reuocaret: neque enim diuinitatis integrum vniuersum suscepit naturam corporis, sed volunt naturam ipsam deuictam superare aduersarium, & referre victoriam. In eandem sententiam multa sumi possunt ex Cyril. Iero. solym. cateches. 6. Epiph. lib. 1. contra heres. tom. 1. sub finem. Theophyl. Ioan. 3. circa id. Si Deus dilexit mundum, &c. Iustin. lib. de vera fidei expositione Gregor. Nyss. lib. de sancto baptismo in principio, & copiose sermone quadam de Christi nativitate. Imo & Dionyius Areopagita. cap. 3. de coelest. heres. pag. 3. non longe a fine. Act tandem Iren. lib. 3. cap. 20. 21. & lib. 1. cap. 14. haberilla verba notanda: Si non haberet caro sanguis, nequaquam verbum Dei caro factum esset, & si non haberet sanguis iustorum, inquit, nequaquam sanguinem habuisset Dominus.

Hieronym.

taque habet similia lib. 8. contra Julian. Damascen. A lib. 3. cap. 1. & libr. 4. cap. 4. Quia nos melioris participes fecerat, & non custodiimus, assumptus ipse id quod detersus, nostram dico naturam, &c. Hanc etiam vnicam incarnationis causam agnoscit Chrysostom. homil. 2. & 3. in Matth. & prolix satis sermo. 3. in Luc. idem homil. 1. in Psalm. habetur tom. 1. post expositionem eiusdem Psalm. Theodo. etiam in Epitome diuinog. decret. cap. de Incarnatione. Homo, inquit, factus est, ut a peccato corruptam naturam reuocaret: neque enim diuinitatis integrum vniuersum suscepit naturam corporis, sed volunt naturam ipsam deuictam superare aduersarium, & referre victoriam. In eandem sententiam multa sumi possunt ex Cyril. Iero. solym. cateches. 6. Epiph. lib. 1. contra heres. tom. 1. sub finem. Theophyl. Ioan. 3. circa id. Si Deus dilexit mundum, &c. Iustin. lib. de vera fidei expositione Gregor. Nyss. lib. de sancto baptismo in principio, & copiose sermone quadam de Christi nativitate. Imo & Dionyius Areopagita. cap. 3. de coelest. heres. pag. 3. non longe a fine. Act tandem Iren. lib. 3. cap. 20. 21. & lib. 1. cap. 14. haberilla verba notanda: Si non haberet caro sanguis, nequaquam verbum Dei caro factum esset, & si non haberet sanguis iustorum, inquit, nequaquam sanguinem habuisset Dominus.

Ambros.

taque habet similia lib. 8. contra Julian. Damascen. A lib. 3. cap. 1. & libr. 4. cap. 4. Quia nos melioris participes fecerat, & non custodiimus, assumptus ipse id quod detersus, nostram dico naturam, &c. Hanc etiam vnicam incarnationis causam agnoscit Chrysostom. homil. 2. & 3. in Matth. & prolix satis sermo. 3. in Luc. idem homil. 1. in Psalm. habetur tom. 1. post expositionem eiusdem Psalm. Theodo. etiam in Epitome diuinog. decret. cap. de Incarnatione. Homo, inquit, factus est, ut a peccato corruptam naturam reuocaret: neque enim diuinitatis integrum vniuersum suscepit naturam corporis, sed volunt naturam ipsam deuictam superare aduersarium, & referre victoriam. In eandem sententiam multa sumi possunt ex Cyril. Iero. solym. cateches. 6. Epiph. lib. 1. contra heres. tom. 1. sub finem. Theophyl. Ioan. 3. circa id. Si Deus dilexit mundum, &c. Iustin. lib. de vera fidei expositione Gregor. Nyss. lib. de sancto baptismo in principio, & copiose sermone quadam de Christi nativitate. Imo & Dionyius Areopagita. cap. 3. de coelest. heres. pag. 3. non longe a fine. Act tandem Iren. lib. 3. cap. 20. 21. & lib. 1. cap. 14. haberilla verba notanda: Si non haberet caro sanguis, nequaquam verbum Dei caro factum esset, & si non haberet sanguis iustorum, inquit, nequaquam sanguinem habuisset Dominus.

Tertul.

taque habet similia lib. 8. contra Julian. Damascen. A lib. 3. cap. 1. & libr. 4. cap. 4. Quia nos melioris participes fecerat, & non custodiimus, assumptus ipse id quod detersus, nostram dico naturam, &c. Hanc etiam vnicam incarnationis causam agnoscit Chrysostom. homil. 2. & 3. in Matth. & prolix satis sermo. 3. in Luc. idem homil. 1. in Psalm. habetur tom. 1. post expositionem eiusdem Psalm. Theodo. etiam in Epitome diuinog. decret. cap. de Incarnatione. Homo, inquit, factus est, ut a peccato corruptam naturam reuocaret: neque enim diuinitatis integrum vniuersum suscepit naturam corporis, sed volunt naturam ipsam deuictam superare aduersarium, & referre victoriam. In eandem sententiam multa sumi possunt ex Cyril. Iero. solym. cateches. 6. Epiph. lib. 1. contra heres. tom. 1. sub finem. Theophyl. Ioan. 3. circa id. Si Deus dilexit mundum, &c. Iustin. lib. de vera fidei expositione Gregor. Nyss. lib. de sancto baptismo in principio, & copiose sermone quadam de Christi nativitate. Imo & Dionyius Areopagita. cap. 3. de coelest. heres. pag. 3. non longe a fine. Act tandem Iren. lib. 3. cap. 20. 21. & lib. 1. cap. 14. haberilla verba notanda: Si non haberet caro sanguis, nequaquam verbum Dei caro factum esset, & si non haberet sanguis iustorum, inquit, nequaquam sanguinem habuisset Dominus.

Bernard.

taque habet similia lib. 8. contra Julian. Damascen. A lib. 3. cap. 1. & libr. 4. cap. 4. Quia nos melioris participes fecerat, & non custodiimus, assumptus ipse id quod detersus, nostram dico naturam, &c. Hanc etiam vnicam incarnationis causam agnoscit Chrysostom. homil. 2. & 3. in Matth. & prolix satis sermo. 3. in Luc. idem homil. 1. in Psalm. habetur tom. 1. post expositionem eiusdem Psalm. Theodo. etiam in Epitome diuinog. decret. cap. de Incarnatione. Homo, inquit, factus est, ut a peccato corruptam naturam reuocaret: neque enim diuinitatis integrum vniuersum suscepit naturam corporis, sed volunt naturam ipsam deuictam superare aduersarium, & referre victoriam. In eandem sententiam multa sumi possunt ex Cyril. Iero. solym. cateches. 6. Epiph. lib. 1. contra heres. tom. 1. sub finem. Theophyl. Ioan. 3. circa id. Si Deus dilexit mundum, &c. Iustin. lib. de vera fidei expositione Gregor. Nyss. lib. de sancto baptismo in principio, & copiose sermone quadam de Christi nativitate. Imo & Dionyius Areopagita. cap. 3. de coelest. heres. pag. 3. non longe a fine. Act tandem Iren. lib. 3. cap. 20. 21. & lib. 1. cap. 14. haberilla verba notanda: Si non haberet caro sanguis, nequaquam verbum Dei caro factum esset, & si non haberet sanguis iustorum, inquit, nequaquam sanguinem habuisset Dominus.

Cyprian.

taque habet similia lib. 8. contra Julian. Damascen. A lib. 3. cap. 1. & libr. 4. cap. 4. Quia nos melioris participes fecerat, & non custodiimus, assumptus ipse id quod detersus, nostram dico naturam, &c. Hanc etiam vnicam incarnationis causam agnoscit Chrysostom. homil. 2. & 3. in Matth. & prolix satis sermo. 3. in Luc. idem homil. 1. in Psalm. habetur tom. 1. post expositionem eiusdem Psalm. Theodo. etiam in Epitome diuinog. decret. cap. de Incarnatione. Homo, inquit, factus est, ut a peccato corruptam naturam reuocaret: neque enim diuinitatis integrum vniuersum suscepit naturam corporis, sed volunt naturam ipsam deuictam superare aduersarium, & referre victoriam. In eandem sententiam multa sumi possunt ex Cyril. Iero. solym. cateches. 6. Epiph. lib. 1. contra heres. tom. 1. sub finem. Theophyl. Ioan. 3. circa id. Si Deus dilexit mundum, &c. Iustin. lib. de vera fidei expositione Gregor. Nyss. lib. de sancto baptismo in principio, & copiose sermone quadam de Christi nativitate. Imo & Dionyius Areopagita. cap. 3. de coelest. heres. pag. 3. non longe a fine. Act tandem Iren. lib. 3. cap. 20. 21. & lib. 1. cap. 14. haberilla verba notanda: Si non haberet caro sanguis, nequaquam verbum Dei caro factum esset, & si non haberet sanguis iustorum, inquit, nequaquam sanguinem habuisset Dominus.

Profer.

taque habet similia lib. 8. contra Julian. Damascen. A lib. 3. cap. 1. & libr. 4. cap. 4. Quia nos melioris participes fecerat, & non custodiimus, assumptus ipse id quod detersus, nostram dico naturam, &c. Hanc etiam vnicam incarnationis causam agnoscit Chrysostom. homil. 2. & 3. in Matth. & prolix satis sermo. 3. in Luc. idem homil. 1. in Psalm. habetur tom. 1. post expositionem eiusdem Psalm. Theodo. etiam in Epitome diuinog. decret. cap. de Incarnatione. Homo, inquit, factus est, ut a peccato corruptam naturam reuocaret: neque enim diuinitatis integrum vniuersum suscepit naturam corporis, sed volunt naturam ipsam deuictam superare aduersarium, & referre victoriam. In eandem sententiam multa sumi possunt ex Cyril. Iero. solym. cateches. 6. Epiph. lib. 1. contra heres. tom. 1. sub finem. Theophyl. Ioan. 3. circa id. Si Deus dilexit mundum, &c. Iustin. lib. de vera fidei expositione Gregor. Nyss. lib. de sancto baptismo in principio, & copiose sermone quadam de Christi nativitate. Imo & Dionyius Areopagita. cap. 3. de coelest. heres. pag. 3. non longe a fine. Act tandem Iren. lib. 3. cap. 20. 21. & lib. 1. cap. 14. haberilla verba notanda: Si non haberet caro sanguis, nequaquam verbum Dei caro factum esset, & si non haberet sanguis iustorum, inquit, nequaquam sanguinem habuisset Dominus.

Ansel.

taque habet similia lib. 8. contra Julian. Damascen. A lib. 3. cap. 1. & libr. 4. cap. 4. Quia nos melioris participes fecerat, & non custodiimus, assumptus ipse id quod detersus, nostram dico naturam, &c. Hanc etiam vnicam incarnationis causam agnoscit Chrysostom. homil. 2. & 3. in Matth. & prolix satis sermo. 3. in Luc. idem homil. 1. in Psalm. habetur tom. 1. post expositionem eiusdem Psalm. Theodo. etiam in Epitome diuinog. decret. cap. de Incarnatione. Homo, inquit, factus est, ut a peccato corruptam naturam reuocaret: neque enim diuinitatis integrum vniuersum suscepit naturam corporis, sed volunt naturam ipsam deuictam superare aduersarium, & referre victoriam. In eandem sententiam multa sumi possunt ex Cyril. Iero. solym. cateches. 6. Epiph. lib. 1. contra heres. tom. 1. sub finem. Theophyl. Ioan. 3. circa id. Si Deus dilexit mundum, &c. Iustin. lib. de vera fidei expositione Gregor. Nyss. lib. de sancto baptismo in principio, & copiose sermone quadam de Christi nativitate. Imo & Dionyius Areopagita. cap. 3. de coelest. heres. pag. 3. non longe a fine. Act tandem Iren. lib. 3. cap. 20. 21. & lib. 1. cap. 14. haberilla verba notanda: Si non haberet caro sanguis, nequaquam verbum Dei caro factum esset, & si non haberet sanguis iustorum, inquit, nequaquam sanguinem habuisset Dominus.

Ladan.

taque habet similia lib. 8. contra Julian. Damascen. A lib. 3. cap. 1. & libr. 4. cap. 4. Quia nos melioris participes fecerat, & non custodiimus, assumptus ipse id quod detersus, nostram dico naturam, &c. Hanc etiam vnicam incarnationis causam agnoscit Chrysostom. homil. 2. & 3. in Matth. & prolix satis sermo. 3. in Luc. idem homil. 1. in Psalm. habetur tom. 1. post expositionem eiusdem Psalm. Theodo. etiam in Epitome diuinog. decret. cap. de Incarnatione. Homo, inquit, factus est, ut a peccato corruptam naturam reuocaret: neque enim diuinitatis integrum vniuersum suscepit naturam corporis, sed volunt naturam ipsam deuictam superare aduersarium, & referre victoriam. In eandem sententiam multa sumi possunt ex Cyril. Iero. solym. cateches. 6. Epiph. lib. 1. contra heres. tom. 1. sub finem. Theophyl. Ioan. 3. circa id. Si Deus dilexit mundum, &c. Iustin. lib. de vera fidei expositione Gregor. Nyss. lib. de sancto baptismo in principio, & copiose sermone quadam de Christi nativitate. Imo & Dionyius Areopagita. cap. 3. de coelest. heres. pag. 3. non longe a fine. Act tandem Iren. lib. 3. cap. 20. 21. & lib. 1. cap. 14. haberilla verba notanda: Si non haberet caro sanguis, nequaquam verbum Dei caro factum esset, & si non haberet sanguis iustorum, inquit, nequaquam sanguinem habuisset Dominus.

& omnis gratia hominibus datur, ut Tridentinum A dixit, & hoc satis est, ut Christus dicatur finis nostræ iustitiae, & redemptio, ad hoc enim non est necessario nostram iustificationem fieri, vt Christus sit, vel vt sit homo, sed vt honoretur & glorificetur, sicut etiam Deus est finis rerum, non quod talia fiant, vt Deus sit, sed vt Deus honoretur, non enim semper finis dicitur ille, qui per media, aut actionem sit, sed etiam ille cui comparatur, vel in eius utilitate sit id, quod intenditur, ut medicina finis est sanitas, & homo qui sanatur, illa vt finis factus, cuius gratia applicantur media, hic vt finis propter cuius utilitatem sanitas intenditur, quo modo iuxta veriorem expositionem distinxit Aristot. 2, de anima, text. 35. & 37. duplacet finem, quo, vel cui, finis enim enim dicitur, in cuius gratiam, vel utilitatem res fit. Finis vero quo, est id quod fit, quoque alius perficitur, vel honoratur: qui etiam dicit solet, cuius gratia, his autem finibus se accedit, vt sint sibi invenientia fines sub diversa illa ratione. Potentia enim est propter operationem, vt propter finem factum: ipsa vero operatio & res per illam facta est sepe propter ipsam potentiam, vt scilicet illam perficiat, & actuet. Et rex est propter regnum, vt illud regat, & in pace & ordine tueatur: ipse vero est, in cuius gloriam & honorem totius regni bonum redundat.

Denique si quaerieris ab autoribus huius sententiae, cur veluti expectauerit Deus præscientiam peccati ad ordinandum & volendum tantum mysticum. Relata sententia Caietani supra impugnata, qui melius sentiunt, respondent non esse aliam rationem efficacem, nisi liberam voluntatem Dei, quæ nobis in Scriptura significata est. Vnde iuxta opinionem hanc talis constitutus ordo in prædestinatione Christi respectu aliorum hominum. Primo voluit Deus creare homines (vt Angelos nunc omniamus, vt se fruerentur in æterna, & supernatura beatitudine. Secundo vt possent ad eam beatitudinem perduci, eamque mereri, voluit illis conferre iustitiam & supernaturalia auxilia in Adamo. Tertio voluit permittere peccatum Adæ. Quarto prævidit illud. Quinto voluit remedium adhibere. Sexto elegit incarnationem ut optimam, & accommodatissimam medicinam contra peccatum. Et iuxta hunc ordinem noluit hoc bonum nisi occasione peccati: sed hoc sensu dici potest occasionatum, vt Scotus loquitur, qui hoc infert canquam inconveniens. Quod tamen in rigore nullum est, non enim dicitur occasionatum, quia in se non sit maximum bonum, & per se amabile etiam occasione peccati: sed quia Deus noluit illud bonum, nisi oblatum tali occasione, quod pro libertate sua facere optime potuit, vt de aliis operibus & mysteriis gratie facile credi potest, vt de mysterio Eucharistie, & similibus.

Secunda sententia affirmit, Christum Dominum fuisse prædestinatum, seu electum ante præscientiam originalis peccati, atque a deo voluntatem incarnationis antecessisse voluntatem permittendi peccatum Adæ. Ita tenet Alexan. Aten. 3, part. quæstio. 2, membr. 13, Albert. in 3, distinc. 10, articul. 4, Scotus dist. 7, quæstio. 3, dist. 19, §. In ista quæstione. Ac fere alii qui sentiunt, etiam si homo non peccasset, incarnationum mysterium fuisse futurum. Fundamentum huius sententiae est, quia existimat Deus non voluisse primo incarnationem ob remedium peccati, seu oblatam occasione peccati, sed propter seipsum, seu quia per se est aptissimum opus ad communicandam & manifestandam diuinam bonitatem, quod fundamentum infra latius tractabimus. Modus autem explicandi hanc sententiam non est idem apud omnes. Scotus enim in tertio distinc. 19, & distinc. 22, quæst. vñica articul. 3, post. actum scientie simplicis intelligentie, primum actum liberum

Fr. Suarez, Tom. I.

voluntatis diuinæ videtur ponere electionem prædestinatorum, quam dicit fuisse ante præscientiam originalis peccati. In secundo signo dicit Deum præuidisse peccatum, in tertio ordinasse redemptions, Christum autem ponit primum prædestinatum in primo signo cum ceteris. Alij vero vt Catherinus Catherini primam voluntatem Dei dicunt fuisse communica-re se creaturis, & in secundo signo elegisse incarnationis opus, & tertio propter Christum voluisse crea-re reliqua omnia, & inter alias ipsos homines, & dare illis originalem iustitiam. Quarto voluit permittere peccatum. Quinto prævidit illud. Sexto voluit redemtionem per Christum. Alij denique existimant Deum in primo signo suæ liberæ voluntatis voluisse se perfecte communicare condendo vniuersum quoddam constans ex omnibus gradibus, & ordinibus rerum, naturæ, & gratiæ, & vñionis hypostaticæ: ita tamè, vt esset connexio, & ordo inter res omnes, ita vt in inferiora superioribus ministrarent: superiora vero inferioribus præsenserent: & ita in hoc primo ligno voluit Christum tanquam caput totius vniuersi. Secundo ad exequendam hanc intentionem voluit (vñalia omittant) producere humanum genus in Adamo, & illi conferre iustitiam, &c. Tertio voluit permittere peccatum. Quarto præsciuit. Quinto ordinavit redemtionem per Christum. Et inter hunc ac præcedentem modum forte res concepta eadem est; solum est diversitas in modo illam expli-candi. Quid autem eligendum sit, dicemus in inferius,

Inter has sententias duæ aliae velut in media exco-Tert. opinione possunt. Tertia itaque sit, voluntatem incarnationis possit comparari, vel ad voluntatem permittendi peccatum Adæ, vel ad præscientiam eiusdem peccati. Si voluntas ad voluntatem comparetur iuxta opinionem hanc, non est una altera prior, sed omnino simul, quamquam mysterium incarnationis fuerit prædictum per primam illam voluntatem, quia voluit Deus perfectum vniuersum condere, in quo conuenit hæc sententia cum præcedenti. Ratio vero huius partis est, quia supposita præscientia simplicis intelligentie supra explicata, quia Deus cognovit ut possibilia, creationem Angelorum & hominum, mysteria gratiæ & vñionis hypostaticæ, & permissionem peccati, &c. Non est necesse intelligere Deum prius vñu voluisse quā aliud, sed vñica simplicissima voluntate hæc omnia voluisse, quatenus ex eis totum vniuersum quasi vñum quid absolute & perfectum coagulatur. Confirmari hoc potest & explicari, quia voluntas incarnationis, & voluntas permittendi peccatum, non sunt ita inter se cōnexæ, vt vna aliam supponat, vel ab illa supponatur: neutra enim est causa, vel ratio alterius, quia nec voluntas incarnationis propter peccatum est, vt hæc sententia supponit, nec voluntas permittendi peccatum propter incarnationem, vt per se notum videatur, neutra ergo est prior alia. At vero si illa voluntas ad præscientiam peccati comparetur, hæc considerari potest dupliciter, primo per modum scientie visionis, quæ subsequitur voluntatem & sic est posterior, vt per se constat, vel per modum simplicis intelligentie, per quam cognoscuntur futura, vel sub conditione modo supra explicato, vel absolute, si ipsam diuinam voluntas libera præscribit etiam intelligatur per modum futuræ, vt superius etiam explicatum est, & sic antecedit præscientiam voluntatem, ex quibus satis etiam constat huius sententiae fundamentum.

Quarta sententia est, mysterium vñionis hypostaticæ fuisse præordinatum à Deo in illo primo signo, quo se voluit extra communicare; quia illud decretum fuit perfectum, & ideo comprehendit omnes gradus & ordines rerum: in quibus supremū locū tenet vñio hypostaticæ, per quam sit summa diuinæ bonitatis communicatio. Addit tamen hæc opinio, mysterium incarnationis ut sic non fuisse in illo

signo præordinatum, sed in alio posteriori signo post præsumum originale peccatum: nam vno hypostatica per se abstrahit, & à persona Verbi & à natura humana, quam incarnatione, ut hoc nomine significatur, includit: vnde hypostatica vno secundum se prior est, quam incarnatione, & independens ab illa, & per se sufficiens ad completam Dei communicationem, quæ in primo illo signo intenta est: in illo ergo tantum fuit decreatum, ut Deus assumeret intellectualem naturam, abstrahendo ab hac vel illa persona, & vna aut pluribus, & à natura humana vel angelica, in inferioribus enim non erat decentia, ut in eis hæc vno fieret. Et hoc est fundamenteum huius sententiae, scilicet quia motuum, ob quod Deus in illo primo signo potuit decernere seu deshire hoc mysterium, non perebat hanc in carnationem, sed solu' vniōnem hypostaticam, ut explicata est. Aliunde vero omnia motiva & rationes, ob quas Deus voluit hanc vniōnem hypostaticam in hac natura, & in hac persona potius quam in aliis, sumpta sunt ex occasione peccati, & ex remedio eius: ergo voluntas in carnationis, quoad hanc determinationem non antecedit, sed subsecuta est, præscientiam peccati. Sicut iuxta Scotti sententiam, quamvis incarnatione quoad substantiam præordinata sit in primo signo ante præscientiam originalis peccati, quoad possibilityatem vero definita est in posteriori signo post præscientiam eiusdem peccati: quia tota occasio & ratio possibility orta est ex peccato: sic ergo loquitur hæc opinio non tantum de possibility, sed etiam de determinata ratione vniōnis hypostaticæ quoad tamē naturam & tamē personam. Ex quo infertur primo iuxta hanc sententiam Deum quidem primo as per se voluisse, ut Verbum fieret homo propter redemptionem hominum, quod tamen Deus assumeret naturam intellectualem ut sic, nō primo fuisse volitum à Deo propter redemptionem, sed per se propter complementum vniuersi. Atque Filiū Dei venisse propter nos, & propter nostram salutem, & similiter factum esse hominem propter nos, Deum tamen neque venisse propter nos, neque assumisse intellectualem natum ut sic propter nos. Secundo infert hæc opinio, Deum in volenda vniōne hypostatica nullum specialem amorem ad homines ostendisse, magis quam ad angelos, atque adeo primū decreatum de vniōne hypostatica facienda, nullo modo fuisse ortum ex speciali hominum amore, vel (ut proprius loquar) non fuisse specialem hominum amore, sed hunc habuisse tantum locum in posteriori voluntate, qua voluit Deus illam vniōnem fieri in tali persona & natura ex illo speciali amore, quæ ad homines iam lapsos habuit, cum voluit illos redimere. Tertio deniq; infert hæc opinio, quod si homo non peccasset, ex vi præsentis decreti, Deus quidem aliquid naturæ intellectuali hypostaticæ vniueretur, Verbum tamen non incarnaretur ex vi præsentis decreti. Sed oportet aliud decretum habere Dei circa modum, quo hypostatica vno tunc esset perficienda. Quæ tres ilitationes pertinent quidem ad sequentes sectiones, quartam, scilicet, & quintam: hic autem breviter tractæ sunt, ne oporteat sententiam hanc per partes referre & examinare, quam non inuenio in antiquis autoribus, sed a quadam recentiori ex cogitatione esse videtur.

In hac questione vnum est, quod ad rem maximè pertinet videatur, scilicet, an hoc mysterium fuerit intentum à Deo in prima voluntate, qua voluit vniuersum perfectum condere, sicut creatio angelorum & hominum, & iustificatio, & æterna beatitudine per se intenta fuit: an vero solum quasi per accidentem post permisum, & prauisum peccatum, & ex huius decisione pendent alia, quæ postea tractabuntur.

Dico ergo primo, Deum primaria intentione, & prima voluntate qua voluit se creaturis commun-

care, voluisse mysterium Incarnationis, & Christum Christus, & Dominum Deum simul & hominem, ut esset caput mundi prædictum & finis omnium diuinorum opérum sub ipso Deo. finitus. Hanc conclusionem præter autores citatos docuit elegantissime Rupertus Abbas, libro 3. de gloria & honoris filii hominis in Matt. & lib. 13. de gloria Trinitatis, & processione Spiritus Sancti, capite vigili. Abbatis. vbi inter alia inquit. Religiose dicendam reverenterque est audiendum, quia propter hunc hominem gloria & honore coronandum DEVS omnia creavit. Et infra, Rectius dicitur non hominem propter Angelos, sed propter quendam hominem Angelos quoque factos esse, & cetera omnia. Et hoc confirmat testimonis Prouerbiorum, octauo & ad Hebreos, secundo. Eandem opinionem sequitur Cyril, libro quinto, Thesau. c. 8. Et pro eadem referri potest Ireneus libro 3. c. 33. & August. lib. 1. de nup. cap. 21. quorum patrum verba, & sententias in sequentibus dubiis commodius tractabimus; & ex aliis patribus hoc ipsum confirramus. Refert etiam Galatin. lib. 7. de Arcanis c. 2. & 4. esse communem traditionem Hebraeorum DEVUM propter amorem Messiae omnia creasse. Ac proptrera IIa. 4. vocari germen, & Psalm. 67. v. 1. psal. 4. cari fructum terræ, quia sicut hæc sunt qualitatis, & pulchritudo arboris, ita Messias totius vniuersi. Et quamquam in scriptura non habeatur expresse, potest tamen magna cum probabilitate colligi primo ex veteri testamento, Prouerb. octauo. Dominus pos- Prouerb. sedi me in iustio viarum viarum. Vel, ut septuaginta translaterunt, Dominus creavit me in iustis viarum viarum. Hæc enim verba de sapientia incarnata expoununt fere omnes antiqui patres Græci & Latini. Clemens Romanus lib. 5. confit. Apol. 19. & manus. Concilium Hispanæ II. cap. 13. Iustinianus Imper. Concl. His- torian editio fidei ad Ioan. 2. vbi in eandem sententi. Hispan. am citat Basilium, qui eam habet libr. 4. contra Eu. Inst. Imperij nomium, & eandem habet Athanasius sermo. 3. con. tor. Basil. tra Arianos. Et in expositione fidei. Gregor. Nazianzen orat. 36. circa principium. Cæsarius dialogo II. & Greg. Naz. Nyssenus libro de fide ad Simplicium. Et Cæsarius. Cyril. Alexandrinus lib. 5. Thesau. cap. 4. & 8. qui ex. Greg. Niss. preesse inquit: Quarendum est quis est qui dixit. Dominus Cyril. Alius creavit me, & responderet Christus iam homo factus. Idem sand. Chrysostomus serm. de Sancta Trinit. & Damascen. Chrysost. nus lib. 4. cap. 19. vbi dicit quædam dici in Scriptura de Christo ante humanitatem assumptam vaticinandi modo, interdum ut futura, interdum vero ut præterita, ut est illud: Dominus creavit me. Et illud, Propterea vixit te Deus Deus tuus. Vbi aperte sentit utrumque esse dictum ratione humanitatis. Idem doceat Hieronym. lib. 2. in Mich. in principio, & super Hieronym. ad Ephes. 2. August. serm. 5. de verbis Domini, & li. 1. de Trinit. cap. Secundum formam, inquit, Dei ante omnes colles genui me, secundum formam serui Domini creavit me in iustis viarum viarum. Ideo Hilarius 12. Hilarius. de Trinit. & Ambros. de fide, cap. 7. & Fulgentius Ambros. de obiectione Ariano. in responsione ad tert. Fulgent. Epiphani.

Denique Epiphanus in Ancorato, & hæres. 69. dicit, hanc esse expositionem magnorum Patrum, neque esse reciendam. Cum enim Ariani abutentur hoc testimonio, ut probarent Filium Dei esse creaturam, Sancti respondebant illud fuisse dictum ratione humanitatis, secundum quam interdum creatus dicitur, ut notauit Idatius Clarus, libro contra Vatiman. Arian. tom. 5. Bibl. sanct. ex illo ad E. Bphes. 4. phef. 4. Induite novum hominem, qui secundum Deum creatus est. Et ad Hebr. 4. Qui fidelis est ei, qui creavit illum. Hebr. 4. Et quanquam vulgata non habeat Verbum, creavit, sed posedit. Et Hieronymus supra, & in epistola 139. Hieronymi, ad Cyprianum in tomo 3. ita proprius ex Hebreo Cyprian. verti doceat: non tamen refert, quia etiam dicitur Deus possidere ea quæ creat, imo illorum propriissime dicitur esse dominus, & ita ad hoc ipsum ponderauit Ambrosius verbum illud: Dominus possedit me. Ambros. Si e-

Si enim filius, vt Deus loqueretur, non dominum vocaret sed patrem. Dicitur ergo Christus in quantum homo conditus ab aeterno, *In initio viarum Dei*, non secundum rem, sed secundum propositum, & intentionem Dei, nec solum significatur ut cuncte fuisse aeterno Dei consilio conditum: hoc enim commune est omnibus rebus quae in tempore creantur, sed singulari quodam modo, nimirum quia in ipsa mente Dei primatum habuit, & conditus est, *In initio viarum Dei*. Quod inferius illis verbis declaratur, *Ab aeterno ordinata sum, & ex antiquis antequam terra ficeret*. Voluit enim sapientia loco laudare hanc-sapientiam incarnatam ab antiquitate & origine, & quia in re non prius productum est secundum humanitatem, quam aliae res creatae fuerint: ideo illam considerat in aeterno Dei consilio, in quo antequam quidquam factum esset, ipsa fuit initium viarum Dei. Verum est nonnullos ex citatis patribus, viarum nomine opera redemptionis intelligere, sed vt rectius Athanasius intellexit viarum nomine Dei opera intelliguntur, sicut enim via vestigia efficitur, ita Dei effectus vestigia Dei & via quodam sunt, quae ad ipsum nos ducunt, & ideo Psal. 14. dicitur. *Iustus dominus in omnibus viis suis*. Et statim exponitur, *Et iustus in omnibus operibus suis*. Et Psalmo. 24. *Vniuersa via Domini dicuntur misericordia & veritas*. Quia in omnibus Dei operibus haec virtutes potissimum relucunt. Et eido Sapiens quasi explicans has vias subdit: *Antequam quidquam saceret a principio, & antequam terra ficeret*. Et cum hac expositione concordat similis locus Eccles. 24. *Ab initio & ante aetate creatas sum, &c.* Vbi post similia verba tandem concludit, *Posuit David puer suo, excitare regem ex ipso foris sumum, & in throno honoris sedentem in semperitum*. Quae verba de solo Christo intelligi possunt, de qua illa. 2. dicitur: *Super regnum David, & super solium eius sedebit usque in semperitum*. Cetera ergo de Christo accommodatissime intelliguntur. Et quamquam non negem posse habere haec testimonia alias expositiones liberæ consentaneas: non est autem, cur haec reiiciatur, quia & literæ quadrat, & ab antiquis patribus indicata est.

Secundo probatur ex novo testamento, praesertim ex Paulo ad Coloss. vii. de Christo homine Deo promiscue loquitur, & vt Deum vocat illum *Imaginem Dei inuisibilis*, Vt hominem vero, vocat *Primogenitum omnium creature*. Ita enim intellexi verbum illud Concilium Sardicease epistola ad omnes fidèles, & sumit ex Concil. Ephes. tomo. 1. cap. 4. & 5. & tom. 4. cap. 26. vbi Christus dicitur *unigenitus, vt Deus, primogenitus, vt homo*. Quam expositionem habente loco Glossa, Anselmus, & Hieronymus, qui dicit vocari Christum primogenitum, non tēpore sed honore. Et Chrysostomus homil. 15. circa id ad Rom. 8. *Vt sit ipse primogenitus in multis fratribus*, Hoc, inquit, *ita capias ut de dispensatione illius dicta esse intelligas: nam secundum diuinitatem unigenitus est, per humanitatem autem frater noster effectus est*. Vt loquitur Nazian. oratio. 43. post medium. Et ideo Augustinus contra epistolam fundat. cap. 27. dicit. *impere & impie queri fratres Christo, nisi secundum quod homo apparet dignatus est*. Rationem autem, propter quam Christus vt homo est primogenitus omnium creature, subdit Paulus citato loco ad Coloss. 1. dicens: *Quoniam in ipso condita sunt vniuersa, & ipse est ante omnes, & omnia in ipso constant, & ipse est caput corporis Ecclesia*. Ac denique concludit, *Vt sit ipse in omnibus primatum tenens*. Vbi (vt Chrysostomus, & alii intelligunt) plane loquitur de Christo vt homine, nam vt ficeat caput ecclesia, & primogenitus ex mortuis, vt ibidem dicitur: ergo vt sic primatum in omnibus habet etiam in aeterno concilio & mente DEI. Ac denique in eo etiam, vt homine condita sunt vniuersa. Ex quo verbo su-

A mitur noua confirmatio, nam Christus vt Deus homo, est finis, propter quem, & in cuius honorem Deus omnia creavit, hoc enim significat verbum illud. *In quo condita sunt vniuersa*. Et eodem modo dicitur ad Heb. 2. *Christum esse eum propter quem omnia*, Hab. 2.
Rupert.
Ansel.
Cor. 1. Et supra notauit Rupert. & ibidem exponit Anselm. *Et idem sumuit ex verbo illo i. ad Corinth. 3. vbi* Paulus ad iustos & prædestinatos loquens inquit: *Omnia, vestra sunt, vos autem Christi, Christus vero Dei*. Dicuntur autem omnia esse electorum in ratione finis, quia propter eos omnia creata sunt, vt salutem & gloriam consequantur.

B Eadem ergo ratione tam ipsi prædestinati, quam omnia alia, Christi esse dicuntur, propter quem tanquam propter finem proximum creata sunt omnia. Et ideo ad Heb. 1. Christus dicitur *constitutus heres vniuersorum*, quod de Christo vt homine necessario intelligendum est, nam, vt Deus, non est heres, sed natura sua dominus. Vnde etiam quod subditur, *per quem fecit & secula*, eidem homini Christo, per quem Pater nobis locutus est, attribui videtur. Et ita Chrys. hom. 71. in Ioan. dicit omnia operari. Chrys.
Pater. trem propter gloriam filii, & inferius tam hic quam quæst. 24. ostendemus, Christum esse causam finalis nostræ prædestinationis. Ex quibus idonea satiatione conficitur, quia finis est, qui primo cadit in voluntatem operantis, si ergo Christus est, finis operum Dei, sane per primariam voluntatem amatus ac intentus fuit inter ea quæ ad extra Deus voluit operari. Et simile argumentum sumi potest ex ratione causa exemplaris, quod statim commodius explicabimus.

C Tertio probari potest haec conclusio ex ipsis effectibus Dei, considerato in eis optimo & sapientissimo prouidentia modo. Supponimus enim ex supra dictis, ante omnem liberam voluntatem esse in Deo scientiam per quam cognoscit, quid vnaquamque causa tam necessaria quam libera operatura est, si in hoc vel illo statu cum haec vel illa conditione creetur. Vnde fitante voluntatem incarnationis vel creationis, vel permissionis peccati, præsciuisse Deum, si creasset mundum, Angelos & homines cum tal gratia, &c. & permetteret peccatum, futurum fuisse, vt totum genus humanum in primo hominem laboreret, sibiique offerendam esse occasionem vt optimo modo sapientiam bonitatem, misericordiam, & iustitiam denique patefaceret. Iam ergo constituta in Deo scientia hac optime intelligitur, potius illum primum omnium intendere non solum vniuersi creationem secundum esse naturæ gratia & gloria in hominibus & angelis: verum etiam secundum esse vniuersi hypotheticæ in Christi humanitate, quanquam in re ipsa esset executurus hoc mysterium post oblatam occasionem peccati, quod totum est evidens supposita dicta præscientia, quoniam ordo intentionis antecedit ordinem executionis, vt supra declaratum est. Ergo intelligendum est Deum voluisse hoc mysterium, primo quia hoc modo conciliantur optime omnes scripturæ. Quodam enim significant Christum esse primo dilectum, & amatum tanquam finem omnium operum Dei. Aliæ vero indicant Verbum sumptus carnem oblatam occasione peccati: haec autem optime consonat, si priores ordinem intentionis, posteriores vero executionis explicuisse intelligantur, id est, si intelligamus in prioribus locis præcisè declarari amor Dei ad Christum, & intentionem eius per modum finis a liorum rerum, in aliis vero locis explicari ad æquatum decretum diuinæ voluntatis, etiam vt extenditur ad modum admirabilem exequendi tale mysterium. Secundo hoc ita explicatur, nam qui prudenter operatur, non solum ex præscientia, sed etiam ex prævia intentione finis operatur: sed videmus in re ipsa oblatâ occasione peccati dedi-

Si Christum in remedium eius, ergo intelligendum est Deum non voluisse hoc mysterium solum, quia occasio peccati oblatum est & præcognita, sed potius è contrario, ideo permisit peccatum, ut ex illo occasionem sumeret optimo modo se communicandi hominibus, ergo iam prædefinierat & voluerat hoc mysterium, & ex intentione illius voluit permettere peccatum. Exemplum sumere possumus ex scriptura; cum Deus Ioseph constituit Principem Aegypti, viendo ad hoc bonum malam voluntatem fratrum eius, qui eum vendiderunt. Non est enim existimandum Deum solum post præsumum illud peccatum futurum voluisse Ioseph fieri principem Aegypti, sed è contrario potius, quia statuerat Deus eum facere principem Aegypti, ideo voluit permettere peccatum, & illo malo bene vti ad suum finem consequendum: est enim hæc multo altior ratio prouidentia, & magis digna Deo. Nam in peccatis crucifigentium Christum, & interfectium martyres, & alii similibus videare licet. Ethoc sensu docet frequenter Augustinus Deum non permettere peccata nisi ut eis bona eliciat, ut patet in Enchir. ca. 96. & alias. Tertio poterit hoc alter explicari: quia videmus totius vniuersi creationem, dispositionem, & gubernationem ad hoc tendere, vt numerus prædestinationis impleatur, & tandem omnia terminentur stabilitate regno beatitudinis perpetuo duraturo ex hominibus & Angelis compositio, quorum principes & caput sit Christus, ergo opimo & prouidentissimo ordine intelligimus primam voluntatem & intentionem suam posuisse Deum in hoc felicissimo regno prædestinationis, & propter illud prius fundandum, deinde paulatim augendum, ac tandem consummandum. voluisse conferre prius gratiam & iustitiam, deinde permittere peccatum, postea dare remedium, ac denique applicare illud his quibus erit efficaciter conferendum. Cösequentia patet ex illo principio, quod in prudentiori modo operandi executo responderet intentioni. Et quæ sunt postrema in executione, præseri si sint per se amabilia, & in ipsa executione principaliter intenta (quod dico ut pœnas damnatorum excludam) intentiones priora sunt. Et confirmari potest, nam propter similem rationem docent cum Augustino fere omnes Theologici, electionem prædestinationis ad gloriam esse priorem ipsa prædestinatione seu ratione mediorum, adeo ut permissione peccati, quæ aliquo modo consert ad executionem illius electionis, haec ratione censeatur posterior illa & effectus eius. Et propter eandem rationem proportionaliter applicatam, supposita supra dicta scientia conditio futurorum contingentium probabilior exentiōnē communem sententiam Theologorum asserentium electionem hominum prædestinationis ante permissionem originalis peccati, quam licet D. Thom. nunquam clare docuerit, in eam tam magis inclinare videtur. i. p. q. 23. art. 3. 4. & 5. & clariss. q. 6. de verit. art. 2. ad 9. Et ratio est clara ex dictis, quia permittendo peccatum originale, veluti parabatur via, ut tales homines saluarentur infabiliter supposita dicta prouidentia & præsencia Dei, ergo signum est totum hoc cedidisse sub dictam electionem hominum saluandorum, & fuisse effectum eius, hæc est enim quædam ratio altior prouidentia. Et saltem de Adamo non videatur probabilitas negari posse, quin electio eius ad gloriam antecellerit permissionem peccati eius, imo & voluntatem dandi illi gratiam & iustitiam in qua creatus est, nam in re ipsa hæc omnia fuerunt media per quæ consecutura est salutem, ergo omnia fuerunt media prædestinationis, & electionis, in aliis autem prædestinationis omnibus, omnia media similia sunt effectus electionis eorum, cur ergo nō multo magis idem erit in primo homine quem Deus creabat, ut torius humani generis parentes existere? Ac denique

Augustinus

A de Angelis sanctis dubitari non potest, quin fuerint electi ante permissionem alicuius peccati, & fortasse permissionem peccati in malis Angelis fuisse effectum electionis bonorum, quatenus malorum peccatum, fuit bonis occasio maioris meriti & gloriae: quod totum credendum est cedidisse sub intentionem Dei, quia est altior ratio prouidentia, & magis evidentia sapientie, eius: ergo multo magis idem intendendum est de Christi Dei & hominum electione seu prædestinatione: tum quia etiam per peccati permissionem veluti parata fuit via, ut effectus Christi electione ad effectum perduceretur, tum etiam quia non est, cur credamus, Deum in prima illa voluntate, quia æterni suo consilio statuit de regno beatitudinis fundando, de membris prius decreverit quam de capite, tum denique quia ipsa rerum executio ostendit priorem intentionem, in Deo maxime, qui prudentissimo modo operatur. Videbimus autem omnes effectus gratiae DEI, ipsam etiam permissionem peccati redundare in gloriam Christi, ergo signum est hanc fuisse primo intentam,

B Ex hoc discursu sumitur noua confirmationis, Christus causa exemplaris & finalis est prædestinationis & electionis aliorum, sed electio hominum, & prædestinationis intelligitur antecedere permissionem peccati, & per se pertinere ad ea voluntatem, quia Deus voluit seipsum hominibus comunicare, ergo multo magis electio & prædestinationis Christi ad eandem voluntatem pertinet, & in ea primum locum obtinet, rāquam causa ceterorum.

C Maiores quo ad utramque partem docet. D. Thom. infra q. 24. ar. 3. & 4. & sumitur ex illo ad Roman. 8. Rom. 8. Quos præsulit, & prædestinavit conformes fieri imaginis filij sui, ut sit ipse primogenitus in multis fratribus: quanquam enim D. Thomas, Adamus, & alii locum hunc de filio ut Deo interpretentur, quoniam filii adoptini naturalem filium imitari debent, & ad illius similitudinem conformari: tamen de Christo ut homine exponunt Chrysostomus Hieron. Anselm. ac fere Chrysostomus Hieron. alii Græci & Latini, quoniam (ut dictum est) Christus non dicitur propriæ primogenitus in multis fratribus: ut Deus, sed ut homo. Sensi ergo Pauli est omnes prædestinatos electos esse, ut sint Christi homini conformes in gloria, ut ipse sit tanquam prima mensura ceterorum. Vnde Orig. lib. 7. super Origenes, D ad Rom. per imaginem filii, animam Christi intelligenti, quæ speciali ratione imago filii dicitur, quia eum in se integrè suscepit, illumque perfectissime referit. Ad hanc ergo imaginem dicit debere alios conformati inulta illud. I. Cor. 15. Sicut portauimus imaginem corporis dicitur ad Phil. 3. Reformabit corpus humiliatis nostræ configuratum corpori claritatem suam. Nec vero dicti potest prædestinatos fuisse electos, ut sint Christi conformes in gloria, solum, quia in re ipsa huiusmodi conformitatem habentur sint, & nō, quia talis conformitas fuerit per se intenta in prima electione: hoc enim modo etiam possente dici prædestinationis conformes in gloria angelo, vel B. Virginem, at vero Paulus aliquam speciem dignitatem Christi voluit illis verbis explicare, nimurum quod sicut est primum principium in genere gratiae, ita etiam primum exemplar, & meritum ceterorum, non quia indigeret Deus exemplari veluti extrinseco, quo in sua actione dirigeretur, sed quia ex parte obiectorum voluit unum esse primum ad cuius similitudinem alia formarentur. Imo non desunt qui existent, etiam in ipso esse naturali Christum ut hominem esse exemplar ceterorum hominum, Tertullianus ad expontes illud Gen. 1. Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram. Quod indicavit Tertullianus ad expontes illud Gen. 1. Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram.

E Tertullianus ad expontes Præcam. cap. 12. & lib. de Rebus suis.

Eleccio prædestinationis prius permissionem peccati originis.

D. Thom.

litr. earn. cap. 7. & significant Athanaf. q. 89. ad An-
tioch. Cyril. lib. 1. cont. Julian. Orig. hom. 1. in Gene.
Irenaeus libr. 1. con. hæres. c. 1. & lib. 4. c. 59. & alij quos
refer Lypom. in Caten. & tractant late Eugub. in
Cosmog. Olear. & Cather. Genes. 1. Sed alij sunt
veriores illius loci expositiones, quas ijdem Patres
attingunt, maxime Athanaf. eodem lib. q. 88. Tertul.
libr. de Baptis. c. 5. & lib. 2. cont. Marcion. ca. 6. Chry-
soft. August. Eucher. & alij ibi, & latius datur. 1.
P. q. 93.

*Chrysostomus
predicationis
predicatio
sermonum immi-*

Altera vero pars de causa finali facile ex dictis
constat, quidquid enim gratia & gloria hominibus
collatum est, id totum in Christi gloriam & hono-
rem refertur: sed quod est causa omnium effectuum
prædestinationis est in eo genere causa prædestinationis & electionis, ut ex 1. p. q. 23. constat, ergo. Ma-
ior quod iustificationem ipsam definit est in Tri-
dent. sess. 6. c. 7. & sub iustificatione omnes disposi-
tiones à prima vocatione comprehendit, ut constat
ex contextu, vnde Ioan. 12. conuersionem gentium
ad fidem Christus vocat glorificationem suam dic-
ens: *Venit hora ut glorificetur filius hominis*, ut August.
tractat. 51. & 52. notauit, & hoc modo ait, *Glorificari Christum in membris suis*. Deinde quod ipsam glorifi-
cationem electorum cedat in gloriam Christi, patet ex
Ioan. 17. vbi Christus petet glorificationem suam,
in hoc illam ponit, *Ut omne, inquit, quod dedidi ei, det illi vitam eternam*. Quia hoc totum ad gloriam eius
refertur, quod indicauit Cyril. libr. 1. in Ioan. capit.
15. Nec vero satisfacit quod prima sententia supra
indicabat, verum quidem esse omnes effectus gra-
tia, qui sunt in nobis, referri in Christum tanquam
in finem, hoc tamen non esse ex primaria intentio-
ne Dei, arque adeo negare ex prima ipsa electione
prædestinatorem: sed quasi ex secundaria & super-
addite relatione post oblatam occasionem peccati:
hoc enim in primis (ut supra dicebam) non est con-
fentaneum perfectissimo modo, & rationi diuinæ
prouidentiæ: deinde non consonat verbis Pauli E-
phes. 1. dicentis. *Prædestinavit nos per Iesum Christum in ipsum*, vbi illæ duæ particulae, *per*, & *in*, diuersas habi-
tudines causæ indicant, scilicet meritioram & fia-
lem. Vnde paulo superius dixerat: *benedixit nos in omni benedictione spirituali in coelestibus in Christo*, sicut ele-
git nos in ipso ante mundi constitutionem. Vbi significat
propterea omnem benedictionem spiritualem) per
quam effectus gratia significantur) datum nobis esse
in Christo, quia in eodem electi sumus quod etiam
significatum est à Paulo illis verbis prima Corinth.
tertio. *Omnia vestra sunt, vos autem Christi, Christus vero Dei*. Et illis ad Romanorum octauo. *Vt sit ipse pri-
mogenitus in multis fratribus*. Ibi enim vtramque cau-
salitatem coniunxit, exemplarem & finalem. Vbi
Anselmus inquit, *Vt sit primogenitus; id est, primatum habens in collegio sanctorum, & hereditatem patris iure suo obtinens, alij fratribus distribuat*. Et eandem senten-
tiam indicat Chrysostomus homil. 66. & 71. in Ioan-
nem.

Ad hanc vero rationem respondent alij, ex do-
ctrina Aug. electionem & prædestinationem homi-
num factam esse post præsumum originale peccatum,
& ideo portuisse Christum esse exemplar & finem e-
ius, quamvis non fuerit in illo primo signo, ut nos
dicimus, prædestinatus. Sed primo contra hoc pau-
lo superius ostendimus, electionem prædestinato-
rum fuisse ante originalis præsumptionem. Secundo
saltet negari non potest, quin voluntas quasi gene-
ralis ordinandi homines ad beatitudinem superna-
turem, & gratiam & gloriam illis conferendi, origi-
nale peccatum antecesserit, & respectu etiam hu-
ius voluntatis, seu obiecti eius Christum habuisse
rationem exemplaris & finis, cur enim dicemus ali-
um finem, vel exemplar habuisse Deum, quando in
particulari elegit prædestinatos, quam cum homi-

A nes omnes ad gloriam ordinavit? præsertim cum o-
mnes etiam effectus, qui ab illa generali voluntate
prouenient, vt sunt illi qui sunt in reprobis, ad Chri-
stum, vt ad finem, & exemplar referantur. Tertio
denique quia saltem de Adam, non potest verisimili-
liter negari, quin fuerit per se electus ante originale
peccatum, vt supra ostensum est. Et hinc potest
confirmari hæc ratio, quia, vt supra diximus expo-
nentes literam D. Thom. Adam etiam in statu in-
nocentiaz habuit gratiam per Christum, ergo nece-
sse est intelligere etiam pro illo statu in Dei mente
Christi electionem & prædestinationem antecesis-
se. Quod argumentum variis modis conantur di-
luere, qui contrarium opinantur, sed eos omitto:
quia ex supradictis in præcedenti dubio faciliter rej-
ciuntur, & quia in sequentibus iterum occurrit oc-
casio amplius vrgendi idem argumentum.

Dico secundo. In primo signo, & prima volunta-
te, qua Deus voluit unionem hypostaticam, voluit conclusio-
nem determinate in tali persona, & in tali natura,
scilicet, in Verbo & hac humanitate: *Hæc assertio Union hypo-*
sta est contra quartam sententiam luper relata; & est statica finis
communis Theologorum, nam, licet differant in ratione defini-
definendo signo, & primo motu volende incar-
nationis, nullus tamen eorum distinxit inter unionem,
Verbi incarnatus, nullus tamen eorum distinxit inter unionem,
hypostaticam & incarnationem, neque inter
illam confusam voluntatem & determinatam. Et
probatur primo, quia omnia testimonia Scriptura
sacra, in quibus fundari potest hæc excellens præ-
destinationis Christi, loquuntur non tantum de vi-
tione hypostatica in communi, sed de Verbo diu-
no, seu sapientia Incarnata, vt patet ex Proverb. 8.
Eccl. 24. ad Rom. 8. & 1. ad Corin. 3. ad Ephes. 1. &
ad Coloss. 1. & ad Heb. 2. Cum ergo de diuinæ prouiden-
tiae modo, & de primo decreto diuinæ voluntatis,
potissimum sit ex Scriptura iudicandum, non
potest probabili fundamento dici, Deum prius se-
cundum rationem voluisse unionem hypostaticam
in ea abstractione quam incarnationem diuini Ver-
bi. Secundo ille modus prædefinitionis abstractæ
& confusa non potest conuenienter attribui diuina
voluntati, nam in primis imperfectionem in volu-
ntate revidetur, si in ipsa aliquod haberet fundamentum.
quia talis modus voluntatis supponit in intellectu
confusam cognitionem rationum uniuersalium. Di-
catur non tribui Deo hunc modum voluntatis propter
fundamentum quod in ipso habeat, sed propter
nostrum modum concipiendi, & ut declaremus in
illa communione unionis hypostaticæ abstractæ
& præcisæ conceptæ esse aliquod motuum magis
independens à peccato, quam fit in incarnatione
propriæ & in particulari sumpta, sicut dicere etiam
solemus, prius secundum rationem voluisse Deum
se ad extra communicare, quam hanc vel illam
creaturam in particulari producere; & prius volu-
isse voluntate antecedente omnes homines salua-
re, quam in particulari aliquem efficaciter elegerit.
Sed hæc responsio non satisfacit, repugnantiam eni-
m inuoluit, quod illa voluntas confusa vere tri-
butur Deo, & quod in re non habeat fundamen-
tum, sed tantum in nostro modo concipi-
endi.

E Aliud est enim, nos concipere diuinæ, & de illie
loqui modo nostro, in quo potest esse aliqua propri-
etas, quæ non est in re concepta; aliud vero est, ob-
iective concipere in Deo, eique aliquid attribuere,
quod in re non sit. Primum enim verum est, & non redi-
dit falsam conceptionem nostram; secundum verum
non potest esse sine falsitate: quia conceptio non est
conformis rei conceptæ, quo sensu verum est illud
commune axioma, vnumquodque debere concipi
sicut est, vt vere concipiatur: ergo, quamvis nos
confuse concipiamus ea, quæ sunt in Deo, tamen
non possimus ei vere tribuere voluntatem obie-
cti confusi, vt priorem etiam secundum rationem.
volu-

volitione obiecti particularis. Et consequenter non potest bene intelligi, Deus prius secundum rationem voluisse personam diuinam vniuersitatem hypostaticam, quam haec personam incarnari autem conuerso prius voluntate intellectualem naturam assumere, quam humanitatem. Alioquin non prius secundum rationem voluisse humanitatem, in communione, quam hanc humanitatem, priusque vellet dare gratiam quam hanc graciā, & sic de aliis similibus. Quamuis ergo hoc obiecta vniuersalia dicatur priora subsistendi consequentia, seu prioritate independentia, aut quia in eis reperitur abstractio praecisa, non propterea existimandus est Deus prius versari circa vniuersalia, quam circa particularia, quia, cum prius omnia distinctissimè intelligat, non incipit velle etiam secundum rationem ab vniuersalibus & confusis, sed omnino distincte & in particulari vult, quidquid vult, & rationes vniuersales vult in ipsis particularibus, sicut etiam rationes communes cognoscit, distingue cognoscendo particularia, hic enim modus ad maiorem perfectionem spectat, tam in intellectu, quam in voluntate.

In DEO vero. Innuies con- fusi non antecedit determinatio. Vnde in exemplo illo de voluntate se communicandi ad extra falsum est, prius ratione Deum habuisse illam voluntatem confusam, sed solum nos intelligere possumus, illam voluntatem esse priorem consistendi consequentia secundum præcisionem & abstractionem nostram, non vero, quod in aliquo signo rationis intelligatur Deus prius habere voluntatem illius obiecti confusa, quam determinata. Quod potest exemplo humano declarari ac confirmari, quando enim homo intendit dignitatem aliquam: seu cathedram, vel aliquid simile obtinere, ita in particulari determinando voluntatem suam ad hoc objectum, ut nullum aliud simile intendat, tunc non potest vere dici, huiusmodi hominem prius secundum rem vel rationem intendisse dignitatem in communi, quam hanc in particulari, quia neque voluit vñquam illud obiectum confuse sumptum, neque prius voluntatem suam determinauit ad rationem illam communem, ex generalibus rationibus, & deinde speciales rationes excogitauit, propter quas ad hoc particulari obiectum voluntatem suam inclinavit, sed simul sibi propositum motiuum. Volendi hoc particulari obiectum & rationem communem solum voluit ut in illo contractam, ita vero se habuit Deus in ea voluntate, qua se voluit ad extra communicare, simul enim per scientiam simpliciter intelligentem propositum voluntati sue omnes modos possibiles se communicandi, distinctissime & in particulari cognitos, & per primam determinationem liberam voluntatis suis hunc modum communicationis voluit, quem executione mandauit. Quapropter in huiusmodi determinatione libera non possumus distinguere duos actus etiam ratione distinctos, ita ut per unum tendat Deus in obiectum confusum, & per aliun in obiectum particulare, in quo est magna differentia inter hunc et alium, & illum, quo Deus vult duo obiecta particularia distincta, scilicet finem & media, quem recte concipi mus & parciimus in duos ratione distinctos, & cōsequenter concipere possumus unum ut priorem alio in aliquo signo rationis, quod in alio actu non recte cōcipitur, ut declaratum est, & pro tota hac materia diligenter est annotandum.

Et ex easdem doctrina declarandum est aliud exemplum quod adducatur de electione hominum in communi vel in particulari, non enim est intelligendum prius secundum rationem ordinasse Deum ad gloriam homines in communi, & postea hos in particulari, vel prius efficaciter decreuisse ut aliqui salvarentur, postea vero in particulari nos elegisse, hic enim modus concipiendi diuinam voluntatem, tribuendo Deo huiusmodi actus ratione distinctos, neque est verus, neque in re haber fundamentum.

A declaratum est. Potius ergo dicendum est, Deum voluisse ordinare speciem humanam ad gloriam, in his individuis, verbi gratia, in Adamo & posteritate eius, & similiter decreuisse efficaciter, ut aliqui salvarentur, non aliter, quam eligendo hos in particulari, & ita in nullo prioris rationis est consilio in illo obiecto, prout ad illud liberè terminatur diuina voluntas, quamvis nos per terminos confusos & vniuersales illud explicemus. Vnde etiam notari potest alia differentia in praedicto exemplo, nam in illo esse posset aliquid fundamentum ex parte nostra adita loquendum, iibi enim est multitudine quendam obiectorum, quam nos uno communis & confuso termino comprehendimus, & ita nos concepimus illud commune obiectum ut prius, quia vniuersaliora sunt modo nostro recipiendi priora, saltē secundum esse essentia seu possibile, at in presenti obiectum est vnicum & singulare tam ex parte naturæ assumptæ, quam ex parte personæ vnitæ, nullum ergo est fundatum, etiam ex parte nostra ad concipiendum illum ordinem.

Tertio argumentari possumus contra praedictam sententiam, quia falso supponit, omnes rationes seu rationes ob motiuia assumendi humanitatem potius, quam aliam naturam, & volenti vniuionem in Verbo diuino, potius, quam in alia persona, sumpta esse ex peccato, & præterea male inde colligit, prius esse prædefinitam vniuionem hypostaticam vt sic, quam incarnationem. Prior pars constabit late in inferius quest. 3, art. 8. & disput. 12. sect. 1. vbi ex multis congruentiis, quas afferemus, ob quas persona Filij, potius quam alia, incarnationa est, plures sumuntur ex proprietatis Filij, & procedunt independenter à peccato, & in superioribus etiam similes rationes adduximus, ob quas humana natura, potius quam alia, assumpta est, ut verbi gratia, quod ipsa in se quodammodo continet omnem creaturam. Quocirca omnes discursus supra facti ad ostendendum, Christum fuisse in primo signo prædefinitum, sumptei ex optimo modo prouidentia diuina, & ex dispositione rerum omnium in mente Dei, & ex causa exemplari & finali, procedunt in particulari de Christo Deo homine, & non tantum in communi de Deo natura intellectuali vniuo, ergo non est necessarium præintelligere motuum peccati, ut intelligamus rationem aliquam ob quam Deus prædehinerit in eo primo signo vniuionem hypostaticam, non tantum in communi, sed etiam in tali persona & in talia natura. Posterior pars probatur, quia, licet ex parte rerum nulla esset ratio aut congruens assumendi potius hanc naturam, quam aliam, Deus ex solo suo beneplacito potuisse, hanc naturam præ alii eligere; absque alio ordine, & quasi progressu nostro modo intelligendi. Sicut voluit Deus, incarnationem perficere in hac numero humanitate potius quam in aliis, non quia intelligamus, prius Deum voluisse assumere humanitatem, deinde vero specialem cōgruentiam in hac humanitate, potius quam in aliis inuenisse, & ideo eam præ alii elegisse: hoc enim falsum est, nulla enim ratio aut congruens ex parte talis naturæ præcessit, sed ex solo diuino beneplacito præ alii electa est, ut Augustinus dixit in libro de prædictione, Sanct. & inferius, questio. secunda videbimus. Unde non prius voluit Deus humanitatem assumere, quam hanc humanitatem, licet non ex speciali motu, sed ex arbitrio sua voluntatis, ita ergo, licet ante præscientiam peccati nulla ex parte obiecti præcessisset ratio ad assumendam potius naturam humanam, quam Angelicam, vel à persona Verbi magis quam Patris, vel Spiritus Sancti, nihilominus potuit Deus sola sua voluntate utrumque statuere ac determinare, statim ac voluit vniuionem hypostaticam efficere.

Atque ex hac ratione expeditum est fundatum illius sententia, falsum enim assumit, & non recte.

Solumentum fundatum & opiniatio- recte infert: ut declaratum est. Exemplum autem A quod ibi assertur de voluntate Incarnationis abfoluit & in carne passibili, non est simile. Primo quia dem, quia obiectum prioris voluntatis non est abstractum vel confusum, sed determinatum & distinctum, nimirum, hoc cunctio in hac natura & in hac persona, & cum his conditionibus, quae per se & intrinsece conuenienti huic naturae, seu per se intendantur in illa per modum finis, & boni per se ac ultimae intenti, conditio autem illa carnis passibili pertinet potius ad ordinem executionis, & solum per accidens conuenit occasione peccati. Vnde sumitur alia ratio differentia, quia coaditio hæc carnis passibili non est ex his bonis, quae Deus per se elegit & voluit, sed potius pertinet ad malam peccati, quæ non ex solo libero benefacito, sed ex iusto motu D E V S voluit, & ideo supponit necessario præscientiam peccati. Tria vero corollaria, quæ prædicta sententia inferebat, tam sunt falsæ, quam fundamentum, cui nituntur, & illo ablatu, facile ruit. Et re vera est parum consentaneum Scripturis differentiam in hoc constitutæ inter Deum & Verbum, quod Verbum veneris propter nos & propter redemptionem nostram, non tamen Deus, aut quod in primo decreto vniuersis hypostaticæ non ostendit Deus specialem amorem ad humanam naturam. Talis enim distinctio, aut vestigium eius, nullum in scripturis habet fundamentum, sed semper eodem modo sit sermo de Incarnatione, & de hypostatica vniione seu assumptione carnis vel humanitatis, immo nunquam aliis verbis fit mentio huius mysteriorum, nisi his, quæ habitudinem ad carnem seu humanitatem inuolant: & pro eodem reputatur, quod Verbum, vel Deus venerit ad homines redimendos sanguine suo. Vnde sancti omnes supra citati eodem modo loquuntur de Incarnatione Verbi, & vniione Dei, & specialiter Leo Papa vniuersalissimi terminis vñus est, cum dixit. Si homo in sua natura integritatem manifestet, creator hominem, creatura non fieret, non ergo consequenter loquuntur, nec sensum Sanctorum aut D. Thom. declarant, quin hæc realiter de Verbo, & altere de Deo loquuntur.

Im. 10. gl. Dico terribiliter. Licit Christus Dominus fuerit dilectus seu prædestinatus in primo signo, & primo decreto liberæ voluntatis diuinæ, non tam solus, sed simul cum ipso fuerunt præordinari aliae creature, quæ ad essentialiæ, & consummatam perfectionem vniuersi pertinent, tam in ordine naturæ, quam gratia. Explicatur prius hæc assertio, & deinde probabitur. Dupliciter enim concipere possumus, Deum voluisse Christum Deum hominem in illo primo signo, quo se voluit ad extra communicare. Primo vt nullum aliud obiectum creatum in illo decreto fuerit comprehendens, ut sensisse videtur Catherinus, & Lycetus in 3. distinc. 7. quæst. 3. videatur in hunc modum sententiam Scotti interpretari. Secundo, vñ illo primo decreto intelligentur etiam alia comprehendendi, cum quibus habet Christus aliquam connexionem, non tam ex natura rei, quam ex intentione Dei, ita omnia disponentes, ut per modum integræ obiecti voluerit hoc totum vniuersum constans ex illo triplice ordine rerum, naturæ, gratiae, & vniuersis hypostaticæ, & similiter simul voluerit totum beatitudinis & prædestinatorum regnum, cuius Christus est caput. Dicimus ergo, hanc Christi prædestinationem non priori, sed hoc posteriori modo esse intelligendam. Primo quidem, quia omnia testimonia Scripturæ, & sanctorum quibus supra ostendimus, Christum habuisse primum locum in illo primo decreto diuinæ voluntatis, eundem nobis proponunt ut principem & caput omnium, & ut autorem salutis & gloriarum prædestinatorum, ergo non fuit (vtrum dicam) solitarius prædestinatus & electus, sed cum habitudine & connexione ad res alias,

Sectiō II. **S**ecundō, hic modus prædestinationis est magis conformis diuinæ sapientiæ & bonitati, magis que in CHRISTI gloriam cedit. Quod si ostendo, nam communicatio DEI ad extra per natu- ram, gratiam, & vniuem hypostaticam, comparari potest ad D E V M, seu ad manifestationem diuinæ glorie, tanquam medium ad finem, vel tanquam finis proximus actionum seu operum DEI. Si priori modo concipiatur, quamvis incarnationis sit opus, quo DEI sapientia & bonitas summe manifestatur intensius, vt sic dicam, tamen extensius & adequate magis manifestatur in toto vniuerso, illo triplici rerum ordine constante: ergo hoc adquatum medium elegit Deus in illo primo signo iuxta perfectam rationem sapientiæ suæ ad manifestandam gloriam suam, si autem posteriori modo obiectum illud concipiatur, sic etiam perfe- ctiō & exactior erit intentio illius finis, si in obie- cto illo hæc omnia comprehendantur, nam, qui perfectæ & adquæ intendi aliquem finem, non solum substantiam finis, ut sic dicam, sed etiam acci- dentia, & debitas circumstantias, nimirum tem- pus, locum, modum & similitudinem sub tali intentione comprehendit. Sic ergo, licet Deus in illo signo vo- luerit Christum ut finem aliarum rerum, tamen voluit illum cum angelorum & hominum societate: & imperio, & consequenter etiam voluit celestem locum, rotumque vniuersum, in quo perpetuo regna- ret: atque haec ratione totum hoc cedit in malore Christi gloriam, magisque diuinam sapientiam de- clarat.

Dicēs, quomodo ergo Christus dici potest pri- mus prædestinatus, seu præordinatus ante omnem creaturam. Responderi potest, Christum appellari in eo ordine primū negative tantum, quia nul- lus ante ipsum, non tamen positivè, quia cum eo fu- erunt simul alii prædestinati: & ex quo primo vo- luit D E V S omnes illos tres modos communi- candi se per naturam, gratiam, & vniuem hy- postaticam, quia omnes sunt per se amabiles, & similius in- pter se ac proxime ordinabiles ad manifestationem Diuinae glorie. Addo deinde, CHRISTVM fuisse primo prædestinatum prioritate finis, quam- uis non sine connexione cum rebus aliis, vnde cum dicimus simul cum CHRISTO fuisse res aliae in eo decreto comprehensas, illa particula similitudinē excludit prioritatem in subsistendi consequen- tia, & indicat connexionem aliarum rerum cum CHRISTO non vero excludit prioritatem in ra- tione finis. Sine causa enim aliqui negant D E V M in illo primo decreto formaliter & expresse retulisse omnia ad CHRISTVM, ut ad finem proximum, sub DEO, ex parte unum rerum omnium, sed solum virtute & implicitè: hoc enim neque ex parte DEI est necessarium, aut rationi consentaneum, quia perfectissime omnia habet præsentia, & omnia ordinata ac disponit, & ideo non est illi necessaria implicita ordinatio, cum simul possit explicitè ac formaliter id præstare. Neque etiam ex parte Christi, aut aliarum rerum, id est necessarium, nam licet omnes potuerint immediate ad manifestatiōnem diuinæ glorie referri, tamen perfectius hoc sit cum habitudine & ordinatione ipsarum rerum inter se. Et maxime cum habitudine naturæ & gratiae ad vniuem hypostaticam vñ ad finem, quia cum ipsam et diuinam personam in ea communicatione vniuersis hypostaticæ intrinsecè comprehendatur, illi debitum est, ut cetera omnia ad illam ut ad finem referantur. Neq; illa duo repugnant, scilicet, CHRISTVM esse primum in genere finis, & habere con- nexiōnem cum aliis, nam vñ supra dixi, prioritas rationis in genere causa finalis, non semper inferit prioritatem in subsistendi consequentia. Atq; hinc cofir- mari potest assertio posita, quia alias sequeretur, ex

vi præsentis decreti, Verbum Dei fuisse in carnandum, etiam si vniuersum creandum non esset, neq; homines vel angeli prædestinandi aut beatificandi: consequens autem est per se incredibile, & nullum habet fundamentum, melius ergo intelligimus Christum ita fuisse prædestinatum ut finem aliarum rerum, vt tamen sine illis non fuerit futurus ex vi talis decreti.

Obiectio

Responsio

C

Dices, hæc connexio non est nisi inter finem & media necessaria: at vero resaliz, vt verbi gratia, angeli vel homines prædestinati non comparantur ad Christum ut media ad finem, sed potius se habeant, vt partes eiusdem finis, quatenus constituent unum integrum regnum vel vniuersum. Item obiecti potest, quia Christus ordinatur ad alia ut ad finem, scilicet, vt ea perficiat, vel glorificet, &c. ergo etiam alia potuerunt dici priora Christo in genere finis. Responderit, sicut in humano corpore per se primo intenditur totum, & omnes partes ordinantur ad totum ut ad finem: & similiter partes ipsæ inter se secundum diuersas rationes & munera possunt ad iniuciem ordinari, nihil enim obstat, quo minus hoc modo possint duo esse sibi iniuciem fines secundum diuersos respectus vel rationes, vt supra etiam declaratum est: simpliciter tamen omnes partes corporis ad caput ut ad finem præcipuum ordinantur: ita dicendum est de toto vniuerso, in quo Christus Deus homo sub Deo est caput & finis præcipuus exterarum rerum, quoniam simul ad eas perficiendas ipse ordinetur. Vnde sub hac ratione res omnes, quatenus ad gloriam Christi ordinantur, media vocari possunt, quoniam habitudo ad finem latius extendi possit, quam medium propriæ & in rigore sumptum: subiectum enim, quod sine fructu, ordinatur ad illum, non propriæ ut medium sed ut recipiens finem formalem, & attingens finem obiectum: & similiter pars ordinatur ad totum, non propriæ medium, sed ut componens ipsum finem: sic ergo omnia possunt dici ordinari ad Christum, non quia sunt propriæ media, sed quia omnia Christo inserunt, & in eius gloriam & honorem cedunt; ipse vero ordinatur ad alia, vt ea perficiat potius, quam ut ab eis perficiatur; & ipsam earundem rerum perfecatio in eiusdem Christi gloriam tandem redundat: & ideo ipse est simpliciter primus in genere finis.

Alia obiectione

Responsio

Sed potest tandem obiecti, quia ordo naturæ est prior essentia, quam ordo gratiae, cum gratia natum supponat, & viceque ob eandem causam est prior, quam vno hypothatica: ergo non possunt hæc omnia esse simul in illo primo signo rationis, quo voluntur Deus se ad extra comunicare. Patet consequentia, quia dictum est, per illum particulam, simul, excludi prioritatem in subiectu etiæ consequentia, at vero in præsenti, ordo gratiae infert ordinem naturæ, & non è conuerso, & similiter vno hypothatica infert ordinem gratiae, & non è contrario. Quod si dicas hoc esse verum considerando hos rerum ordines secundum se, seu in esse possibilis, non vero ut cadunt sub etiæ intentionem agentis, nec ut futuri ex vi talis diuinæ decreti: contra hoc est, quia etiam hoc modo gratia supponit naturam, non enim potest aliquid ordinari ad aliquem finem, quin supponatur, ut præexistens, vel prænolutum antetalem finem, tunc non potest intelligi, Deum aliquos homines eligere ad gloriam, nisi prius intelligatur præsece illos esse futuros, iuxta illud, Quid præscivit, hos prædestinavit.

Respondeatur, in primis, quod attinet ad ordinem gratiae, & vniuersis hypotheticis, illum nullo modo hunc supponi, neque ex natura rei, neque ex intentione Dei agentis, neque in eodem subiecto, neque in diuersis, quin potius in eodem subiecto seu eadem natura vno hypothatica supponitur gratia

A sanctificanti, tam in ordine executionis, vt infra quod in hypothesi non supponit ordinem gratiae, videbimus, quam in ordine intentionis, vt ex dictum est constat, quia gratia data illi naturæ ad vniuem hypotheticæ ut ad finem ordinatur, vt fit veluti deus, & ornamentum eius, atque eadem ratione in diuersis subiectis ordo gratiae supponit etiam ordinem vniuersis hypotheticæ in genere finis, quia, ut dictum est, omnis gratia, tam angelorum, quam hominum ad Christum ut ad finem ordinatur, quamvis in ordine executionis ordo gratiae in multis subiectis antecelerit vniuem hypotheticam, non solum tempore, sed etiam per modum dispositionis aut aliqui meriti, ut videbimus questione sequente.

Quid vero attinet ad ordinem naturæ, respectu eiusdem subiecti, vno hypothatica supponit quidem naturalem entitatem humanitatis assumendæ; respectu vero aliarum rerum esse naturale illarum, vel per accidentem haber ad hypotheticam vniuem humanitatis, vel ad summum, requiri potest, ut ab eis talis humanitas aliquo modo cauteretur. Sed nihil horum obstat sententia à nobis proposita, quia ex rebus suis sequitur, in eodem primo signo, in ordine intentionis, quod in una prædefinitione habeant connexionem, ita ut sub eam altera cadat ut finis qui, seu cuius gratia, altera ut finis cui, seu ut subiectum quod ordinatur ad finem, aut alium similem modum connexionis habeant. Atque hinc fit ut præscientia talis eiæ futura ad illam prædefinitionem non supponatur, sed potius consequatur. Vnde cum dicatur, non posse aliquid ordinari ad aliquem finem, vel ad aliquod bonum, nisi supponatur vel præexistens, si intelligatur de existentia possibili verum est, sed non ad rem; si vero intelligatur de existentia ut futura est falsum, quia satis est, quod ipsam existentia subiecti simul ad eam finem ordinatur, quod quoad hoc habet cum illo necessariam connexionem in intentione agentis, immo habet quandam rationem finis, cui formalis & ob extiū finis intenditur, quod idem est acesse subiectum ordinatum ad finem obtinendum seu illo frumentum. Quocirca maiorem connexionem habet subiectum cum fine assequendo, respectu intentionis agentis, habeat cum modis, per quæ acquirendus est, quia finis non intenditur, nisi aliqui subiecto, neque subiectum nisi in ordine ad eam finem, & ita quasi integrat unum finem, & ad eam obiectum illius intentionis ut sit, & expresse sub illam cadunt cum mutua habitudine inter se in ratione cause materialis & finalis, seu in ratione finis, ut qui, seu cuius gratia, media vero magis extrinsecis comparantur ad intentionem finis tamquam effectus eius, & ideo non est necesse ut in ea formaliter includatur, sed virtutem tantum. Hanc ergo ratione voluntas: qua aliquod subiectum ordinatur in finem, non necessario supponit, etiam secundum rationem & præcisionem mentis præscientiam futuræ existentia talis subiecti, aut aliam voluntatem, qua illius subiecti existentia præordinabit, sed illos in actu, quo ordinatur ad eam finem, ordinatur etiam ad existendum sub illo, ut in illo exemplo de dilectione prædestinatorum, non est necesse, ut talis dilectio supponat præuisam existentiam eorum ut futuram sed ut possibilem tantum, quia per illam in dilectionem ordinatur ad existendum sub talis fine, neque aliter est amata eorum existentia, quam properat eam finem. Eodem ergo modo in præsente voluntas creandi mundum in esse

Vluntas in carnatione perficitur per peccatum

esse natura non est prior simpliciter, quam voluntas perficiendi illum per esse gratia, vel quam voluntas exaltandi illum per vniuem hypotheticam, sed hec omnia habuerunt inter se connexionem, & constituerunt vnum veluti ad quatum obiectum illius primi decreti diuinum, ut explicatum est.

Arque hinc sequitur primo, si inter se conferamus voluntatem incarnationis & voluntatem permittendi peccatum, in genere causae finalis voluntatem incarnationis fuisse priorem, quia licet comparando has voluntates ad totum vniuersum (ut faciebat tercia opinio supra citata) id est, quatenus obiecta illarum voluntatum ordinantur ad constitendum perfectum vniuersum, in quo sint omnes rerum ordines, & omnes modi operandi, &c. licet inquam sub hac comparatione inter illas voluntates res non sit, imo se habeant ad modum vniuersi simplicis voluntatis: tamen comparando inter se obiecta talium voluntatum, ordinem inter se habent, ut hoc quasi finis sit: illud vero medium, haec intentio, illa electio. Id quod satis inter probandum præcedentes conclusiones explicatum est, quia peccati permissionis ad incarnationem ordinata est, quo altius fieret atque convenientius. Et confirmatur etiam ex dictis, quia voluntas dandi gratiam Adæ, simpliciter est prior quam voluntas permittendi peccatum. Hæc enim se habent (veita dicam) sicut habitus & priuatio: sed voluntas incarnationis antecedit voluntatem conferendi gratiam ipsi Adæ, quippe cum in Christo & per Christum data est, & ostendimus. Nec dici potest in re datam fuisse illam gratiam per Christum, tamen voluntatem dandi illam, quæ fuit per modum intentionis, non fuisse in Christo quia ostensum est ipsam etiam electionem ad iustitiam fuisse per Christum, in cuius gloriam magis hoc credit perfeci, rique modo explicat ipsius diuinæ prouidentiæ rationem, quæ alio modo vix potest concepi, nisi fingendo multa voluntaria & sine fundamento. Et simile argumentum sumitur ex fide in incarnationis data Adæ in statu innocentiae, nam illa fuit vnum ex donis gratiae, & iustitiae collata illi in eo statu, vnde in illo signo in quo intelligimus voluisse D E V M Adæ gratiam conferre, intelligimus voluisse conferre sicut hanc. Atque cum hæc fides incarnationem certè supponat, necessario sit, ut voluntas dandi gratiam Adamo supponat voluntatem incarnationis. Nec potest hoc soli nisi fingendo in quodam priori signo voluisse Deum dare fidem Adæ & aliorum mysteriorum, & in alio posteriori voluisse quasi extendere illam ad incarnationem, quod & gratia omnino dicitur, & ordinem ac modum diuinorum consilij, & prouidentiæ non satis explicat, & quandam imperfectionem, & confusionem videtur attribuere diuinæ voluntati, ut supra in simili declaratum est. Dicunt vero aliqui licet verum sit in genere causæ finalis autecesisse voluntatem incarnationis permissionem peccati, tamen in genere causæ materialis permissionem fuisse priorem, quatenus illius voluntatis occasio fuit. Sed proprie nulla hæc singuli potest ratio causæ materialis. Quia sic peccatum fuisse occasio incarnationis, potius ad finalem causam esset reuocanda, quia nihil aliud est esse occasionem, quam mouere Deum ad misericordiam, & ad remedium tantum. Vnde de dicto ipsum remedium peccati esse finem, peccatum vero ipsum sub hoc fine claudi tanquam occasionem eius. Quod si vocetur materialis causa solum quia est velut materia circa quam remedium hoc versatur, non est contendendum, quia erit quaestio de modo loquendi, quanamuis materia circa quam, potius habeat rationem obiecti, & obiectum ad finem reuocetur. An vero repugnet incarnationem esse simpliciter primâ in ratione finis, & nihilominus peccatum esse occasionem eius & ita etiâ precedere aliquo modo in ea ratione, item an voluntas incarnationis

ita sit prior voluntate permittenti peccatum, vt tamens sit cù illa necessario connexa, dicam in sequentibus.

Secundo ex dictis infertur, quid dicendum sit de ordine inter voluntatem incarnationis, & præscientiam peccati originalis, si etiam loquamur proprie de præscientia futurorum, quæ est per scientiam visionis, quæ videntur futura tanquam præsentia eternitatis, clarum est ex dictis voluntatem incarnationis antecessisse præscientiam originalis peccati, quia hæc præscientia supponit voluntatem permittendi peccatum, quæ posterior est voluntate incarnationis. Si autem loquamur de præscientia illa, quasi conditionata, certum etiam est hanc præcessisse voluntatem incarnationis, quia hæc (vt dictum est) omnem Dei liberam voluntatem antecedit. Quocirca si verum est per hanc scientiam non solum de aliorum voluntatibus, sed etiam de sua cognoscere Deum, quid amarura vel faœtura sit, præusratione quā illam videat actu volenter: hoc (inquam) posito, consequenter fit, ante habitum liberum decretum de incarnatione facienda præsciuisse Deum (hoc præscientia genere) lapsum evenientrum in humano genere, sed huiusmodi præscientia non mutat ordinem voluntatis, nec rationem prouidentiæ procedentem nostro modo concipiendi ex intentione finis ad mediorum dilectionem, quia illa scientia generaliter omnia sub se comprehendit, & eodem modo præscivit D E V S ante omnem decretum liberum suum voluntatis, fore, ut velit incarnationem, & permissionem peccati, & redemptionem humani generis, & alia similia, quæ tamen omnia præscivit futura eo modo & ordine quo futura erant. Vnde in hac eadem scientia prius ratione quam intelligamus Deum præsciuisse peccatum futurum, intelligimus præsciuisse prius, se illud permisurum, & rationes omnes, propter quas illud erat permisurus, & consequenter præsciuisse prius se volitum in incarnationem per modum finis, ad quem erant cuncta referenda.

An vero hæc prioritas inter voluntatem incarnationis & præscientiam peccati, sit etiam cum independentia vnius ab alio, vel cum connexione ad alia, quæ in tercia opinione tangebantur, in sequentibus sectionibus tractanda sunt, & ideo nihil de illa amplius dicere oportet, quia in reliquis à nobis non discordat. De quarta vero opinione satis dictum est. Fundamentum vero primæ opinionis soluendum est ex illa distinctione data, de ordine intentionis & executionis. Fatemur enim, Deum operatum esse mysterium incarnationis propter remedium peccati, quod solum probat omnia quæ in suum favorem cogerit illa sententia. Negamus tamen inde fieri ordinem intentionis hanc fuisse primam rationem, quia Deum mouerit ad volendum seu prædestinandum in incarnationis mysterium, quod quia speciale habet difficultatem, commodius in quarta sectione tractabitur in qua distinctius omnibus argumentis illius sententia satisfaciemus.

SECTIO III.

Vluntas in primo signo rationis, in quo prædestinatus est Christus Deus homo, sit etiam prædestinatus Redemptor hominum per passionem, & mortem suam.

DIFFICULTAS huius questionis oritur ex dictis in secunda dubitatione. Dictum est enim Christum esse prædestinatum D E V M hominem ante permissionem originalis peccati, sed ante præsumum peccatum non indigebamus redemptore, ergo in illo signo non fuit prædestinatus redemptor. In

N con-

Prima sen-
tencia
Irenæus.

contrarium vero est, quia prædestinatione versatur circa res singulares cum circumstantiis earum & ita per ea definitur, ut futura sunt, sed Christus De' homo futurus fuit passibilis & redemptor, ergo hoc modo fuit prædestinatus per illam primam voluntatem, per quam incarnationem primo intentam interpellimus.

Hæc quæstio solum habet locum inter eos qui ponunt CHRISTI prædestinationem in primo signo rationis, ut à nobis explicatum est. Nam qui sententiam illum fuisse prædestinatum post præuitionem, & permissionem originalis peccati, consequenter affirmant illum non prius fuisse prædestinatum hominem quam passibilem vel redemptorem. Ac veroscorus & multi alij, qui priori modo constitutuunt hanc prædestinationem, dicunt pro illo signo nihil definitum Deum de redemptione vel passione: sed solum de substantia mysterij, abstraxisse autem nos modo intelligendi pro eo signo à modo passibili vel impensibili, & à munere redemptoris. Quod non specialiter in CHRISTO, sed ita aliis prædestinatis videtur licet: cum enim DEVS elegit, v.g. Sanctum Petrum ad gloriam, in primo signo, quo intelligitur elegisse illum, non est necesse intelligere decreuisse eum per mortem, & crucem ad gloriam perducere, neque summi Ecclesiæ Pontificem illum constitutere. Et si verum est (vt ego existim) prædestinatos fuisse electos ante peccatum originale præsum & permisum, in eo signo non est definitum, an illi nascituri essent mortales, aut immortales, nisi fortasse sub conditione, scilicet si Adam peccasset nascituros mortales, si autem non peccasset, immortales, ergo idem dici poterit de Christo in primo signo electo vel prædestinato. Et potest hæc sententia confirmari primo quia tota ratio ob quam Christus prædestinatus est passibilis & redemptor, fuit peccatum & indigentia humana naturæ, ergo ante præsum & permisum hunc lapsum non potest intelligi Christus passibilis prædestinatus, nam (vt dicitum est) in voluntate Dei, prius est finis quam medium: permissione autem peccati non est finis passionis, aut mortis Christi, sed è contrario remedio peccati fuit vincus finis proximus passionis & mortis, alias non esset Christus prædestinatus passibilis propter remedium peccati, sed potius ideo peccatum est permisum, vt Christus haberet, et quod per suam passionem curaret, quod videtur nec scripturis, nec rationi lais cōsentaneum. Confirmatur secundo, quia hic modus incarnationis scilicet in carne passibili non est bonum propter se intentum. Ergo non cadit in primam voluntatem, quæ in generis causa finali habet primum locum in diuina prædestinatione.

Secunda sen-
tencia
Irenæus.

Nihilominus esse potest alia sententia affirmans Christum in illo primo signo esse prædestinatum redemptorem, atque adeo passibilem & mortalem. Quæsumi potest ex Irenæ. lib. 3. caput 33 vbi inquit, Prædestinasse Deum primum animalem hominem ut a spirituali saluaretur, quia cum praesisteret salvans, oportebat, quod & saluaretur fieri, ut non vacuum sit salvans. Vnde de Christo loquitur, & significat prius prædestinationem fuisse salvatorem, & deinde ordinatos esse homines qui saluarentur, ne ipse frustra esse videbatur. Clarius Cyril. libro 5. thesau. cap. 8. in fine, vbi sic loquitur. Profundatur ante nos Christus. & in ipso nos omnes superadficiamur, idque ante initium mundi in præsencia DEI, ut cum ordine diuino benedictio maledictionem antecesserit, & damnationem in mortem, vite pollicitatio, seruitum diaboli adoptionis libertas, & posset natura humana superatis malis, que interim acciderunt, in præfamam, per gratiam CHRISTI (qui fundavit eam in bonis) dignitatem recurrere. Quod deinde exemplo explicat de architecto, qui difiniturus ædes regias, dubitans nequid precedente

Cyril.

A tempore strudatur patiatur, firmissimum iacit fundatum, ut si quid superiora patiantur, possint rursus reparari fundamento seruato. Eodem modo, inquit, creator noster Christus nostra salutis fundamentum etiam ante initium mundi fundauit, ut si prævaricatione deremus, in ipso rursum renouaremur. Quibus verbis docere videtur Cyril. Christum à principio fuisse prædestinatum in eum finem, ut si humana natura caderet, per eum repararetur, & hoc sensu dicit paulo superioris, Deum præsciuisse futurum peccatum, & ideo totam humanam naturam in Christo fundasse, ut per eum reparari posset, loquitur enim de illa præscientia simplicis intelligentiæ, quæ antecedit omnem voluntatem, per quam Deus cognoscit quid cœnaturum est in creaturis, si hæc vel illæ cœreantur.

B Ratio autem pro hac sententia formari potest in hunc modum ex dictis in superioribus. Diximus enim, Christum Dominum ita habere primum locum in primo decreto libero diuinæ voluntatis, ut, quamvis in ratione finis sit prior, non tamen excludat res alias: quæ ad ipsum ut ad finem ordinantur, imo in eo præintelliguntur ea attributa, quæ aliarū rerum consortium requirunt, ut sunt dignitas capit, autoris gratia & gloria, & similia: ergo eodem modo intelligi potest præordinatus CHRISTUS in illo signo sub ratione redemptoris, & sub illa ratione habere connexionem cum permissione & præscientia peccati. Probatur consequenter, tum quia non est maior ratio devna dignitate, quam de alia, tum etiam, quia ad hoc decretum hoc modo declaratum sufficit illa præscientia cōditione futurorum contingentium, quæ decretum liberum antecedit, nam, hoc ut hanc illa scientia intelligimus, Deum simul voluisse omnes rerum ordines, natura, gratia, & unionis hypostaticæ cum habitudine & connexione eorum inter se, ita intelligere possumus simili ordinasse Christum in redemptorem, & voluisse permittere peccatum, quod esset occasio conferendi CHRISTO illam dignitatem & perfecte manifestandi summam iustitiam, miseri cordiam & sapientiam in hoc mysterio perficiendo. Vnde sumitur confirmatio, nam peccatum permisum est, ut Deo esset occasio manifestandi iustitiam & misericordiam, quod fecit per redempcionem, ergo in ordine finis fuit redemptio prius intenta: & è conuerso incarnatio in eo primo decreto & signo eo modo intenta est, qui magis ad Dei sapientiam, bonitatem, iustitiam & misericordiam manifestandam deseruiret, quod optime Christus perficit exercendo munus redemptoris, ergo ad illud fuit in eo primo signo præordinatus. Et ad hoc confirmadū applicari potest discursus factus sectione precedente in assertione prima. Et hæc sententia sic exposta est probabilis, & potest facile defendi mihi tamen nūquam satis persuaderi potuit.

E Vt ergo, quod verius iudico, breuiter propnam, in memoriam reuoco distinctionem supra positam de modo conceipiendi actum diuinæ voluntatis, vel te terminatur adæquate ad totum obiectum ad extra fibi per intellectum diuinum propositum per modum vnius, vel ut præcise à nobis conceptum quatenus ad vnam rem ut ad finem, & ad aliam ut medium, terminatur. Prior enim modo clarum est, sub illa voluntate, qua DEVS voluit se ad extra communicare, per naturam, gratiam, & unionem hypostaticam, cecidisse etiam permissionem peccati hominum non solum originalis, sed etiam actualium, & consequenter sub eadem voluntate cecidisse etiam Christi passibilitatem & redemptionem, tam ut ad peccatum originale tollendum, quam ut ad remissionem actualium, ordinata est, vel sufficenter respectu omnium, vel efficaciter respectu aliquorum. Vnde, etiam sub ea voluntate comprehensa sunt omnia efficacia me-

media per quæ prædestinati salvantur, & permitti. A prædefiniisse mortem Christi ante permissionem peccati, eadē ratione idem poterit de morte nostra, quia non minus mors Christi fuit pena peccati nostri, quam nostra mors: tum etiam quia ut Paulus dicit ad Hebr. 2. Christus ordinatus est passibilis & mortalvis, ut nobis assimilaretur, & misericors fieret: unde sicut immortalitas Christi est exemplar nostræ immortalitatis, ita mortalitas nostra dici potest exemplar mortalitatis Christi, atq; adeo prior quam illa in diuina præscientia & voluntate. Quinto possumus hoc confirmare, quia quamuis Deus sepe prædefinit finem consequendum media permissione peccati, quando talis finis de se non necessario præquirit peccatum, neque habet intrinsecam connexionem cum illo, ut videre est in electione prædestinati ad gloriam cœsequendam media permissione peccati tamen quando finis talis est, ut omnino necessario supponat peccatum, non prædefinitur à Deo ante permissionem & absolutam præmissionem peccati. Quia talis prædefinition videri potest quædam virtualis voluntas ipsius peccati, & hac ratione non prædefinit Deus penam ut penam, nisi prius culpam permittat atque præuideat.

B

Quæ ratiō & que procedit de omnibus proprietatibus, imperfectionibus, aut perfectionibus rerum que peccatum essentialiter aut necessario supponunt ex natura sua, ut actualis penitentia proprieta sumpta, & pena ut poena, vel que talis est ex ordinatione diuina, ut sunt mors, & corruptio corporis humani, quæ Deus esse noluit, nisi in penam, nam cum omnia supponant culpam, non possunt cadere sub absolutione, & efficacem, ac præordinariam D E I voluntatem nisi ex presuppositione culpam præuisce, ne videatur Deus virtualiter saltē & implicite culpam ipsam præordinare, & non tantum permettere, quod eius bonitati repugnat, & ideo contrarius ordo, vel est certe impossibilis, vel saltem minus consentaneus diuinæ sapientiae & bonitati.

Vnde argumentor vltimo, quia a lias dicendum est, Deum in primo decreto libero suz voluntatis, etiam per rationem nostram præcise considerato, voluisse Christum ut passibilem & mortalem, & subinde ideo voluisse permittere peccatum, ut passio & mors Christi locum haberent, hoc autem fallsum & absurdum videtur, ergo. Maior est clara, quia missio peccati, & passibilitas carnis Christi, non sunt à Deo volitez mere concomitantia id est, absque villa habitudine & causalitate vniuersi ad aliam ut ex Scriptura constat, quia passio Christi propter peccatum destruendum volita est, si autem inter illa duo est aliqua habitudo cause, vel passibilitas carnis Christi, est aliquo modo causa permissionis peccati, vel non. Si non est causa, ergo nullo modo est prior in diuina voluntate, quam missio peccati, quia hæc prioritas non est, nisi secundum aliquam rationem cause, ut supra declaratum est, præsertim cū non possit ibi interuenire prioritas in substantiæ consequentiæ, cum certum sit, non existente peccato Verbum non fuisse assumpturum carnem mortalem: vnde concluditur, quod intendimus, permissionem peccati fuisse aliquo modo priorem, cū fuerit ratio vel occasio volendi passibilitatem carnis E C H R I S T I. Siautem passibilitas carnis C H R I S T I fuit aliquo modo causa permissionis peccati, id esse non potuit, nisi in genere causæ finalis, quatenus scilicet, passio intenta mouit Deum ad permittendum peccatum quia nullum aliud genus causalitatæ hic potest fingi aut excogitari. Minor autem scilicet, hoc consequens fallsum esse, probatur sufficienter omnibus rationibus adductis. Et declaratur amplius, quia passio fuit ordinata ut medium ad tollendum peccatum, ergo non potuit ordinari ut finis permissionis peccati, repugnat enim idem secundum idem esse finem & medium respectu eius.

Fr. Suarez Tom. I.

N 2

dem.

Origo passibilitatis &
mortalitatis
in carne
Christi ex-
emplatu.

Ponapeca-
timoni.

dem. Quod enim idem Christus secundum diuersa, que in eo considerantur, sit finis & medium nostræ salutis, recte & facile intelligitur, nam secundum se, & secundum suam gloriam & honorem est finis nostra iustitiae & sanctitatis, tamen secundum suam passionem dici potest medium ad nostram salutem, at vero quod eadem passio respectu peccati habeat rationem finis & medij non videtur posse intelligi.

*Allignorum
solus.*

Dicit aliquis, aliud esse permissionem peccati, aliud vero peccatum ipsum ac remedium eius, aliud est enim peccatum fieri, aliud destrui: permisso autem respicit ipsum fieri, saltem per accidentem seu negatiue, scilicet non impediendo, quo minus illud fit, seu non dando auxilium, sine quo de facto infallibiliter fieri: remedium autem peccati tendit ad destructionem eius. Sic ergo non videtur repugnare, quod idem secundum idem sit medium seu remedium ad deltrahendum peccatum, quod sicut finis permissionis eius. Passio itaq; Christi non fuit medium ad permissionem peccati, neque vt peccatum villo modo fieret, sed vt tolleretur potius & destrueretur, & ideo recte potuit esse finis permissionis peccati. Quia responso est sane ingeniosa, & ratione formæ (vt sic dicam) impungnari satis non potest, quia exterminis non repugnat idem esse finem & medium sub illis diuersificationibus, eadem enim virtus medicina potest esse finale motuum inducendi, vel permitteendi & studinem, & esse medium ad tollendam illam. Nihilominus tamen ratione materia non probatur in praesenti illa distinctione, nam ex illa sequitur, primum motuum volendi incarnationem Christi in carne passibili, non fuisse remedium peccati praewis, quod esse factum & alienum à Scriptura ostendemus sequente. Probatur sequela quia remediu peccati non potuit mouere Deum ad volendam passibilitatem carnis Christi ante eiusdem peccati permissionem & præmissionem, ergo, si permissione peccari processit suo modo ex prædefinitione Christi passibili, scilicet, vt præberetur occasio perficiendi hoc mysterium in carne passibili, prout prædestinatum erat, necessario efficitur, Deus non primo voluisse passibilitatem Christi in remediu peccati, sed propter se, sicut incarnatione ipsam.

Improbatur.

Reply. Dices potuisse carnem Christi passibilem prædefiniri in remedium peccati, etiam ante permissionem & præmissionem peccati, nam peccati remedium & curatio potuit in genere finis prius intendi, & ideo deinde permitti, vt occasionem daret curacionis, ad ostendendam virtutem medicinae & infinitam medici sapientiam. Atque hoc modo potuit incarnationem in carne passibili primo prædestinari in remedium peccati, & nihilominus in genere finis præordinari ante permissionem & absolutam præscientiam peccati futuri: sicut etiam intelligi potest, DEVM præordinasse & voluisse creare ignem inferni in supplicium peccati, prius ratione, quam præviderit futurum peccatum. Sed hæc responso ratione superius indicata refellenda est. Et, vt ab illo ultimo exemplo incipi, recte intelligitur, ignis inferni fuisse præordinatum ante absolutam præscientiam peccatorum, vt effet aptum; instrumentum ad supplicium peccatorum si essent, non tamen intelligitur recte ipsam actualem & penalem combustionem illius ignis, fuisse absolute voluntate beneplaciti præordinatum ante absolutam præscientiam alie cuius peccati finalis futuri, sed solum voluntate antecedente, quæ per hanc conditionem explicatur: volo peccatum puniri, si fiat. Et ratio differentiæ est, quia prior modus voluntatis, & præordinationis ignis inferni, non infert necessario peccatum futurum, imo vere & sine inconveniente dicunt, quod, ex vi talis præordinationis, ignis inferni effet, quamvis nullum effet peccatum futurum: possunt enim carcer & instrumenta supplicij præparari ad vindictam malefactorum, qui esse possunt, etiam si fortasse

A nulli futuri sint, & illud per se spectat ad ostensionem diuinæ iustitiae, & ad completam prouidentiam rationem. At vero ordinatio supplicij posteriori modo concepta per voluntatem absolutam & beneplaciti infert necessario ex vi sua peccatum futurum: quia actualis pena vt sic & sub ratione penæ inferri non potest, nisi supposita culpa, & ideo non potest esse talis præordinatio supplicij nisi vt consequens permissionem & præmissionem culpa: quia DEVS ex se solo (vt sic dicam) & tantum ex beneplacito suo, non vult absolute & efficaciter aliquid, quod ex intrinseca ratione sua peccatum requirat, sed tantum ex præsuppositione peccati: quia alias videretur implicite & virtualiter velle ipsum peccatum, qui enim vult aliquid, vult quidquid etiam cum illo habet necessariam connexionem seu habitudinem, si illud non supponat. Sic igitur in praesente facile intelligi potest, DEVM in primo signo præordinasse mysterium incarnationis, vt in eo esset sufficiens ac perfectum peccati remedium, si illius necessitas occurrat, tamen ea voluntas remedij peccati, prout in eo signo antecedit: in genere finis, non potest intelligi vt absoluta, & efficax sed tantum vt antecedens: si remedium peccati non solum aptitudinem dicat, & sufficientiam, sed etiam actuali curationem per actualem satisfactionem & redemptionem, quia remedium peccati hoc modo sumptum, ex se & ex intrinseca ratione sua dicit necessariam connexionem & habitudinem ad peccatum actu futurum, & ideo non potest esse efficaciter præordinatum ac volitum, nisi ex præsuppositione peccati futuri, & absoluta præscientia eius, quæ permissionem etiam supponit, talis ergo prædilectioi remedij peccati non potuit esse in illo primo signo, quod in genere finis intelligitur antecedere permissionem & præscientiam peccati.

Vnde vltius concluditur, neque passibilitatem carnis Christi fuisse absolute prædilectionem in illo signo, quia illa non fuit ordinata vt esset remedium peccati solum in actu primo (vt sic dicam) seu quoad valorem & sufficientiam remotam, alioquin ex vi illius prædefinitionis venturus esset Christus passibilis, etiam si peccatum non fuisse futurum, quod omnino falsum est: fuit ergo præordinata Christi caro passibilis, vt deferruerit ad actualem solutionem & satisfactionem pro peccato, seu (quodidem est) vt in ea fieret quoddam actuale supplicium peccatorum humani generis, iuxta illud ad Hebræ. 10. Corpus autem aptatum mihi, & ideo illa voluntas habet ex vi sui obiecti necessariam connexionem cum peccato futuro, non ergo recte attribuitur Deo ex solo beneplacito eius, sed solum ex præmissione absoluta culpa futuræ, nam quoad hoc eadem est ratio de hac pena, & de quacunque alia, nam licet medicinalis sit, tamen necessario supponit culpam, & hac ratione non potest illam antecedere in genere finis, sed simpliciter illam supponere, vt materiam circa quam versatur. Et ideo hanc causalem censio esse veram, quia Deus præuidit peccatum futurum, ideo voluit carnem CHRISTI esse passibilem, hanc vero falsum. Quia Deus voluit carnem Christi esse passibilem, ideo peccatum permisit. Quomodo autem nihilominus verum sit, Deum permisit peccatum, vt mysterium incarnationis optimo modo perficeret, dicam commodius in sectione quinta.

Dico secundo, ante permissionem, ac propriam in quo signe & absolutam præmissionem peccati Christus non fuit prædestinatus, vt redemptor hominum, sed solum prædestinatus post peccatum permisum, & præsumum. Potest quidem dici Christus in eo signo prædestinatus, vt ius utrumque salvificator, & vt glorificator hominum, atque adeo vt Salvator, quatenus hoc nomine significari potest autor salutis, etiam si peccatum non intercedat, quomodo

modo exponi potest Irenaeus supra. Potest etiam Christus in eo signo dici prædestinatus redemptor quoad potestatem (ut ita dicam) & sufficientiam, qui a tanta dignitate præordinatus est, & opera eius sufficientissima esse possent ad remedium, si necessarium esset, quomodo loquitur Cyrilus supra. Nō est tamen in eo signo absoluta voluntate Deo prædefinitum, vt exerceret actualiter munus redemptoris, & hoc sensu sequitur hæc conclusio ex præcedenti, & ita eam docent idem Theologi, qui prædestinari hoc modo in redemptorem, & in carne passibili, idem fere sunt. Doceat etiam illam Rupertus supra ad illam accommodans illud ad Hebreos 2. Decebat eum propter quem omnia, qui mulier filios in gloriam adduxerat, scilicet secundum diuinam prædestinationem, in qua propter Christum decreuerat Deus multos homines in gloriam adducere. Autorem salutis eorum per passionem connumeravit illud enim thalassius propostum (inquit Rupertus) non evanescit ex aduerso veniens peccatum, sed statim ac mortui sumus, eius passio ordinata est, quoniam decebat non propter quem omnia, &cetera. Ad hunc etiam modum intelligi potest illud Psalm. 39. quod de Christo exponit Paulus ad Hebreos 10. Sacrificium & oblationem nolam, corpus autem aptasti mihi: nō ergo aptauit Deus corpus Christi accommodatum passionibus: donec peccatum viderit, pro quo nullum aliud sacrificium sufficiebat. Et confirmatur ratione supra indicata, nam si prius quam Deus permetteret homines labi in peccatum lapidofve videtur absolute & efficaciter voluit, ut Christus esset redemptor, voluit etiam ut homines indigerent redemptione, nam hæc duo correlativa sunt, & unum dicit ordinem in trincea ad aliud, sed hoc est omnino falsum quia indigere redempcionem est subesse peccato, & hoc nunquam Deus voluit, ut prædefiniret, sed voluit tantum permettere. Neque satis est dicere per ilam præscientiam simpliciter intelligentiam præcognitionis peccatum futurum, quatenus per eandem intelligentiam præcognoscitur, Deum permisurum illud, quia licet hoc concedamus, tamen hæc præscientia supponit voluntatem ipsam diuinam, vt presentem saltem obiectum, ergo supponit debitum ordinem in ipsa voluntate, atque adeo futurum voluntatem permittendi illud, ut priorem, quam efficaciter voluntate puniri illud tam in Christo quam in nobis. Unde tandem confirmatur conclusio, quia non videatur posse negari, quin Deus in illo primo signo rationis potuerit prædefine Incarnationem tantum quod substantiam eius, & eas proprietates que per se illam consequuntur, & pertinent ad perfectionem simpliciter animæ assumptæ, quia totum hoc obiectum est amabile, & independens à munere redemptoris, quamvis cum eo etiam stare possit. Ergo recte intelligitur, Denita voluisse incarnationem in eo signo non vero passionem, atque redemptorem, donec peccatum præsumum est.

Et confirmari hoc potest, nam in mente Dei, prius intelligimus intentiorem finis, & deinde voluntatem exequendi illum per hæc, velilla media: at vero in proposito munus redemptoris est veluti quoddam medium ad nostram salutem, & ad exaltationem & gloriam ipsiusmet Christi, ergo non oportet

Fr. Suarez Tom. i.

A illud intelligere in primo signo, quo facta est electio prædestinatorum, & ipsiusmet Christi.

Ad fundamēta secunda sententia fere patet responso ex dictis, nam omnia videntur procedere Fundamen- de voluntate Dei, integræ seu adequate concepta sententiæ de priori modo à nobis explicato. Quod si in alio sensu iununtur, procedant, facile potest eis satisficeri, nam Patrum testimonia iam obiter declarata sunt: Adorationem vero à nobis factam respondetur, non esse idem iudicium de attributo Redemptoris, & de ceteris, que peccatum non requirunt: nam hæc nihil involunt Deo per se repugnans, nec supponunt aliquid, quod Deus ex se efficaciter vel non posset, attributum autem Redemptoris aliquid huiusmodi includit, vel potius supponit. Vnde alia Christi attributa, vt su- premi Regis, Capitis, Autoris gratia, & Consumma- toris gloria, & similia, videntur esse quasi perfectio-nes simpliciter simplices, quæ ad perfectionem sim- pliciter per se pertinent, quia nec imperfectio- nem, nec culpa, defectum necessario involunt, Chri- sto con- aut supponunt: dignitas autem Redemptoris, licet uenientia. quod radicalem sufficientiam (ut sic dicam) per- fectionem simpliciter importet, & necessario Chri- sto conueniat, tamen, quantum ad actualem usum, & exercitium illius munera, quod in exhibenda satisfactio- ne consistit non pertinet ad satisfactio- nem simpliciter, sed solum ex præsuppositione pec- cati,

S E C T I O . IV.

Quæ fuerit Deo primaria ratio, seu motuum incarna- tionis facienda, ac prædestinanda.

C **Q**uartus hæc intelligenda est de prima ratione, quæ ex parte ipsarum rerū mouit diuinam vo- luntatem ad incarnationem volendam, quia ex parte ipsius Dei certum est primam rationem, propter quati omnia operari est bonitatem & gloriam suam: quia vero inter suos effectus, quosdam vult immediate ac proxime propter se, & quia in eis est sufficiens ratio, propter quam amemur, & in Deum immediate referantur, alios vero quia ad alios effec- tus ordinantur, propter quos etiam amemur im- mediate, vñex D. Thom. sumitur. 1. quæst. 19. artic. 5. D. Thom. præsentim ad 3, ideo hoc sensu quarimus quæ fuerit prima ratio volendi incarnationem.

In quo est prima sententia sectione secunda relata, quæ affirmit primam rationem, quæ mouit Deum ad volendam incarnationem, & prædestinandam illam fuisse remedium peccati in humano genere præuisi. Hæc existimatur esse D. Thomas, & eam sequuntur discipuli eius, alii autores quos ibi indi- caui, & fundamentum est ibi positum, quia scri- prura & sancti hanc potissimum causam assi- gnant.

Secunda sententia dicit Deum per se primo vo- luisse hoc mysterium propriæ se ipsum, & propter eius excellentiam, & ad viviæ complementum, consequenter vero, & quæ obliata occasione pecca- ti, voluisse etiam illo vñ in remedium peccati. Hanc tenent Alens. Albert. Scot. & alij sectione secunda citati pro secunda sententia, quorum fundamentum sumendum ex ordine prædestinationis huius my- sterii, supra explicato.

Tertia sententia media esse potest, quæ vtramque positam quodammodo amplectatur, & primam ra- tionem volendi hoc mysterium esse dicat, tam ex- cellentiam ipsius mysterij, quam nostram redem- ptionem, ita ut in primo signo, quo Deus voluit hoc mysterium, ex vtraque ratione, tanquam ex quo- dam completo motu diuina voluntas fuerit incli- nata. Quam sententiam videatur docere Cyril. A- lexan. 5. thesau. cap. 8. quem locum infra latius tra- stabimus. Fauerit etiam Nazian. orat. 38. in Natale Dom.

Dom. Athan. serm. 3. contra Arium, & lib. de huma. Verb. quorum verba supra adduxi. Et fundamen-tum huius sententiae esse potest, quia Scriptura si-gnificat Christum per se, & prime fuisse prædestina-tum inter omnes creature, in quo indicat per se fuis-se amatum ac propter se multe magis quam ange-los vel homines, deinde semper vel frequentius assi-gnat rationem huius mysterii ex redēptione no-stra indicans hanc etiam rationem diuinam voluntatem ad hoc mysterium volendum inclinasse, sed possum hę duę rationes per modum vnius completi motiu coniungi, & copulari in illa prima diuinam voluntatem, qua hoc mysterium prædestinatum est, ergo ita videtur afferendum. Consequentiā cum ma-iori satis ex supradictis patet. Minor declaratur bre-uiter ex dictis, quia ante illam voluntatem præse-bat Deus in dignitatem futuram in humano genere propter peccatum (modo saltē explicato in fine præcedentis sectionis) & præsciebat hoc mysterium non solum in se esse dignissimum, & ad completam vniuerſi perfectionem aptissimum, verum etiam efficacissimum ad remedium peccati. Ergo optime intelligitur, Deum propter has omnes rationes sim-mul, & per modum vnius, fuisse inclinatum ad in-carnationem volendum.

Vt quæſtio hę definatur, præ oculis habenda est distincțio illa de dupli consideratione diuinæ voluntatis, scilicet, vt ad eque terminatur ad res, & ad omnes effectus, quos in eis efficit vel permittit, vel ut præcise terminatur ad quasdam res ut fines a-liarum, & è contrario ad quasdam vt ad media ad a-liarum commodum, utilitatem, vel honorem ordi-nata. Veroque enim modo considerari potest volu-tas diuina in ordine ad mysterium Incarnationis, & vtroque etiam modo inquire potest prima ratio ac motiuū eius, sed præcipue hic loquimur priori modo, vbi primariam Christi prædestinationem in-uestigamus.

Vnde vterius considerandum est, variis modis posse aliquot motiuū voluntatis esse & vocari, primum, scilicet, origine, & excellētia, efficacia & adæquatione. Supponit enim hę comparatio (id quod verissimum est) posse eandem voluntatem ad idem obiectum ex pluribus motiuī ferri, siue id faciat pluribus actibus, aut realiter, aut ex natura rei distinc̄tis, vt fortasse in nobis contingit, siue uno & quivalente pluribus, qui ratione nostra possit in plu-ribus distingui, vt in Deo videre licet, in nobis ergo cōtingere potest, vt ordine originis seu durationis v-nū tantum motiuū prius moueat voluntatem, ita vt propter illud solum prius velit tale obiectum, postea vero occurrat aliud motiuū, vel æque, vel magis bonum & efficax, & quod propter illud etiam incipiat ferri voluntas, alterum non relinquendo, quod fuit quidem primum via generationis, siere ta-men potest, vt non sit primum excellētia, aut effi-cacia, tunc autem neutrum ex illis est adæquatum respectu talis voluntatis proueroparet ex vtroque motiuū simul, sed ex vtroque coalescit integrum motiuū talis voluntatis, respectu adæquatum motionis eius. Necesse est autem prædicta motiuū esse eiusmodi, vt tota similia, siue ita monere voluntate, vt quodlibet eorum de se sufficiat, & de facto ita mo-ueat, vt propter illud solum, ita moueat voluntas, quod si aliud non adesset, etiam moueretur, nam de ratione causa totalis est, vt ipsa sine alia sufficiat in suo genere ad effectum, & quod in eum influat, quā-tum in eo genere necesse est. Vnde, si motiuū talia sint, vt neutrum per se sufficiat, vtrumque autem sim-mul sumptum moueat voluntatem, neutrum erit totale motiuū, sed pariale, & ex vtroque vnum sufficiens, conficietur. Si vero vnum sit per se sufficiens, aliud vero minime, illud prius non solum est præcipuum, sed etiam illud solum est totale, immo-solum id meretur nomen motiuū terminantis vo-

A luntatem, nam aliud solum est veluti coadiuvans, magisq; impellens, quo modo aliqui rationem prio-rem motiuā vocant, posteriorem vero impulsiuā. Si vero vtrumq; sit per se sufficiens, & vnum-quodque ita actu moueat voluntatem, vt, eo posito, voluntas moueat independenter ab alio, tunc vt-rumque est totale motiuū. Quid vero non repu-gnet, hoc modo moueri voluntatem ex pluribus motiuī, experientia videtur notum & ratione, quia pos-sunt singula motiuū habere sufficiētē virtutem ad voluntatem mouendam, & possunt simul repre-sentari: ergo voluntas pro sua libertate potest ex-vtroque moueri dicto modo, quia vnum motiuū non impedit, aut necessario excludit aliud. Nec pro-pterea fit, vt eiusdem effectus sint proprie due cau-se totales, quia licet effectus exterior, sūt materiale ob-jectum voluntatis sit idem, tamen ipsa motio seu effec-tio voluntatis, secundum rem vel rationem est diuersa.

B In voluntate igitur diuina, seclusa omni imper-fectiōne, quia in successione & multitudine actuum consitit, hę omnia esse possunt, quia nobis iuxta captiuū nostrum secundum ordinem sensum distinc-tiōnem rationis considerantur. Atque hoc modo in-telligimus, aliquod motiuū voluntatis diuinæ posse esse primum origine, non duratione, sed cau-salitate finis, seu ordine intentionis & post hoc motiuū intelligimus, posterius ratione posse adiungi aliud, quid bō solum sit impulsuum seu adiuuans, sed etiam vere motiuū per se sufficiens, magis vel minus efficax pro obiectorum vel motiuorum va-rietate. Et à fortiori intelligi potest, simul, & in eo- C dem signo rationis determinati diuinam voluntatē ad aliquid volendum propter plura motiuū totalia ac per se singula sufficiētē ad inclinandam diuinā voluntatem: nihil enim horum magis in diuina volun-tate repugnat, quam in nostra, neque aliquam im-perfectiōnem includit. In presente ergo quæſtio-ne imprimitur inquirere oportet, an in volendo incarnationem, Deus vnum tantum, vel plura habuerit motiuā, nam omnes opiniones citatæ videtur sen-tire, vnicam tantum fuisse huiusmodi adæquatam rationem, quæ diuinam voluntatem mouit ad in-carnationem volendum: & hoc sensu dicunt, illud motiuū fuisse primum negatiue, id est, vnicum, quia ante illud nullum fuit aliud, nec etiam post illud. Sed vt magis intelligatur opinionum diversitas, oportet distinguere substantiam mysterii à modo eius, quod ficeret in carne passibili, & in redēptione hominum. Prima ergo sententia verumque coniungit in uno veluti ad eum obiecto materia-li, & in una determinatione libera voluntatis diuina, quam simul, etiam secundum rationem, Deus habuit, eiusque vnicum adæquatum motiuū fuit hominum redēptio. Secunda vero opinio illa duo distinguit tanquam diuina materialia obiecta, quæ actibus secundum rationem distinc̄tis, & in signis priori & posteriori secundum rationem DEVS voluit, & ideo distinguunt etiam motiuū harum volun-tatum, & mysterium quoad substantiam suam, & absolute dicit, fuisse amatum proper se, id est, quia in ipso per se sumpto diuina bonitas maxime communicatur, & sapientia reluet, & ideo hoc vo-cat primum motiuū diuinæ voluntatis ad hoc mysterium, quia substantia mysterii prius necessaria prædefinita est, quam modus supposita distinc-tiōne rationis, quam hę opinio supponit. Immo, quantum ad hoc videtur hę opinio sentire, hoc motiuū fuisse vnicum, quia redēptio hominum non fuit motiuū respectu substantie incarnationis, sed tantum respectu modi, quia supponit iam voluntatem diuinam, ad volendum ipsum myste-rium secundum se, satis determinatam, & ideo quo-ad hoc non cenfetur redēptio hominum fuisse ratio motiuū, sed, ad summum impulsua, seu adiu- uans,

uans. At vero tertia sententia conuenit cum prima in hoc, quod totum mysterium, prout includit substantiam & modum, censet in eodem signo rationis fuisse definitum, vniuersaliter & indivisibiliter actu, etiam secundum rationem, differt tamen, tunc in assignando hoc instanti signo rationis, iuxta ea quae in secunda & tercia sectione tractata sunt, tum etiam (quod ad rem praesentem spectat) quia non vult proprium & adaequatum motuum huius voluntatis esse solam hominum redempcionem, sed etiam rationes alias, quae per se in ipso mysterio reperi possunt ab aliqua occasione peccati, ita tamen ut nullam illarum censcat fuisse adaequatum, sed ex omnibus illis adaequatum motuum consurgere.

Dico tamen primo. Ratio seu motuum sufficiens & adaequatum volendi incarnationem, non fuit unicum tantum, sed plura, non tantum partialia, & quasi constituentia unum adaequatum motuum, sed totalia & per se sufficiencia. Hec conclusio per se est rationi consentanea, & excellentius tanti mysterij, ac eminentius & comprehensioni diuinæ naturæ, quæ perfecto & exacto modo intelligitur velle ea, quæ vult. Primum ergo, quod in hoc mysterio plures rationes similes inveniantur, ex his, quæ diximus in comment. art. 1. & in disp. 3. sect. 3. & in toto art. 2. manifestum est. Et declaratur breuiter, nam in hoc diuino opere, sicut & in aliis, in primis confidari potest intrinseca ratio & motivum, deinde alie extrinseca. Quod ergo attinet ad intrinsecam rationem evidens est, hoc mysterium esse per se amabilius, quam sunt angeli vel homines, non solum in esse naturæ sed etiam in esse gratia vel gloria confidari, quia illud opus est maius & excellentius, & quodammodo in virtute & eminentia continens reliqua. Itemque hoc opus per se consideratum, est a prissimum omnium & præcipuum finem operum Dei, qui est ipsius gloria, & manifestatio attributorum eius; nam in hoc opere summe communicatur diuina bonitas, & exercetur maxime omnipotentia eius, & sic de ceteris attributis, ut supra dictis locis ostensum est. Rursus, quod attinet ad extrinsecas rationes, certissimum est, solam hominum redempcionem fuisse sufficientem rationem, ut propter eam solam Deus veleret hoc mysterium, ut satis pater ex dictis articulo secundo, & statim amplius declarabitur. Quod vero propter hanc rationem fuerint aliae per se sufficientes, etiam si haec deesset, patet etiam ex dictis dicta sectione 3. ubi plures rationes adduxi; potissimum sunt autem quæ pertinent ad sanctificationem hominum & angelorum ex perfecta iustitia, & ad exaltationem totius vniuersitatis, quæ in Christo facta est. Denique, quod singulæ ex his rationibus, per se fuerint sufficientes ad diuinam voluntatem inclinandas, notius est, per se, quam ut nostra probatione indigent, nam in qualibet earum per se sumpta reperiatur perfectissima ratio aliquius virtutis, aut liberalitatis, aut misericordie, aut iustitiae, & similius, vel plurimum similius, & in qualibet earum per se ostenditur bonitas & sapientia Dei, & exercetur omnipotentia.

Solum superest, ut ostendamus huiusmodi motiva non solum ex se esse sufficientia, sed etiam de facto fuisse à Deo intenta, seu diuinam voluntatem inclinasse ad incarnationem volendam. Vt enim voluntas ex aliquo motu operetur, non satis est illud esse ex se sufficientis, quia, cum voluntas sit libera, potest ex uno motivo, & non ex alio operari, etiam si vtrumq[ue] sit sufficientis. Vnde in hoc magnam vim faciunt aduersarij, præsertim nonnulli autores primæ opinionis, quod de motu seu ratione operadi diuinæ voluntatis non possumus iudicium ferre ex solis rationibus ipsarum rerum propter libertatem illius voluntatis, cuius usus seu determinatio solum ex ipso net reuelatione nobis potest constare: in

diuina autem Scriptura non sunt nobis reuelata omnia haec motiva, imo neque plura, sed unum tantum, nemirum nostra redemptio, ergo nullus potest cum fundamento, sed tantum diuinando, affirmare habuisse Deum aliud motuum præter hoc ad incarnationem volendam, præsertim cum sancti Padres supra sectione 2. citati nullam aliam assignent, imo etiam interdum omnem aliam excludere videantur, ut significat illa interrogatio Gregorij Nazianzeni orat. 26. Humanitas suscepit causa nostra est, quid enim aliud esse potuisse? Et expresse Augustinus libr. de peccat. merit. cap. 29. dicit. Non ob aliam causam Iesum Christum in carne venisse, nisi vi nos redimeret. Vnde lib. 3. hypogn. interrogat. Quid opus erat Deo, si status integræ naturæ maneret humana, carnem suscipere nostram? Similia p[ro]p[ter] Gre. Amb. Ber. & aliis quos supra retuli. Vnde interdum addunt, parum fuisse Christum nobis nascendo profuturum, nisi redimendo prouisisset, quasi dicant, nullam aliam tanti mysterij sufficientem rationem fuisse.

Nihilominus tamen probatur dicta conclusio. Probatur pars, nam in primis, quod attinet ad intrinsecum motivum, quamvis in Scriptura sacra, ex generalibus locutionibus, & ex ipsa rei natura poster sufficienter colligitur, id est diuina voluntas sit libera, nihilominus intelligimus sapientissime & prudenter omnia operari: & ideo, sicut vniuersitas res per se voluit propter perfectiones earum: & ad completam sui communicationem, ita multo maiori ratione credendum est, hac ratione & modo hoc mysterium incarnationis voluisse; neq[ue] oportuit, hanc rationem specialiter in Scriptura declarari, sed satis fuit non exclusi. In diuina namq[ue] Scriptura oportuit extrinsecas rationes, vel motiva diuinorum operum explicari: nam illa, cum sint extrinseca, & pertineant tantum ad finem operantis, non possunt aliter nobis innotescere, motivum autem intrinsecū, cum ex re ipsa manifestetur, satis est non exclusi, quia nisi hoc specialiter reuelatum sit, nulla est ratio cogitandi, Deum exclusisse tale motivum. Vnde in ceteris Dei operibus, ut sūt cœli, angeli, & homines, in esse naturæ & gratia, nunquam in speciali legimus, voluisse Deum creare singula ex his propter eorum perfectionem, vniuersi complementum, & perfectam diuinæ bonitatis communicationem, sed tantum in communione legimus, Deum, propter se, & propter bonitatem suam omnia creasse, ut omnibus seipsum communicaret; & in omnibus bonitatem suam & quandam sui similitudinem aliquo modo perfectam intendisse. Ex quo principio concludit D. Tho. 1. p. q. 50. art. 1. Deum creasse alias creaturas, in gradu intellectuali, propter eorum perfectionem & maiorem cum Deo similitudinem. Quocirca quis in Scriptura interdum declaratur aliqua extrinseca ratio creationis huiusmodi, rursum, ut de angelis q[ui] sint in mysterium hominum, vel aliquid simile, semper supponi intelligitur illa extrinseca ratio sumpta ex gradu perfectionis vniuersitatis rei; Cur ergo non licet de hoc altissimo mysterio ita philosophari? Non ergo in hoc diuinamus, sed proprias rationes rerum ex rebus suis principiis inuestigamus. Secundo, quod pertinet ad motiva extrinseca, verum non est, omnia alia, præter redempcionem, esse in Scriptura sacra prætermissa. Quamuis enim sapientia inculetur ratio sumpta ex redemptione nostra propter rationes infra tractandas, non tamen omnino alia prætermissa sunt. supra enim disp. 3. sect. 3. multa loca ex Scripturis citauimus, in quibus alia rationes huius mysterij explicantur, quæ à peccato vel redemptione non pendunt, ut cum dicitur Christus prædestinatus in gloriam nostram, ad Corint. 2. vel, ut sit nostra iustitia & sanctificatio. 1. ad Corinth. 1. vel, ut sit caput omnium angelorum & hominum, ad Ephesi. 1. ad Coloss. 1. vel denique cum dicitur Deus dedisse Filium suum ex

dilectione hominum vel potius mundi Ioan. 3. Hæc A nam querentes & similes peccatum non supponunt, nec ab illo pendent.

Sed alii, has omnes rationes in redemptione includi, per quam in Christo iustificamur, & glorificamur, & ipse efficit caput omnium, & vniuersus mundus renouatur & exaltatur; & ideo has omnes rationes non celeri à redēptione distingueantur. Vnde fere in omnibus illis locis Scripturæ, vbi illæ attinguntur, statim insinuat redēptio, vel aliiquid quod ad eam pertineat, vt Ioan. 5. cum dicitur, *Sic Deus dilexit mundum, ut Filium suum unigenitum daret, & sic datur. Ut omnis, qui credit in eum, non periret, sed habeat vitam æternam: non enim misericordia Dei Filium suum in mundum, ut iudicet mundum, sed ut salueretur mundus per ipsum: &c.* ad Corinth. 1. cum Paulus ait, *Quam prædestinavit Deus in gloriam nostram, loquitur de sapientia auctoritatis, id est, de Christo Crucifixo.*

Sed hæc omnia, ad summum, probant, rationes illas includi aliquo modo in redēptione, & per illam etiam executioni mandari, quod etiam declarant citara Scripturæ testimonia; non tamen hoc impedit, quoniam rationes illæ sunt distinctæ à redēptione, & priores illa. Pote tenim aliiquid in alio includi, & nihilominus ab eo distinguiri: sic enim mereretur nobis liberationem à peccato, & remissiōnem æternæ poenitentie, includi mereri nobis gratiam & gloriā, & nihilominus mereri gratiam & gloriā, distinctum quid est, & prius per se loquendo, cum possit hoc sine alio inneniri. Meruit enim Christus angelis gratiam & gloriā, quibus remissionem culpaꝝ aut poenitentie meruit. Dinitu ergo Scriptura non tantum assignat rationes illas ut in redēptione inclusas, sed etiam per se ac simpliciter; & ut sic distinctæ sunt à redēptione separabiles. Imo in rigoribꝫ plus includent, quam redēptio, vt est illud Pauli ad Ephesi. 1. *Benedix nos omni benedictione spirituali in celestibus in Christo:* hæc enim verba non solum comprehendunt benedictiones coelestes ex redēptione manantes, sed etiam illas, que redēptionem præcedunt, quæque in statu innocentie in Adam receperimus: nam Paulus, *Omni benedictione, nullam excludit: ergo ratio prædestinandi Christum in hunc statu, necessario debet esse alia à redēptione, & vniuersalia illa, quæ non incommode explicatur ex supra dicta revelatione huius mysterij, quæ in statu innocentie facta est Adamo: illi enim simul cum mysterio aliqua ratio eius reuelata est, quæ ad ipsum pertineret: non est autem reuelata ratio redēptionis, quia non oportuit, illum esse sui peccati præsum, verè Augustinus docet lib. 11. Genes. ad liter. cap. 18. ergo fuit ei reuelata alia ratio prior redēptione, & independens à morte Christi, quæ ipse Adam tunc non indigebat, vt ait idem Augustinus lib. de correct. & gratia. cap. 10. Quo ergo fundamento dici potest, illam rationem non fuisse per se intentam à Deo, sed solum prout in redēptione inclusa, maxime cum sub hac præcisa ratione non posset habere effectum in Adamo vt in iustitia originali creato & existente. Et timile argumentum sumi potest ex revelatione incarnationis facta, angelis in sua creatione, & ex effectibus gratiae & glorie, quos Christi prædestination in eos habuit vt in fratre videbimus.*

Atque hic modus explicandi scripturas, & has incarnationis rationes, est consentaneus Paulo citato loco Ephesi. 1. vbi post illa verba, *Benedix nos omni benedictione spirituali in celestibus in Christo,* subdit. *Sicut elegit nos in ipso ante mundi constitutionem, ut essessemus sancti & immaculati in conspectu eius in charitate, qui prædestinavit nos in adoptionem filiorum per Iesum Christum in ipsum;* secundum propositum voluntatis sue, in laudem gloriae gratiae sua, in qua glorificauis nos in di-

leto Filio suo. In quibus verbis altissima ratio & causa prædestinationis Christi, & nostra in ipso continentur, abstrahens à redēptione, de qua postea adiungitur, *In quo habemus redēptionem per sanguinem eius, &c.* Quando ergo Sancti Patres supracitati solam redēptionem nostram, vibrationem & causam incarnationis assignant, necesse est, eos loqui de incarnatione prout facta est, & passionem ac mortem includit, nam illius secundum id totum quod includit, nulla est sufficiens ratio præter remedium peccati, & hoc sensu optime sunt illæ interrogations. Quid enim aliud causa esse potuisse? Nam si de incarnatione ipsa secundum dum se loquuntur, quis dubitare potest, potuisse Deum plures alias illius causas & rationes habere? Et eodem sensu verum est, parum pro futuram nobis fuisse Christi in carnationem, nisi nos redemisset, supposito, videlicet, nostro misero statu, & lapsum in peccatum, in quo si nos Christus reliquerissemus, quod nobis profuisset? Quomodo etiam dixit Leo Papa, *Oratio ante susceptionem carnis, si Christus non impetreret carnis ordinem: loquitur enim contra quosdam haereticos, qui negabant veritatem mortis & passionis Christi; & ideo merito dicit, & in se futuram fuisse otiosam carnis passibilis susceptionem si vera passio exercenda non fuisset, & nobis etiam fore otiosam, si per illam non fuissimus redempti. At vero, si in hoc statu peccati non fuissentus constituti, dubitari non potest quin incarnationis Christi, absq[ue] morte & passione, potuisse, nec in se esse otiosam, sed ad magnam Dei & Christi gloriam, neque nobis inutilis, sed maxime profutura, non ad remissionem mali, sed ad boni promotionem, sicut nunc angelis profuit, vt supra disp. 3. sect. 3 late declaratum est.*

Sed adhuc dicet aliquis, quoniam satis probabiliter persuasum sit supra dictas causas & rationes non solum esse ex se sufficiens quasi de possibili, sed etiam de facto omnes illas inclinasse diuinam voluntatem: nihilominus tamen, nondum est probatum, singulas ex his rationibus habuisse vim integræ motuum & totalis respectu diuinæ voluntatis, quatenus ad incarnationem volendam libere determinata est: potius enim Deus pro libertate sua ex his omnibus rationibus veluti conficeret sibi unum integrum motuum, propter quod solum adæquate hoc mystérium voluerit, ut tercia opinio supra citata sentiebat.

Respondeatur, sicut negari non potest, potuisse Denm velle incarnationem, ppter illa motiva, quasi partialiter tantum eis intendendo, ita etiam negari non posse, quia similiter potuerit Deus intendere, seu attendere ad hæc motiva eo modo, quo nos dicimus, scilicet, & ad omnia simul, & ad singula vt totalia & per se sufficiencia: hoc enim esse possibile supra probatum est. Rursus, sicut alii autores nobis obseruantur, nos non probare hunc posterioremodum ex aliqua reuelatione, ita nos ab eis vicissim interrogamus, vbi reuelatum fit, eas rationes fuisse apud Deum motiva partialia & non totalia, cum neque ex eauri imperfectione aut insufficientia, neque ex concurso omnium id colligi possit neque video qua ratione probabile id posse persuadere.

Nos autem primum in rebus ipsis habemus sufficiens fundamentum ad id asservandum, id est in perfectione diuinæ voluntatis, & ipsius mysterij, & vniuersiusque motu ex dictis. Supposito enim nobis constare, Deum aliquid velle proper aliquod motiuum, ita credendum est ut illo, sicut motiuum ipsum dignum est, seu promeretur. si ergo motiuum ipsum de se est sufficiens & totale, verisimilius est, diuinam voluntatem ita illud intendere sicut est ipsum & consequenter, etiam si multa occurrant similia motiva, nihil propterea alicui eorum derogari. Nam diuina voluntas pro sua perfectione & capacitate facilissime potest hoc modo omnia & singula inten-

Alia obie-
ctio.

Responsio
prior.

Em. Trid. la intendere, & ad maiorem perfectionem ipsius operis, prout à tali voluntate progrederit, hoc specat. Exemplis hoc declaratur, & confirmatur. Primum in humana voluntate, si quis simul ieiunet propter satisfactionem pro peccatis, & propter honestatem temperanzie, & ut eleemosynam faciat ex his quae sibi subtrahit longe perfectius operabitur, si hæc omnia & singula intendant ut totalia motiva, quam, si ut partialia tantum, ut per se manifestum est. Item, si quis amico indigentem, centum tribuat, hac voluntate & animo, quod non solum propter eum indigentiam, sed etiam propter liberalitatem, & amicitiam ac benevolentiam erga illum id faciat, ita ut singulas ex his rationibus existimet sibi sufficientes, & hoc modo de facto singulis & omnibus moueat, melius sane & studioius erga illum se geret, quam si collectionem omnium illarum rationum requirat, eaque solum tanquam sufficienti & totali causa moueat ad id praestandum.

Psal. 14: Denique in diuina voluntate accommodatum exemplum summo ex illa doctrine Tridentini sess. 6. cap. 15. ritam eternam iusti proponi & tanquam gratiam & hereditatem filii Dei per Christum Iesum misericorditer premissem, & tanquam mercedem ex ipsis Dei promissione boni ipsorum operibus & meritis fideliter redandam. Nam in hoc opere seu voluntate diuina non intelligimus, hos titulos seu rationes esse tantum partiales, sed totales ac per se singulos sufficientes, & ita etiam intelligimus, Deum propter illos operari, & ad maiorem perfectionem pertinere. Simile quid dici potest de illo Psal. 24. Omnis via Domini misericordia & veritas: ita enim intelligimus, Deum in singulis operibus suis velle, iustitiam & misericordiam ostendere ac seruare, ut singulas ex his rationibus intendant ut sufficientes & totales ad sic operandum. Idemque dici potest de quacunque alia ratione pertinenti ad aliquam virutem, seu ad aliquid attributum Dei. Nec incongrue afferri etiam potest in exemplum illud, quod Joseph dicit Genes. 50. Deus conuertit illud in bonum ut exalteares me, & saluos faceret multis populus: melius enim haec rationes ut totales, quam ut partiales, sumuntur, sicut autem Joseph fuit Christi figura, ita verba illa optime Christo accommodantur.

*Pofiori
tupon.* Secundo respondet detur, hæc motiva esse totalia, satis probabilitate posse ex Scripturis colligi, præsertim si omnia reuocemus ad duo capita, & in uno comprehendamus excellentiam ipsius mysterij, & virtutes, quæ ex illo consequuntur, scelus peccato, in alio vero ponamus redemptionem nostram, & quidquid boni ex illa consequitur, vel ad diuinum honorem vel ad nostrum communum spectans, de his autem duobus capitibus dicemus melius in assertionebus sequentibus.

Dico secundo, Prima ratio, quæ diuinam voluntatem inclinavit ad volendum in carnationem, fuit excellentia ipsius mysterij, & alia bona, quæ ipsum pro se consequuntur, abfque occasione vel remedio peccati. Hæc conclusio intelligenda est de prima ratione ordine originis, secundum signa rationis, quæ in diuina mente à nobis considerantur. Duobus autem modis potest dici hæc ratio prima. Vno modo, positive, quia est prior alia, alio modo negatiue tantum, quia nulla alia ratio est prior ista, quamvis fortasse potuerint esse alia æque primæ. Et hunc postiorem sensum amplectitur etiam tertia sententia supra citata, & ad intentionem nostram sufficiet, dummodo ratio hæc non partialis tantum, sed totalis esse intelligatur, iuxta dicta præcedentes conclusiones. Tamen etiam in priori sensu existimo esse veram hanc assertionem, cum secunda sententia. Et in vitroque sequitur hæc assertio ex dictis in sect. 2. & 3. diximus enim, Deum prædestinasse Christum Deum hominem in primo signo in quo aliquid in par-

ticulari extra se voluit, & nondum præuisa occasione peccati ut absolute & simpliciter futura, neque volendo in Christo pro illo signo rationis eas corporis conditiones, quæ solum occasione peccati preordinatae sunt, ut sunt dolores, passiones, &c. ergo ratio, quam in eo signo Deus habuit ad volendum incarnationem, non fuit remedium peccati. ergo nullæ alia esse potuit ex parte ipsarum rerum, nisi excellentia ipsius mysterij, & quidquid bonum in ipso est, vel ex eo per se sequi potest. Hæc ergo fuit ratio, qua primo inclinavit diuinam voluntatem ad hoc mysterium volendum; & hoc sensu vocamus illam primam rationem via originis.

Et confiemari potest primo, nam hæc ratio est independentia reliquis: alia vero omnes illam supponunt: ergo est ex se & natura sua prior: ergo verisimile est, etiam in diuina voluntate fuisse primam,

Varia con-
firmationes
concl. quia ostensum est, Deum propter hoc motuum inter alia voluisse hoc mysterium. est autem per se valde credibile, Deum unumquodque amare, sicut ipsum amabile est. Et hoc etiam confirmant, testimonia sacra Scripturæ superius adducta, quæ indicant, Christum habuisse primum locum in mente ac voluntate diuina, & similiter fructus, qui ex illa per se sequentur, etiam si peccatum non interueniret, ut specialiter ex Paulo, Ephes. 1. supra ponderauimus. Confirmat etiam hoc relatione facta Adx, nam credibile est, illi fuisse reuelatum rationem In carnationis, quæ prima omnium est, & maxime independentia peccato, ut verbigravia, Verbum futurum hominem, ut bonitatem suam infabiliter modo hominibus communicaret, & naturam humanam supra omnem angelorum dignitatem exaltaret. Vnde hoc etiam confirmat similis reuelatio facta angelis, & quod nonnulli Patres dicunt, malos angelos occasione huius mysterii per superbiam & iniuriam cecidisse, indigne ferentes tantam naturam humanam exaltationem, & Christo subiecti recusantes, eamque excellentiam naturæ suæ arroganter appetentes. Quod sentiunt Basilius sermon. *Basilisc.* de Inuid. & Cyprianus sermone de eadem re, & sermon. *Cyprian.* de Sapien. Tertullianus libr. de Patient. Hæc enim & similia supponunt, re vera incarnationis mysterium non minus, imo magis: per se ac propter se fuisse à Deo intentum, quam fuerit intenta creatio angelorum vel hominum, vel quam totus ordo naturæ gratia, ac gloria. Atque hinc suscitatur alia confirmationis, nam prima ratio quæ diuinam voluntatem mouit, ut veller angelos aut homines creare, fuit perfectio talis naturæ, quod esset ad imaginem Dei, & capax talis astantiæ communicationis eius, quod de singulis creaturis iuxta viuis cuiusque proportionem dici potest: ergo multo magis id dicendum est de summa sui bonitatis communicatione, quam Deus in hoc perficit mysterio, quod, nimirum eam primo & per se adamauerit, seu prædestinauerit. Tandem confirmatur, quia Christi anima & eius gloria magis à Deo diliguntur, & maioris est valoris, quam omnes prædestinati, ut recte D. Thomas sentit 1. part. quæstio. 20. articulo se. *D. Thomas.* cundo, ad 1. & quæstio. 15. articulo 6. ad 4. ergo cre. *Cyril.* dibile est, magis fuisse per se electam & amatam quam omnes angelos & homines. Et ad hoc assertori possent omnes congruentiae, quibus supra ostensum est, hoc mysterium fuisse per se conueniens. Accommodari hie etiam possunt verba Cyrilli libro 5. Thesaur. cap. 3. vbi contra Arianos ita argumentatur. S. (ut heretici dicunt) ut nos produceret Deus, Eulum productus, erit ipse propter nos factus, non nos propter ipsum: cur ergo nobis non ager gratias, qui propter nos est: erit etiam ipse sic gloria nostra, ut famina viri: non enim vir creatus est propter faminam, sed famina propter virum, & infra: Si propter nos Filius factus est, primi nos erimus apud Deum, sic enim Deus nos primi,

deinde

deinde Filium propter nos, intendisse videbitur. Hæc o-
mnia censet Cyrus abfurda, & alia similia, quæ i-
bidem refert contra Arianos. Quæ tamen & que se-
quuntur in proposito, si ad Christum ut hominem
applicentur, & propter nos primario dicatur præ-
destinatus, nunquam ergo ita censueret Cyrus
Ius.

Tert. & con-
clus.

Prob. concl.

Euseb:

Reply.

Dico tertio, Remedium peccati seu redemptio nostra fuit etiam ratio mouens & inclinans diuinam voluntatem ad volendam incarnationem, non solum quoad aliquas conditiones eius, sed etiam absolute & simpliciter quoad substantiam illius, quamvis non fuerit hæc prima, sed secunda ratio ordine rationis. Hæc posterior pars iam satis declarata est in præcedenti conclusione. Prior vero, propter quam hæc conclusio præcipue ponitur probatur maxime argumentis adductis sectione secunda in favorem primæ opinionis afferentis, Deum voluisse incarnari, præusa occasione originalis peccati, & in remedium eius: testimonia enim ibiaddita, & communis modus loquendi Scriptura & Sanctorum, probant re vera hoc motuum redemptions humanæ fuisse non tantum adiuuans seu impulsuum, sed etiam vere motuum, & perse in. clinans diuinam voluntatem ad tantum opus efficiendum: & hoc modo cum proprietate saluantur illæ locutiones Scriptaræ, *Venit Filius hominis quere-re & saluam facere quod perierat, & similes.* Atque illud Symboli. *Qui propter nos homines, & propter nostram sa-lutem descendit de celis;* & illud Athanas. *Vt scias, pra-unicationem nostram, Verbi accessisse clementiam, vt ap-pareret inter homines Deus & similia.*

Dices hæc omnia sufficienter explicari de incarnatione prout nunc facta est, quæ includit hoc totum, nempe, Deum fieri hominem in carne passibili, & usque ad mortem Crucis deitici: hæc autem incarnationis dicitur facta propter redemptionem homini, quia sicut incarnatione includit illa omnia, ita redemptio includit, non solum liberationem à peccato, sed etiam sanctificationem & glorificationem nostram. Reste ergo exponi potest, incarnationem esse propter redemptionem, ita ut, secundum quandam accommodationem, incarnationis secundum substantiam suam intelligatur prædestinata propter substantiam, ut sic dicam, nostra sanctitas, & glori-
z ac exaltationis, ut significatur primæ Corint. 2. modus autem incarnationis, scilicet, in carne passibili, fuerat propter modum nostræ sanctificationis, scilicet, cum liberatione à peccato, iuxta illud Roman. 4. *Traditus est propter delicta nostra, & resurrexit propter iustificationem nostram.* Atque hoc modo non est necesse, ut ex motu redemptoris secundum id quod est proprium eius, quodque addit ultra sanctificationem nostram, ora sit voluntas incarnationis quoad substantiam eius, sed solum quoad modum in carne passibili.

Sed hic modus dicendi ita declaratus, re vera, non saluat sufficienter proprietatem locutionis Scripturaræ & Sanctorum, nam iuxta illam expositionem non ita proprie diceretur Deus factus homo, ut nos à peccato liberaret, sed solum, factus passibilis, & mortalis. Deinde liberatio à peccato intrinsece, includit sanctificationem nostram, ita ut, licet intel-
ligeremus, ante hanc voluntatem nos redimendi, & à peccato liberandi, non habuisse Deum priorem voluntatem sanctificandi nos nihilominus hoc vellet ex vi illius voluntatis, qua voluit nos liberare à peccato: ergo similiter in voluntate nos redimenti per Christum includitur, non solum modus, sed etiam substantia, totumque incarnationis myste-rium. Quamvis ergo in ordine ad actus voluntatis ratione præcisos locum habeat illa distinctione, quod substantia incarnationis est propter substantiam nostræ exaltationis, & modus propter modum,

Nihilominus tamen ab ea voluntate, per quam præ-
definitus est modus incarnationis, non est excludenda
substantia eius, sicut nec à voluntate, qua est præ-
definita nostra redemptio, excludi potest Sanctifica-
tio & exaltatio nostra ergo absolute dicendum est,
redemptionem fuisse motuum inclinans diuinam
voluntatem ad volendam incarnationem quoad
substantiam & modum. Tandem negari non potest,
quoniam hoc motum sit de se sufficiens ad inclinan-
dam voluntatem ad incarnationem, prout necessaria
est ad optimum modum redemptio: est autem
necessaria non tantum ratione modi in carne
passibili, sed maxime ratione sui ipsius, & sua sub-
stantia, quia illud motum ad hoc totum diuinam
voluntatem inclinavit.

Dices, quamvis motuum ipsum de se sit suffici-
ens, tamen de facto non potuit diuinam volunta-
tem inclinare, quia iam ipsa inclinata erat & deter-
minata ex alio priori motu. Vnde hæc conclusio
videtur repugnare præcedenti, nam, si voluntas di-
uina, ante præsumptionem absolutam peccati, ex alio
priori motu iam decreuerat, ut Verbum, homo
fuerit, non potuit hoc ipsum ex posteriori motu
descernere, sed id solum, quod huic decreto additum
intelligimus in posteriori signo, intelligi etiam pos-
test orum habuisse ex alio posteriori motu, scilicet
redemptione.

Respondetur tamen in hoc nullam esse repu-
gnantiam, quia, ut semper dixi, potest eadem voluntas
ex diuersis motibus totalibus idem obiectum
velle, vel pluribus actibus re distinctis, ut in nobis
contingit, vel auctum ratione, ut in Deo; qui actus
possunt intelligi, vel simul haberi, vel vnu posse ali-
um, aut secundum realem durationem, ut in nobis,
aut secundum significationem ut in Deo. In his enim
omnibus nulla difficultas aut repugnancia inueniri
potest, immo videtur ipsa experientia constare: & hu-
manis exemplis: nam, si quis habeat propositum
efficacis voluntatis eundi Romanum propter aliquod
communum proprium, postea vero sciat amici aut
filii necessitatem, quæ efficaciter mouet voluntatem suam, potest ita velle ob eam causam ire, ut ex
vi eius idem esset volitus, etiam si prius ire non
decreuisset: hic enim modus volendi ex posteriori
motu oblatu non repugnat priori voluntati, &
tunc verisimile dicitur, utramque ex illis rationibus
inclinasse illam voluntatem, fuisse verum motu
ad eandem rem seu actionem volendam.

Cuius rei exemplum ex 1. Reg. 16. sumere pos-
sumus, vbi, cum Dominus præcepisset Samuell, ire concil exam-
Bethlehem, ut vngret David in Regem, respondit plo accome-
Samuel, *Quomodo vadamus, audiet enim Saul, & interficies modato-
me?* Et dixit illi Deus, *Accipe vitulum, & die, Ad sacri-
ficandum Domino veni: vbi propositum eundi non
fuit primo ortum ex motu sacrificandi, sed alia
prior ratio præcessit, scilicet Dauid, & nihilominus
verè dixit, se venisse ad sacrificandum: quia
etiam propter illam rationem hoc voluit, & ad il-
lam iter suum ordinauit. Atque hoc maxime ha-
bet verum, quando finis securatio, quæ in execu-
tione additor priori intentioni, ita mouet animam o-
perantis, ut propter eam solam causam id est fa-
cturus, etiam si priorem voluntatem vel intentionem
nonnquam habuerit. Talis autem intelligi po-
test affectus Dei erga homines, quem in simili expli-
ciuit Paulus dicens ad Galat. 2. *Dilexit me & tradidit
semet ipsum pro me.* Sicut etiam ad Roman. 4. dicitur,
Christus surrexit propter iustificationem nostram, cum
tamen prima ratio volendi eam resurrectionem
fuerit gloria & exaltatio ipsius Christi: & ad eundem
modum aut Paulus ad Roman. 11. Gentiles fuis-
se vocatos ad fidem, eo quod Iudei cedererat,
quamquam non fuerit illa primaria, volendi vo-
cationem gentium, sed vniuersalis Christi redēptio:
Denique*

Agnit. Bernard.
Denique multi ex Patribus citatis, & Anselmus ii. i. Cur Deus homo. ca. 16. & 18. Bernard. serm. 1. in fest. omnium Sanct. dicunt, homines esse eleuatos ad gloriam proper reparandas sedes angelorum: cum tamen nullatenus haec sit prima ratio glorificationis aut electionis hominum.

Dubius. Sed quæres primo, quod nam ex his motiuis fuerit præcipuum & efficacius respectu diuinæ voluntatis: vt enim supra dixi, & in nobis sepe continet, fieri potest vt motiuum quod prius est ordinationis seu originis aut durationis, non sit prius dignitate ac excellentiæ. Responderetur, haec duo motiuia se habere ut excedens & excelsum. Nam si tantum confideretur id, quod vnumquodque ex his motiuis præcise dicit, non includendo aliud, maius quidem est, & excellentiæ primum motiuum, quæ secundum, quia simpliciter maior est excellentiæ ipsum mysterij secundum se, quam hominum redemptio: imo maior est dignitas & gloria solius animæ Christi, quam cæterarum omnium simul: maiusque Dei beneficium est incarnationis Christi, quam passio vel mors, si præcise, vt dixi, comparatur. Denique ex incarnatione vt sic, sequitur fructus gratiæ & gloriæ, non solum hominum, sed etiam angelorum: si vero motiuum redemptioñ cōfideretur, non solum secundum id, quod addit priori motiui, sed quatenus includit quidquid in illo est maius & excellentiæ haec ratione dici potest hoc motiuum esse maius, quia mouet diuinam voluntatem non solum ad volendum hypostaticam vniuersum, sed etiam ad admirabilem modum eius. Item mouet ad volendum non solum incarnationem Christi, sed etiam passionem & mortem eius, quod censetur maximum Dei beneficium non præcise, sed quatenus incarnationem includit. Denique dici etiam potest efficacius motiuum, quia maiorem indigentiam & miseriariam in humana natura supponit, ex qua maior necessitatis tanti mysterij, talisque remedij ac medicinæ, orta est. Ex quo fit, ut sit etiam aptius ad Dei iustitiam, misericordiam, & alia attributa manifestanda, quia includit omne id, quod est in incarnatione secundum se considerata, & addit plures alias rationes, quibus magis ostenduntur haec attributa, supposito peccato, & necessitate redemptioñ quæ ex illo orta est, quam sine illis. Vnde haec comparatio similiudinem habet cum illa vulgari, qua solet quæri, quod sit maius Dei beneficium, præseruatio à peccato, an remissio illius; & simplex iustificatio, quæ peccatum non superponit, an iustificatio à peccato: sicut enim haec diversis rationibus fœse excedunt mutuo, ita in præsente dicendum est.

Atque eodem fere modo respondendum est, si quis interroget, quod nam ex his motiuis fuerit maius respectu nostri, id est, in quo Deus magis ostenderet caritatem suam & amorem ad humas naturam. Multis enim videtur motiuum Redemptoris longe superare reliqua omnia, nam in reliquo potius videtur Deus declarare specialem amorem ad Christi animam, quam ad alios homines vel humānū genus. Dico tamen, præcise comparando illi motiuia, diversis rationibus fœse excedere, & in vitroque reperi maximum quoddam amoris indicium: tamen, simpliciter loquendo, magis manifestari caritatem Dei erga nos, volendo incarnationem modo prædicto, & ex vitroque motiuum simili, quam ex altero eorum tantum. Declaro singula, nam in primis in priori motiuo incarnationis secundum se ostenditur summa propensio diuinæ bonitatis ad fœse communicandum, vnde etiam manifestatur amor non solum ad homines, sed etiam ad alias creaturas, quæ ex hoc mysterio nobilitantur, & præsertim ad angelos, qui fructum gratiæ & gloriæ ex illo receperunt, sed multo magis ad homines, quorum naturam cæteris omnibus Deus

A prætulit, non tantum ob peccati indigentiam, sed per se ex sola sua caritate & beneplacito, quo decreuit habere delicias suas cum filiis hominum. Vnde in hoc fine dubio motiuum hoc excedit motiuum redemptionis, quia non expectauit summam indigentiam hominum & necessitatem, vt Deus summo modo fœse hominibus communicare vellet. Neque hic amor fuit ad solam illam singularem natum, quam Deus assumere voluit, sed simpliciter ad humanam speciem, quam per se voluit per hoc mysterium exaltare, iuxta id Psalm. 8. *Manuscrip. id Psal. 8.* est, hominem in tota specie sua paulo minus ab angelis: sed gloria & honore coronas illum, & constitutum super opera manuum tuarum, scilicet in Christo, Omnia subiecisti sub pedibus eius. Quod de Christo exponit Paulus ad Hebre. 2. per quem haec dignitas in totum humanum genus redundat, vt recte ibi exposuit Adamus, dicens, *Quia Christus caro nostra est, & os nostrum, idcirco, quod ipsis contingit, nobis contingere datur,* iuxta id ad Ephe. 2. *Confidere nos fecit in cœlestibus in Christo.* Cum enim species abstracta ab individuali fumi non possit, necessarium fuit, aliquam individuali naturam eligere, vt in ea mysterium hoc perficeretur. In quo tandem ostendit Deus singulari benevolentiam ad Christi animam & humanitatem, quod ex solo suo beneplacito ab illo singulari motiuo, quod ex parte illius præcesserit, eam ceteris ad tantum bonum prælegerit. At vero motiuum redemptioñ, vt à nobis explicatum est, in hoc excedit quod Deus ex vi illius, non tantum pro amicis, sed etiam pro inimicis, homo fieri voluit. Item, quod ex vi illius simpliciter loquendo, vel maiora, vel plura beneficia contulit tali animo & voluntate, vt ea sola ratione & properet illud motiuum ea omnia conferre quamvis ex nullo alio tantum mysterium facere decreuerit. Atque hinc tandem constat, quomodo in his motiuis simul sumptus magis diuina charitas ostendatur, nam, si Deus ita voluissest innocentes homines sua incarnatione honorare & ditare, vt eosdem in peccatum lapsos nolleret eadem incarnatione redimere, non fœse ostenderet peccatores diligere eorum ve miseri. Imo, nisi hoc motiuum indigentia humana natura fuisse ab ipso existimatum sufficiens ad hoc beneficium hominibus præstatum minorem se habere ad peccatores caritatem ostenderet. Similiter è conuerso, si Deus ita existimat effectus ad humanum genus, vt non nisi ob extremam necessitatem & indigentiam illi effet hoc summum beneficium prætuturus, nec solam beneficentia rationem, & humana natura exaltationem exaltimauerit sufficiens motiuum ad hoc tantum bonum naturæ humanae tribuendum, nisi simul misericordia & sublenatio à summa miseria interuenient, minus quidem in hoc ostenderetur caritas Dei ad homines, quam si vero que statu intelligatur voluntas eius propensa & inclinata ex vi utriusque motiu ad fœse communicandum hominibus, eisque benefaciendum iuxta eorum statum & capacitatem: sicut inter homines maiorem amorem ostendit, qui omnia bona sua vult cum amico communicare, non solum vt eum ab aliqua miseria vel indigentia liberet, sed etiam vt eam in altiori ordine ad dignitatem constituat, quæ ei tantum in extrema necessitate constituto subvenire velit.

Denique ex his, quæ circa hanc conclusionem dicta sunt, facile est respondere ad omnia testimo Scriptura & sanctorum, quæ in favorem primæ di scriptu & sententia adducta sunt in sect. præced. quatenus ob*iecti* possent contra priorem conclusionem hic possum. Ut enim omnes illæ locutiones in omni rigore carnationis & proprietate veræ sint, sufficit, quod remedium peccati fuerit verum ac proprium motiuum diuinæ voluntatis inclinans illam sufficienter ad incar-

natio-

nationem volendam: ita ut, quamvis nullum aliud fuisset motuum, hoc per se solum ita mouit diuinam voluntatem, vt propter hanc causam Deus fieret homo, etiam si alia decesserent. Ex vi tamen illarum locutionum non est necessarium, quod motuum redempcionis fuerit omnino primum via originis, aut secundum signa rationis: quia neq; sacra Scriptura aut Sancti id dicunt, neq; alia motua excludunt ut declaratum est. Quod vero frequentius Scriptura hoc motuum inculcat, quam alia, non est indicium, quod hoc fuerit omnino primum, quia non semper imo raro diuina Scriptura explicat primas rationes diuini consilii ac voluntatis, quia & altiores ac profundiores sunt, quam ut omnibus proponi debeant, & earum cognitio minus est nobis necessaria, ut cum Scriptura tractat de glorificatione hominum, doceat frequenter, per merita esse consequam, proximam rationem glorificationis assignando, primam vero rationem prædestinationis hominum raro attingit, quia illius cognitio, neque tam accommodata, neque tam utilis est hominibus. Eo vel maxime quod Scriptura tractat de incarnatione Christi, prout in re facta est, & includit mysteria omnia passionis ac mortis eius, quomodo redemptio nostra fuit quodammodo prima & adæquata ratio illius, ut statim dicimus. Exemplum summi potest ex verbis illis Matth. 20. *Filius homini non venit in stratis sed ministrare & dare animam suam in redemptionem pro multis*, vbi manifestum est, Christum loquiti de aduentu suo in carne passibili, & statu viatoris, nam, alioquin constat, Christum Deum hominem propositum esse à Patre, ut sit princeps omnium, & caput, cui tam homines, quam angeli, non solum ministrenf, sed etiam cum perpetuo honorent, atque glorifcent, sicut cum alibi dixit Christus, *Non sum missus nisi ad oves, quae perirent domus Israel*, Matthæi decimo quinto aperte locutus est, de aduentu suo ad prædicandum & docendum proprio ore, nam certum est, alia ratione ad omnes homines venisse, utique redimendos. Simili ergo modo, quamvis hac speciali ratio ad homines venerit, alia tamen priori venit ad angelos, venit ad omnes creature, veluti ad complementum earum, venit denique ut in eo diuina bonitas & gloria maxime ostenderetur.

Igitur ex illis testimoniorum solum sumitur argumentum: primo, quod redemptio nostra fuerit ratione volendi in carnationem maximè propria hominum, quibus præcipue Scriptura loquitur. Secundo quod hæc sit utilissima hominibus, tum ad exagrandam peccati acciditatem, tum ad declarandum Dei amorem erga peccatores: omnes enim peccatores sumus & egimus gloria Dei. Tertio, quod hæc ratio maxime declaret necessitatem incarnationis. Quarto assignatur hæc ratio, quia quodammodo complectitur reliquias eo modo, qui à nobis declaratus est. Quinto denique, quia hæc ratio non solum continet causam in carnationis, sed etiam modi eius, & mysteriorum vita de mortis Christi. Et hoc sensu dici solet hæc ratio proxima & immediata ordine executions, non quia in prædestinatione ipsa non habuerit locum suum, & diuinam voluntatem inclinaverit, ut declaratum à nobis est, sed quia executio in carnationis iuxta exigentiam ac necessitatem huius rationis facta est.

*Explicitur
jacoborum
locutiones.*

Et hos ultimo modo frequentius loquuntur Sancti, quorum institutum non tam erat, subtiliter inuestigare primas rationes diuini consilij, & ordinari motua diuina voluntatis, & eorum ordinem secundum rationem, quam explicare mysterium, prout factum est & causam eius, vel ad instruendum fideles, vel ad satisfaciendum infidelibus, qui magis de modo, id est, ut per passionem ac mortem Christi, quam de substantia mysterii admirari soleant: & ideo eam

causam assignant, quæ ad satisfaciendum omnibus est magis accommodata & adæquata: & ita prædunum præcipue Lactant. lib. 4. capit. 12. Athan. serm. *Lactant.* 3. cont. Arianos, Nazianz. orat. 36. & 37. Cyrill. lib. 5. *Nazianz.* Thesau. cap. 8. In quibus illud etiam est considerandum, quod non solum post peccatum primi parentis, sed etiam post infinitam hominum cætitatem & malitiam, dicunt, decreuisse Deum in persona descendere ad salvandos homines, quod est signum, eos magis explicare decreterum incarnationis secundum proximas rationes executionis eius, quam secundum primarias rationes intentionis, quamvis has non omnino pretermiserint, & sacra etiam Scriptura sepe illas indicet, ut ex aliis locis & testimoniis confirmatum est.

Dico quarto, Prima unica, & adæquata ratio propter quam Deus voluit incarnationem Christi fieri. *Quarta conclusio* est omnino certa sufficienterque probatur ex dictis sc̄ptio. præced. & eam etiam confirmant, quæ in secto. 2. in fauore primæ opinionis adducta sunt. Et inter alia est egregium testimonium Pauli ad Hebræ. 2. vbi primum dicit, *Christum fuisse paulo minus ab angelis minoratum, tempore, videlicet, huius vitæ in carne passibili*: ut grata Dei, pro omnibus gustaret mortem. Deinde expedita fabiungit. *Quidam pueri communicauerunt carni & sanguini, & ipse similiter participavit eis deinceps, ut per mortem destrueret eum, qui habebat mortis imperium, id est, diabolum, & liberaret eos, qui per totam vitam obnoxii erant iherosolimam, nusquam enim angelos apprehendit, sed selenam Abraham apprehendit, unde debuit per omnia fratribus assimilari, ut misericordis fieret. Iuxta quod testimonium recte aduertit Adamus post Diu. Thomam ibi, nomine carnis & sanguinis sapientia in Scripturā significari naturam humana secundum se consideratam, Matth. 16. *Caro & sanguis non reuelauit tibi: sapientia vero significari naturam humanam obnoxiam, miseriari & mortalitatem*, ad Corinth. 15. *Caro & sanguis, regnum Dei non possidebunt. & in hoc posteriori sensu sumitur à Paulo hoc loco, ut patet tum ex præcedentibus verbis. Debeat enim eum, propter quem omnia, & per quæ omnia qui multos filios in gloriam adduxerat, autorem salutis eorum, per passionem consummare: tum ex testimonio quæ præmisserat, Ego ero, sedens in eum, hæc enim verba (vt idem autor aduertit) adduxit Paulus, ut doceret, Christum naturam vere passibilem habuisse, & cui aliquid decesset, quod sperareret se consecuturum tanquam proprium viatorem. Et idem significat in alio testimonio: Ego, & pueri mei, quos deli mibi Deus: nam in illis verbis ostendit se Christus eiusdem conditionis cum aliis hominibus: & tamen statim subdit. Quia pueri communicauerunt carni & sanguini, &c. Tum denique ex causa quam sumit, ut per mortem destrueret mortis imperium: ad hunc enim finem non sufficiebat humana caro quomodounque, sed passibilis & mortalis. Igitur, ex sententia Pauli, ideo assumpsit Christus carnem mortalem, quia ceteri homines mortalitatem peccando contraxerant: hæc ergo fuit Christo virtuosa causa assumendi carnem passibilem. Quod amplius declarauit Paulus sequentibus verbis, *Debuit per omnia fratribus assimilari, ut misericordis fieret, & repropriaret delicta populi. Ex quibus verbis aliqui colligunt Deum non voluisse incarnationem prius, quam humanæ naturæ lapsum, & miserum statum per peccatum introductum vidisser, neque ob aliam causam Christum hominem prædestinasse, nisi ut propitiaret hominis lapsum. Verumtamen ex hoc loco id non colligitur, sed solum hæc fuisse unicam causam assumendi carnem passibilem. Imo, si totus contextus expeditatur, satis probabilitate potest ex eo colligi ordo prædestinationis Christi à nobis declarat. Prius n. exposuerat Paulus***

Paulus Christi excellentiam, eo quod illi, etiam ut homini, Deus omnia subicerit in prædestinatione sua, etiam angelos ipsos; sic exponens illud Plat. 8. **M**inistri cum paulo minus ab angelis, gloria & honore coronatis, & constitutis eum super opera manuum tuarum. Hanc enim dignitatem accepit humanum genus in Christo, qui, licet pro statu passibili fuerit paucus minus ab angelis minoratus, tamen per eandem passionem gloria & honore coronatus est; omnemque potestatem in celo & in terra accepit Matth. v. 19. iam ei omne genu fleatur, & celestium, terrestrium, & infernorum ad Philip. 2. Deinde declarat Paulus, cur decuerit, Christum per passionem ad eam exaltationem peruenire, nimirum, quia habebat fratres, quibus ipse autor salutis futurus erat; & quoniam ipsi mortalitate peccando contraxerant, ideo de cuius eum fratribus assimilari, ut eis proprias esset: non est autem Christus frater noster, nisi ratione humana natura, supponitur ergo inter Christum & nos similitudo in natura, & ratione illius adiuncta etiam fuit similitudo in mortalitate, ut eis, qui prædestinatum fuerat autor salutis nostra, etiam non interueniente peccato, fieret etiam autor redempcio-
lum und.nis, & propitiacionis nostræ, accedente peccato, ligatur, quod Christus indigerit passione, non sicut ob aliam causam nisi propter hominem peccatum, & necessarium redempcionis exilio contractam. Omitto alia quam plurima Scriptura testimonia, que hic facile accumulari posseat, in quibus Christus dicitur mortuus propter delicta nostra, & traditus propter sceleram nostram. Et similia. Ratio vero conclusionis sumenda est ex dictis sec. 3. quia mors & passio non sunt a Deo per se intentæ in toto genere humano, sedum in Christo, sed tantum introductæ sunt in peccatum. Tota autem ratio alieuius poenæ est culpa. Vel aliter quia passio Christi non est per se amata, sed solum ut medicina, vsus autem medicinæ ut sic supponit exigitudinem, totaque eius ratio ex illa sumitur.

Atque ex hactenatione soluendum est argumentum, si quis obiciat, iuxta nostram sententiam non posse colligi ex citatis Jocis Scripturæ remedium peccati, fuisse unicam causam mortalitatis Christi, quia Scriptura, licet hanc causam assignet, non excludit alias: ergo, sicut nos interpretamur, quod, licet Scriptura assignet hanc causam incarnationis, nihilominus potest esse alia, & de facto fuit, vel prior, vel æque prima; ita dicere quis posset de prædestinatione assumendi carnem passibilem. Imo simili ratione affirmari posset, quanvis in executione mors Christi assumpta fuerit propter causam redemptoris nihilominus in intentione non fuisse hanc primam rationem illius decreti, quo voluit Deus, ut CHRISTVS assumaret carnem passibilem. Nam, si in aliis rebus ordo intentionis potest esse diuersus ab ordine executionis, cur non etiam in hoc negotio? Respondeatur, negando similitudinem: est autem ratio differentia facilis & multiplex. Prima, quia Scriptura sacra, licet causam incarnationis assignet multis in locis ex nostra redemptione, tamen in aliis, & declarat alias causas, & nobis proponit CHRISTVM D E V M hominem ut primo ac per se maxime dilectum, & omnia propter ipsum. De passione vero & morte ita loquitur, ut semper significet, omnino ac simpliciter assumptam fuisse occasione peccati, & propter redemptionem. Secundo, quia respectu mortalitatis non solum tacet Scriptura alias causas, sed etiam generaliter docet, Deum non fecisse mortem, id est, non per se illam voluisse, sed solum ad peccatum puniendum vel curandum. Tertia, ex materia ipsa, quia incarnatione est maximum bonum & per se maxime amabile, & ad complementum diniorum operum valde necessarium: & ideo recte intelligitur, quod licet & facta, & ordinata fuerit propter

Fr. Suarez, Tom. I.

A redemptionem, tamen etiam propter se fuisse amata. At vero mors & passio, praesertim Christi non erant bona per se eligibilia, sed tantum ut pena vel medicina peccati; & ideo merito concluditur, hanc fuisse primariam rationem eius, & unicum motuum illius decreti diuinæ voluntatis, quo statuit ut caro, à Christo assumenda, esset passibilis. Et in hoc obiecto optime distinguitur ratio motiva & impulsiva, de quibus supra dictum est: redemptio enim à peccato fuit sola ratio motiva volendi carnem passibilem Christi, tamen illa ratione supposita, etiam potuit illa passio ordinari, ut per eam Christus exaltationem sui nominis, sive corporis gloriam consequeretur, quod fuit quedam ratio coadiuvans, nō tamen per se sufficiens, quin sine passione potuisset Christus consequi illa omnia bona, vel tanquam sibi connaturalia, vel per merita, quæ posset in corpore impassibili exercere prout in statu innocètiae fieret. Sic ergo constat, primariam ac rotam rationem motiuam assumendi corpus passibile, ex hominum peccato & redemptione ortum habuisse;

SECTIO V.

C *Virum ex primaria Christi prædestinatione futurum esse Verbi incarnationis, etiam si homo non peccasset.*

SENSUS huius questionis duplex esse potest, prior quodammodo absolutus, & de facto, scilicet, an ex vi illius decreti: quod Deus de facto habuit in incarnatione facienda, esset carnem assumpturus, etiam si peccatum hominis non interueniret. Posterior omnino conditionatus, & velut de possibili, scilicet, esto ex vi presentis decreti Deus non esset carnem assumpturus deficiente peccato, an credendum sit in huiusmodi eventu habiturum fuisse aliud decretum, quo vellet incarnari ex alio motivo & ratione quam nunc voluit. Hic posterior sensus non est ita proprius, quia vis potest a nobis a liquido de illo definiri, attingemus tamen illum breviter in hinc quællionis. Prior ergo sensus proprius est, & in eo disputatur quæstio à D. Thom. & probatoribus Theologis. Et licet multum pendaat huius dubij decisio ex principiis positis in precedentibus: non tamen carcer noua difficultate, nam iuxta omnes opiniones supra tractatas de Christi prædestinatione, in praesenti quæstione varie indicatur.

D *Thom. Bonaventura, Richard Chart. Tarant. Argent. Abulensis, Richard artic. 2. quæst. 4. Chart. quæst. 2. qui refert Ioan. Arbill. Tarani, & alios: idem Argentin. ibi artic. 4. Abul. Marfil. Gabr. in capit. 24 Mat. quæst. 44. Ioan. Arbore. lib. 3. Theophil. cap. 8. inclinat etiam Marfil. in 3. quæstione 1. artic. 3. Gabr. dist. 2. dub. 3. Hi autores omnes fundantur in hoc, quod Incarnatione prædefinita fuit post præsum originale peccatum, & solum ex occasione eius: unde formatur ratio hoc modo. Primum mortuum propter quod Deus voluit carnem sumere, fuit remedium peccati: ergo deficiente hoc motu, deficeret in Deo voluntas sumendi carnem: ergo, si homo non peccasset, ex vi presentis decreti non incarnaretur Deus. Primum antecedens constat ex scripturis, & patribus supra citatis, constat enim Deum pro sua libertate potuisse ita velle Incarnationem, satis autem significauit nobis ita voluisse. Prima vero consequentia patet: quia hoc est de ratione causæ motiū, ut illa deficiente*

O deficit

debet voluntas in quo differt à causa impulsuia, quæ supponit voluntatem iam esse etam ex priori motu, & aliquo modo impellit, & iuvat. Vnde hoc valde confirmant testimonia Patrum supra citata, præsertim nostrum, quæ videntur expressa, quale est Verbum illud Athanas. ferm. 3. contra Arian. vbi præsertim pag. 204. agens de nostra indigentia, & necessitate, quam dicit esse anteriorem, & mouisse Deum, ut carnem sumeret, subdit: Qua, scilicet necessitate, sublata, carnem non induisset: & illud Iren. li. 5. ca. 14. Si non haberet caro faltari, nequaquam verbum Dei caro factum esset, & si non haberet sanguis iustorum inquis, nequaquam sanguinem habuisset Dominus: & illud Leo. Pap. ferm. 3. in festum Pentecos. Si homo in natura sua perfectione, & honore, in quo creatus est, permanfset, neque creator hominum creatura fieret, neque aeternus temporaliter tam subiret, neque formam suam in similitudinem carnis peccati assumeret. Denique illud Aug. fer. 8. deverb. Apost. Si homo non perijisset, filius homini non venisset: citari etiam solet quædam prosa, quæ ad Virginem dicit: Peccatores non abhorre sine quibus nunquam fore tanto digna filio. Sed hæc neq; in vñ Ecclesiæ Romanæ vñquam fuit, neq; haber autortatem.

Secundum confirmari potest illa ratione: quia si homo non peccasset, vel Deus assumpturus esset carnem passibilem, vel impossibilem. Primum dici non potest: quia, si homo non peccasset, alii homines non essent passibiles; multo ergo minus Christus Dominus. Neque secundum, quia ex vi præsentis decretri posset assumere carnem impossibilem, de facto n. nō habuit Deus tale decretrum; nam si habuisset, fine dubio impletum esset: ergo oportaret noui de hacre condere decretrum, iam ergo non fieret Incarnatio ex vi præsentis decretri, quod est contra sensum, quem tractamus. Hæc sententia supponit primam voluntatem, seu prædestinationem Incarnationis fuisse posteriorem permissione, & præscientia peccati futuri. Cuius contrarium verum esse sufficienter ostensum est: & ideo contra hanc sententiam sic explicaram non oportet plura dicere.

Secunda sententia conuenit in conclusione cum præcedenti propter fundamenta adducta, differt tamen in principali fundamento sumpto ex prædestinatione Christi. Affirmat enim nunc de facto Christum fuisse prædestinatione ante permissionem, & præmissionem peccati, & nihilominus ait, Christum non venturum ex vi illius decretri, hominem non peccante, quia posita hachyphothesi, vel conditione necessaria tollitur illud decretrum, quia licet sicut prius, includit tamen aliquid, ratione cuius habet intrinsecam connexionem cum posteriori, id est, cum permissione, & præmissione peccati. Ex exemplo declaratur, quia licet Deus prius ratione eligat prædestinationem ad gloriam, quā velit, vel videat eius merita: nihilominus ita vult illi gloriam, vt non velit illam habere sine meritis, vt verum sic dicere hunc hominem non habiturum gloriam, nisi habeat merita: sic etiam in proposito, ita est prius prædestinatus, & amata Incarnatione: vt tamen non esset exequenda sine permissione peccati. Confirmatur, quia licet aliquid sit prius in uno genere, scilicet causa finalis, vel exemplaris: potest tamen pendere à posteriori tanquam ab effidente, vel tanquam medio necessario, vel tanquam à modo, seu conditione, sine qua res esse non potest: ergo ita intelligi potest in proposito, & consequenter ita intelligendum est, cum hoc modo saluentur melius omnia, quæ Scriptura, & Sancti significant. Et confirmatur, & explicatur secundo, quia etiam iuxta supradicta Christus Dominus in genere finis, velexemplaris, prius est in mente & voluntate Dei, quā alii homines, vel Angeli, vel totum etiam vniuersum: & tamen non inde sit Christum fuisse ventu-

A rum, etiā si homines, vel Angeli, vel aliæ creature non fuissent, quia ita est in uno genere prius amatus, quā illa: vt tamen alia ratione sit amatus, etiam vt coniunctus cum illis, ita vt prædestinatione eius habeat quandam connexionem cum ceteris rebus, quia non erat prædestinatus Christus, vt es- sit solus, &c., ergo similiter dici potest de prædestinatione Christi, & permissione peccati.

Hæc sententia videtur, procedere ex fundamento extreme contrario, quam præcedens: supponit enim, Christum ante permissionem, & præmissionem peccati fuisse prædestinatum, non iolum quod substantiam Incarnationis, sed etiam quod in modum carnis passibilis, & quod munus redemptoris, quod superioris à nobis improbatum est. Quod vero hoc supponatur in hac sententia, pareat, quia non potest alia ratione illa prima intentio, seu prædestinatione Incarnationis habere intrinsecam connexionem, vel dependentiam quod executionem à permissione, & præscientia peccati, nisi quia includit etiam eas condiciones, quæ omnino pendent ex peccato. Si enim intelligamus illam intentionem omnino abstrahere ab his conditionibus; nulla ratio fangi potest, ob quam executio illius intentionis pendeat à futuro peccato. Cum enim nihil ^{Quo modo} includat, quod necessario illud prærequirat, posset ^{et. i. finis} alius viis, & modis mandari executionem. Ut enim ^{bene} in superioribus dictum est, intentio finis nunquam ita penderet à medio, vt haberi non possit sine illo, nisi quando in ipso fine, vt intentus est, includitur aliqua conditio omnino requires illud medium, ratione eius in tali intentione saltem virtute est amatum tale medium, hoc enim si desit, nulla est ratio necessaria connexionis inter eam intentionem, & voluntatem mediis, vt ostensum est. Et videri etiam potest in exemplis, quibus hæc sententia vtebatur, cum enim Deus eligit prædestinatum ad gloriam, non vult illi gloriam, vt beneficium gratis conferendum, sed vt coronam, & præmium, in qua intentione virtuiter includitur voluntas dandi illi merita, sine qua non posset stare prior intentio. Et similiter quando dieimus Deum prædestinasse Christum ante omnem creaturam, non prædestinavit illum tanquam solitarium, sed tanquam caput totius vniuersitatis, & veluti cum quadam relatione ad totum vniuersum, & ad alias partes eius; ideoq; recte intelligitur hæc prædestinatione connexa cum voluntate creandi homines, & Angelos, & totum vniuersum: at verò in proposito nulla est ratio talis connexionis, cum ostensum sit, conditions Incarnationis, quæ omnino supponit peccatum, non fuisse prædefinitas ante præmissionem peccati.

Tertia sententia est, quæ absolute affirmat, etiam si homo non peccasset, Deum futurum fuisse hominem ex viiilius voluntatis, & modi, quo nunc de facto voluit Incarnationem, quia illa voluntas fuit secundum se anterior permissione, & præscientia peccati, fundata in ratione, & motu ab eodem peccato independente, vt supra explicatum est. Ita tenent Alen. & Scot. supra citati, dub. 2. Albert. in 3. d. 20. art. 4. quibus plures ex recentioribus consentiunt. Albert. Pighius lib. 8. de lib. arbi. cap. 1. art. 2. & 3. & liber. 20. cap. 1. & Cathar. opuscul. de eximia Christi prædestinatione. Idemq; sumitur ex Galatino lib. 7. de Arcanis cap. 2. Viguerio. in institut. c. 20 §. 1. Catharin. versicu. 4. Iacob. de Valent. Psalm. 81. & 102. Iacob. Iacobus Nacl. in epistolam ad Ephes. cap. 1. Claud. Taur. lib. Valent. de prouident. quæst. 1. art. 2. Potest vero hæc sententia. Iacobus. præter fundamentum positum, iuuari omnibus congruentia, quibus supra ostensum est fuisse per se contuens Deum incarnari; & aliis, quibus Scot. vtrit: quia scilicet non est consentaneum, vt tantum bonum sit amatum cum dependentia à peccato,

qua-

quacunq; ratione hoc afferatur. Vnde secundo pō-
test confirmari auctoritate, & conjectura Anselm. lib. i.
Cur Deus ho. cap. 18. inde enim probat homines fu-
turos fuisse beatos, etiam si Angeli non peccarent:
quoniam alias gaudendum esset hominibus, quod
peccauerint Angeli. Vnde generaliter cocludit, nul-
lam animam esse in cælo, quæ fibi persuadet sine
peccato alerius se non fuisse gloria fruitorum: ergo
multo magis hoc diceret Anselm. de anima Christi:
neque ergo illa in cælo ibi persuadet, nec nos crede-
re debemus illam non fuisse deicandam per vno-
nem sine alterius peccato. Cui rei optime concordat
dictum August. libde nat. & grat. cap. 25. Non dicemus,
vñ esset causa misericordia Dei, necessarium fuisse peccatum.
Tertio confirmari potest auctoritate Ruperti locis
supra citatis, & conjectura, quam ipse de lūmpis ex
August. li. 14. d. Ciuit. cap. 25. quam postea in simili
probauit D. Tho. i. p. q. 89. art. 1. Si tñs Agustino, in-
quit Rupertus, ab absurdum esset dicere Adam non peccante,
generationes hominum non fuisse futuras, ac si propter homi-
nes, vi nascerentur, peccatum fuisse necessarium, quid de isto
capite, & rego omnium electorum Angelorum, & hominum
sentientium, nisi quod & ipse, maxime omnium, necessarium
non haberit peccatum, ut homo fieret ex hominibus, delicias
suas charitatis cum illis habiteret? Confirmat autem D.
Tho. citato loco conjecturam hanc his verbis: Re-
sponde dicendum, quod in statu innocentie fuisse generatio ad
multiplicationem humanæ generis, alioquin peccatum hominiū
fuisse necessarium, ex quo tantum bonum consecutum
est. Et postea addit aliam rationem, quod anima ra-
tionalis propter suam immortalitatem est per se in-
tentia à natura, non tantum in specie; sed etiam in
multiplicatione secundum numerum; & inde con-
cludit, hanc numerum animalium fuisse futurum,
etiam si non esset peccatum. Constat autem multo
maius bonum esse Incarnationem, quam hominum
propagationem, ostensum etiam est, animam Chri-
sti deiicitam per vniōem, multo magis esse per se
intentam, quam omnes alias animas; ergo fortius
in proposito procedit haeratio. Quarto confirma-
ti potest argumento supra indicato de fide, & gratia
per Christum collata Adz. in statu innocentie, quod
possumus alio modo hic proponere; nam si homo
non peccasset, veletiam si non esset peccaturus, ni-
hilominus ex vi illius propositi, quo Deus voluit
creare illum in originali iustitia, & gratia, haberet
fidem, & gratiam; ergo haberet fidem Christi, &
gratiam per Christum; ergo, etiam si homo non es-
set peccaturus, fuisse Christus. Major est certa apud
Theologos, vt constat ex materia de statu inno-
centie, & de peccato originali, imo de fide videtur cer-
ta hæc conditionalis, si primus homo non peccasset,
non solum ipse, sed omnes etiam posteri eius habe-
rent gratiam, & originali iustitiam, & immorta-
litatem; quæ intelligenda est ex vi illius propositi,
vel prouidentie, quam de facto decreuit Deus ha-
bere cum hominibus; nam fingere aliam prouiden-
tiam, seu aliud decretum, quod Deus esset habitu-
rus, est diuinare sine fundamento. Nam Scriptu-
ra non dicit, DEVUM habiturum fuisse aliud de-
cretum, sed ex his, quæ dicit, colligimus ita futurum E
fuisse ex vi præsenti ordinacionis ac prouidentie;
quia sicut Deus tunc statuit, vt si primus homo pec-
casset, posteri eius morentur, ita etiam nunc de-
creuit, vt si non peccasset, iustitiam fibi & posteris
conserueret. Minor vero constat ex supra dictis.
quia de facto ex vi præsenti decreci, & prouidentie
gratia non est data fides & gratia Adz. nisi in Chri-
sto, & per Christum; ergo non posset ex vi eiusdem
prouidentie dari eadem gratia non existente pec-
cato, nisi in Christo; quia si daretur sine Christo, iam
esset aliud decretum, & aliud genus prouidentie.
Et ad hoc confirmandum, valet, quod August. sit
Fr. Suarez, Tom. I.

A lib. i. de nuptiis, cap. 21. matrimonium in statu inno-
centie fuisse sacramentum coniunctionis Christi
cum Ecclesia, & habiturum illud bonum in statu in-
nocentie, si duraret.

Vt veritas exacte intelligatur, aduertendum est,
quod supra dixi, aliud esse loqui de prima volunta-
te, seu proposito, quod Deus habuit faciendi hoc
mysterium, aliud vero de tota voluntate, tota pre-
destinatione, & ratione mediorum, per quæ de-
creuit exequi illam primam voluntatem: sunt enim
hæc duo valde distincta, vt ex dictis constat, & ex
materia de prædestinatione. Deinde est aduerten-
dum, posito primo decreto voluntatis diuinæ ab-
soluto, & efficaci, infallibile omnino esse, & neces-
sarium in sensu composito, vt Incarnatio, vel quid-
quid aliud per tale decretum definitum est, scilicet quia
Dei absoluta voluntas est efficax, & immutabilis.

B Hoc veto non est ita intelligendum, as if propo-
sition illud, vel intentio Dei habitura sit effectum, si-
ne mediis necessariis ad finem intentum, aut sine
modo, vel aliis circumstantiis necessariis, vt res illa
intenta ad effectum perducatur: hæc enim manife-
ste inter se pugnant: sed intelligendum est, propositum
illud esse efficax, & infallibile: quia virtute co-
tinet omnia necessaria ad sui executionem, & im-
possibile erit in sensu cōposito, illud ponit, quin hæc
consequenter ponantur. Vnde è contrario vero et-
iam dicitur, si in re non fiat aliquid, quod necessari-
um est ad illius decreti executionem, necessarium
esse, tale decretum tolli; seu non fuisse in Deo. Ex
quo etiam consequenter fit, si aliquod sit medium
vtile ad illius decreti executionem, non tamen ne-
cessarium, tunc non esse inter ea talem connexionem,
vt hoc ablatum, illud necessarium tollendum sit. Dein-
de aduerto, aliquod medium posse necessarium con-
nexione habere cum intentione alicuius finis, fa-
cta aliqua suppositione, qua sublata, tolletur quidē
necessitas illius modij, nō tameni propriæ necessari-
um est tolli finis intentionis. Exemplo res illustra-
bitur: si quis habeat absolutum propositum effun-
dendi bona sua & diuitias, illas à se abdicando, opti-
mo, & honestiori modo, quo posse, scilicet hac in-
tentione, si se offerant pauperes & indigentes, nece-
sse est, vt ex vi illius intentionis in illos effundas di-
uitias suas, qui talem intentionem habet: vel si id nō
faciat, necessum est, vt intentionem mutet; quia facta
illa suppositione: ille est honestior modus effunden-
di diuitias, vt suppono. Si autem scilicet illo proposi-
to, non se offerant pauperes & indigentes, tunc,
quamvis non possint diuitiae illo honestissimo mo-
do communicari, non propterea necessum est prius
propositum tolli, quia in illo non determinate in-
cludebatur hic modus communicandi diuitias per
modum eleemosynæ, sed honestissimo modo po-
sibili iuxta occurrentes circumstantias. Ad hunc
modum ergo intelligendum puto, primum illud
propositum, quod Deus habuit, communicandi
personam suam humanæ naturæ: decreuit enim id
facere modo perfectissimo, seu priori ad ostenden-
dā sua attributa, præserim illa quæcavat, sapientiam,
bonitatem, iustitiam, misericordiam: quod in nulla
sententia, vt existim negari potest: quia & per se est
consentaneum perfectioni diuinæ prouidentie, &
hoc vt minimum probant, quæ in confirmanda pri-
ma sententia, tam in hac sectione, quam supra in se-
cunda allata sunt. Si ergo cum hoc proposito con-
iungamus scientiam illam, veluti conditionatam,
quam per simplicem intelligentiam Deus habuit de-
lapsu generis humani, si illud tali modo, crearet, &
tentari ac labi permetteret, hoc inquam posito, eu-
denter fit, vt permisso peccati, & præscientia illius
absoluta haberet necessariam connexionem cum
illo proposito: quia posita illa scientia iam hæc per-
missio erat medium necessarium ad exequendam
Incarnationem, eo modo, quo per illud decretum

O 2 intenta

intenta & amata fuerat: quia hoc modo magis manifestantur attributa Dei, quam illo alio. Vnde si stante illa scientia conditionata, nihilominus peccatum absolute non fuisset futurum, quia Deus noller illud permittere, evidenter sequitur, hoc non posse fieri & cum priori decreto, & hoc modo est sine dubio verum, quo si homo non peccasset, Deus non heret homo ex vi decreti, quod modo habuit. At vero, si cum illo proposito non coniungamus illa scientiam conditionata de peccato futuro, sed potius supponamus Adam creatum illo modo, & permissum fari libertati cum talibus auxiliis: non fuisse peccatum (quod sine dubio facere potuit) & cœquenter intelligamus, Deum per illam scientiam conditionata potius præscuisse, hominem ita creatum non fuisse peccatum (hæc enim scientia futurum talis est, quales res ipse sunt futura) hoc inquam posito, non esset necessarium, Deum execipi prius propositum de incarnatione facienda, media permissione peccati, seu supposito peccato: quia iam hoc medium non habebat necessariam connexionem cum illo proposito: quia neque illa intentio erat in se coarctata, & limitata ad hoc medium: neque hic modus in particulari fuit in illa contentus, abfite & simpliciter loquendo, ut supra ostensum est, sed solum generatim intelligitur illa intentio, seu illud decreatum definitum ad optimum modum exquendi illud, iuxta occurrentes circumstantias & capacitatem creaturarum. Posset autem esse aliud modus optimus & conuenientissimus, iuxta capacitatem hominis in statu innocentie, etiam si non fuisset peccatum. Ex his ergo, quæ per se sunt satis probata, as fere necessario cohærentia, supposita nostra sententia de prædestinatione Christi, colligatur, duplice posse intelligi illam conditionem, scilicet: si Adam non peccasset, ponuisse. Primo, quia Deus absolute præscivit, illum non fuisse peccatum, etiam si illum cum talibus auxiliis, & ratione sua libertati resolviceret, alio modo, quia Deus præstuit quidem eum peccatum, si illum relinqueret, noluit tamen ipse hoc permittere.

Conclusio prima.

Dico ergo primo, Etiam si homo sua libertati resolvetus, & permisus d'eo modo, non esset peccator, nihilominus propositum Dei de incarnatione facienda cōsistere posset, & habere suum effectum, & hoc modo vera est sententia affirmans, etiam si homo non peccasset, Deum fore incarnandum. Hæc conclusio duobus modis defendi accluderi potest, primo, prosequendo sententiam, quam hactenus docuimus, scilicet, decreum diuinum de incarnatione facienda habuisse aliquid motiuum prius redēptione. Secundo etiam iuxta aliam sententiam quæ docet, Christum in primo signo rationis prædestinatum fuisse ut Redemptorem, & mortalem; & consequenter etiam primum illud decreatum ortum fuisse ex motivo redēptionis. Prior via est nobis propria & facilissima, & fere patet ex dictis, quia hoc modo decreatum illud de incarnatione non includit necessariam connexionem cum peccato futuro, nec dependentiam ab illo, ut satis probatum est: & hunc sensum intendunt sine dubio autores tertiarum sententiarum, & sane nullus esse potest aprior modulus explicandi, quo sensu vera esse possit illa conditionalis, si homo non peccasset, Deus carnem assumere: non videtur autem posse negari, quin aliquo sensu illa vera sit, & admittenda supposito modo prædestinationis Christi supra tradito, ut pater ex similibus conditionalibus, quæ non videntur negari posse, ut sunt illæ, etiam si Adam non peccasset, vel non esset peccatum, ipse creatus esset in iustitia originali, & sufficiens generationes hominum, & nascerentur homines in iustitia & in corpore immortali. Hæc enim omnia videntur esse omnino certa, quia propositum Dei, quod antecedit permissionem peccati, & absolutam præmissionem eius, hæc omnia vir-

A tutę continet, & secundum se, & abstrahendo illud à præscientia peccati etiam conditionata, fuit independens à pereato futuro, quamvis de facto, supposita illa præscientia, & considerato toto ordine prænitionis diuinæ, voluntas dandi iustitiam hominibus, in Adam habuerit connexionem cum permissione peccati, & generationes hominem futurę non fuerint sine peccato. Simile est in nostra sententia de hac conditionata, etiam si Adam non peccasset, electi salvi fuerint: quia ipsa electi secundum se arbitrari à peccato, quamvis de facto, & supposita illa præscientia, ita ordinata fuerit, ut effectum habere non potuerit, nisi supposito peccato. Et idem est de speziali electione cuiuscunq[ue] prædestinati, qui non saluatoris media permissione peccati in his enim omnibus potest intelligi connexionem, supposita præscientia conditionata. Quia tamen voluntatis propositum per se illam non requirit, manet semper vera illa conditionalis locutio. Et ratio generalis & à priori esse videtur, quia posita illa conditione, nihilominus manet integrum motiuum illius voluntatis: quod per se non postulat peccatum, manente autem motu, & obiecto eius, manet eadem voluntas quantum est de se: & hæc ratione verum est dicere, fuisse Deum creaturum mundum, etiam si præscivisset, nulla in eo furor fuisse peccata, & similiiter fuisse creaturam Angelos, qui peccarunt, etiam si præscivisset, illorum non fuisse peccatores: quia in his omnibus & similibus, motiuum voluntatis manet integrum posita tali conditione. Posterior modus per iudicandi hanc sententiam sumi potest ex dictis, sectio, præcedent. & procedit directe contra secundam sententiam supra citatam, est q[uod] valde probabile, quamvis nobis non sit simpliciter necessarius. Itaque, licet concederemus, Christum in eo primo signo rationis, in quo fuit prædestinatus Deus homo, fuisse etiam prædestinatum Redemptorem in carne passibili, non inde necessario sequitur, ex vi talis prædestinationis, Verbum non fuisse futurum hominem, etiam si peccatum Ad non fuisset futurum, seu (quod idem est) non sequitur, non potuisse decretum illud manere firmum ac stabile, quoad incarnationem futuram, etiam si Deus præscivisset, Adam conditum in tali statu, & talibus gracie auxiliis, caliq[ue] libertate prædictum, non fuisse peccatum: sicut enim hoc fuit simpliciter posibile, ita etiam huiusmodi scientia absolute potuit esse in Deo, & iuxta illam intellegendum est sensus præsentis questionis hypothecæ, ut supra declaratum est. Quod ergo, data illa hypothecæ non necessario auferatur decretum illud, probatur in hunc modum, quia, quando voluntas simul in eodem instanti, & in eodem etiam signo rationis aliquid vult propter duo motiuum totalia, cessante uno non sequitur voluntatem cessatur ab eo obiecto volendo, & exequendo quod posse, sed, licet decretum diuinum de incarnatione tale fuerit in primo signo rationis, quale iuxta prædictam sententiam explicatum est, tamen non habuit unum tantum motiuum redēptionis seu remedij peccati, sed etiam aliud sumptu ex summa diuina bonitatis communicatione, & excellentiæ ipsius mysterij eius omnibus fructibus, quæ per se illud consequuntur: quod motiuum actu fuit sufficiens & totale, ut ex præcedente sectione constat, ubi ostendit, de facto habuisse Deum plura motiuia totalia volendi incarnationem, ergo, siue illa motiuia simul secundum rationem, siue unum prius ratione, quam aliud, diuinam voluntatem inclinauerint, ablatu uno motiuo, non sequitur omnino auferri decretum de incarnatione facienda, nam ex vi alterius stabile ac firmum manisset. Major per se est evidens ex principiis Philosophie naturalis & moralis, nam causa totalis illa est, quæ in suo genere actu causat sufficiens & tota virtute necessaria in illo genere, ita ut, cessante quacunq[ue] alia causa

non

non propterea cesseret effectus, sed perseuereret ex vi infinitus illius cause totalis: alioqui si causa in suo genere indigeret concursum, vel concomitantia alterius, iam non esset causa totalis, sed partialis: ergo id est in causa finali, seu motu voluntatis. Et declaratur humano exemplo, nam si quis velit dare elemosynam ob honestatem misericordie; & ob satisfactionem pro peccatis, ita ut ab utroque motu & a singulis voluntas eius totaliter mouatur, quamvis decesserit alterum ex his motibus, ut verbi gratia, si homo ille fecerit, se nullus pro peccatis satisfactio ne indigere nihilominus inde colligi non posset, voluntatem illam omnino fuisse cessatram ab eo obiecto volendo ex altero motu misericordie, quanquam illud per se sufficiens & de facto ponitur motu voluntatem, ut integrum rationem illius actus sibi proportionati. Quod si forte quis dicat, tunc non manere in voluntate cunctum actum secundum rem vel rationem formalem, quam intelligitur habere actus ex vi alterius motu, respondeatur, hoc nihil referre ad effectum futurum ex via talis voluntatis, nam, licet intelligatur voluntas ex diuersis motibus habere actus ex relatione diuersorum, tamen quolibet eorum manente, ex vi illius sequetur effectus, quia talis actus est absoluta & efficax voluntas illius, ut in dicto exemplo ex vi actus voluntatis manentis ex motu misericordiae fieret elemosyna: ita ergo in praesente, quamvis ablato motu redemptionis non intelligatur manere in voluntate diuina determinatio libera prout in tantum motu fundata, & terminata ad omnes illas conditiones Incarnationis, que ex illo motu specialiter oriuntur, nihilominus maneret determinatio libera ut fundata in alio motu, & ut terminata ad eas conditiones Incarnationis, que ex illo motu sufficiens vel necessario oriuntur; & ex via talis determinationis seu decreti sufficienter fieret incarnationis. Quo circa infirmum fit argumentum, cum ex defectu viri motu colligitur non fuisse futurum in diuina voluntate idem decreatum de incarnatione, quod nunc est, & consequenter non fuisse Verbum incarnandum ex vi praesenti decreti: procedit enim hoc argumentum ex puris particularibus (ut sic dicam) distinguendumq[ue] ita est assumptum, nam si sit sensus ablato uno motu, nullum omnino decreatum liberum, quod nunc est de Incarnatione fuisse permansum in diuina voluntate, sic falsum est assumptum: neq[ue] id sequitur ex vi antecedente seu hypothesis, nam maneret decreatum liberum prout est ex alio motu diuina bonitatis, &c. Si autem sit sensus, in eo casu non permansurum omnime decreatum secundum omanem habitudinem seu determinationem liberam, sic, quamvis assumptum sit verum, male inde colligitur, incarnationem non fuisse futurum ex via ilicius praesenti decretri, quia etiam si unum cessaret, prout in uno motu fundatur, maneret aliud fundatum in alio, & illud sufficeret, ut ex vi eius futura esset incarnationis, cum sit ab solutum & efficax. Quod autem una libera determinatione diuinæ voluntatis, prout ratione distincta ab alia, possit manere sine illa, superioris sectione prima late demonstratum est. Potestque hic discursus tribus modis confirmari. Primo, conficiendo simile argumentum ex altero motu redemptionis, seu remedii peccati, nam, si singamus nullum aliud motu occurrit Deo ad incarnationem volendam præter redemtionem hominum, nihilominus verissimum est, ex vi illius solius incarnationem fuisse futuram, & decreatum de incarnatione prout in illo motu fundatum idem fuisse perseueraturum, solum quia illud motuum totale est: ergo eadem ratione idem dicendum est de quoque alio motu totali, etiam si alterum cesseret. Secunda confirmatione est ad hominem, nam ut infra videbimus, fere omnes admittunt, quod si Adam peccasset, quamvis nulla

essent alia peccata actualia & persona sua, nihilominus ex vi praesentis decretri Verbum ficeret homo propter redimendos homines a peccato originali; & tamen de facto incarnatus est Christus propter redimendos homines non tantum ab originali peccato, sed etiam ab alijs actualibus: & consequenter decretum liberum quo Deus voluit incarnationem non solum respexit ad remedium originalis peccati, ut ad motuum, sed etiam ad remedium actualium peccatorum, & nihilominus dicitur permansurum illud decretum, ut terminatum ad remedium originalis peccati, etiam si non terminaretur ad remedium actualium: quia doctrina verissima est, fundatum illius est, quia remedium originalis peccati præcise sumptum est sufficiens motuum totalem: ergo, ubiunque similis ratio intercesserit, verissime dicitur permansurum decretum secundum unam rationem vel motuum totalem, quamvis aliud motuum decesset. Tertia confirmatione declaratur exemplo, quod videtur indubitatum. Nam, quando Deus vult conferre aliquod bonum, vel aliquod premiu[m] propter plures titulos totales, ut multi censerent contingere in merito & præmio auctum remissorum, & in actibus meritoris Christi id supra explicuimus, tunc enim verum est dicere, quod si licet alter titulus decesset, ex vi alterius Deus tale bonum vel premiu[m] conferret: alioquin titulus ille non esset totalis, sed partialis: ergo idem est in quibusunque motu, & idem exemplum declarat, determinationem liberam sub variatione posse manere tandem, quamvis non esset sub alia.

C Neque contra hanc conclusionem vrgent, quæ in *Ad argum.* fauorem primæ, & secundæ sententiaz adducta sunt. *primæ.* Ad fundamentum enim primæ opinionis, si per motum intelligatur id, quod ordine intentionis primum mouit, & inclinavit diuinam voluntatem ad volendam Incarnationem, sic negatur, tale motum fuisse remedium peccati, sed excellentiam ipsius mysterij secundum se, & bonum totius universi, ut supra explicatum est sectione precedenti: neque ex sacra Scriptura potest aliud colligi, ut ibi etiam declaratum est. Si vero per motuum intelligatur id, quod reuera allicit, & mouet voluntatem, sic concedo, remedium peccati fuisse vere motuum, propter quod Deus voluit Incarnationem: hoc autem sensu non est universaliiter verum, ablato motuo, etiam de se sufficiens, auferre voluntatis decretum vt fatis probatum est.

D Ad primam confirmationem ex patribus, com munis responsio est, eos loqui de Incarnatione in *confirm.* carne passibili: quæ responsio multis quidem potest accommodari, aliquibus autem verbis, illis praesertim, quæ in particulari citauimus, vix applicari posse videtur, nisi dicamus, aliud esse, quod pauca verba nude sumpta sonant, aliquid quod in toto contextu orationis intenditur: & ita ex antecedentibus, & consequentibus constare, eos loqui de toto mysterio, prout factum est, & idem apud eos esse carnem sumere, quod fieri in similitudinem carnis peccati, ut patet ex citatis verbis Leonis, & ex Au. *Leo Pap.* gulf. libr. 1. de pecca. merit. capit. 38. vbi ita inquit: *angust.* Non fuisse caro Christi in similitudinem carnis peccati, nisi caro fuisse ipsa peccata. Vbi supponere quicquid videtur, futuram fuisse carnem Christi, sed non tam ipsum. Ipsum etiam nomen carnis, & sanguinis corruptionem indicat in visu sacrae Scriptura, & patrum: qui sepe etiam solum dicunt, deficiente peccato, non fuisse Incarnationem adeo necessariam, ut patet ex Gregor. libr. 3. Moral. cap. 11. & Chrysost. sermo, *Gregor.* 6. de Pascione. Sed alium modum explicandi sententias patrum, qui fortasse magis satisfaciunt, colligemus ex secunda conclusione.

E Ad secundam confirmationem responderetur, posita illa hypothesis, & deficiente peccato, illo modo *confirm.* non fuisse futuram Incarnationem in carne passibili:

bili: qui a neque alii homines habituri erant carnem passibilem. Nam, ut supra ostensum est, tota ratio huius conditionis, & imperfectionis orta est ex peccato: futurus ergo esset Christus impassibilis, durante innocentia statu, vel quia statim in principio fuisset gloriosus corpore, & anima, vel eo modo, quo alii homines essent in eo statu impassibiles: de quo dicam infra quest. 35.

Cum autem queritur, ex vi eius decreti Christus esset tunc impassibilis. Respondeatur, ex vi praesentis decreti, non quia per illud nunc absolute, & simpliciter decreuerit Deus, ut Christus a principio esset impassibilis: hoc enim dicimus non potest, cum voluntas Dei effectus nec mutari possit, nec carere effectu, & talis voluntas non habuerit effectu: sed vel quia voluntate quasi antecedenti iam decreuerat, ut Adam non peccante, omnes homines nascerentur impassibiles, & consequenter etiam Christus, vel quia ablativa occasione peccati, ex vi illius decreti, quo Deus voluit incarnationem secundum se, voluisset modum tuis ipsi secundum se accommodatum.

Et hinc etiam optime responderetur ad illam interrogationem, que supra fiebat, an in eo primo signo voluerit Deus incarnationem passibilem, vel impassibilem. Dici enim potest, voluntate antecedenti voluisse illam impassibilem, id est, nisi remedium peccati aliud postulasset: voluntas enim antecedens aequiuale conditionata, & ideo, non implementa conditione, potest non habere effectum, sine villa mutatione: voluntate autem absoluta & efficaci voluisse Deum, incarnationem, tantum quod substantiam mysterij, in hac persona, & in hac natura individua: modum autem eius non definitius, donec peccatum permisit, & præuidit, quia licet Deus non velit rem, nisi cum omnibus circumstantiis, & modis, quibus futura est, tamen secundum diversa signa rationis, prius nos intelligimus interdum vellem rem, quam modum, quia intelligimus ab aliquo fine, vel occasione pendere modum, a quo non penderes secundum se, & ad explicandam hanc independentiam, dicimus, unum esse prius in voluntate divina, quam aliud, quod in multis aliis necessarium est disere, ut supra sectione tertia in principio declaratum est.

Sed vrgent, nam prædestinationis est perfectissimus actus diuinæ prouidentiæ, sed perfecta prouidentia statu & ordinatu, non tantum in communis & in abstracto, sed in particulari cum omnibus circumstantiis, ergo si per illud decretum prædestinatus est Christus homo in primo signo: in eodem prædestinationis est passibilis, vel impassibilis, immo & in tali tempore, loco, &c. Confirmatur, quia alias ex vi talis decreti non posset fieri homo, quod est contra dicta. Sequela patet, quia non potest fieri homo, nisi inde terminato statu & circumstantiis, & haec non sunt definita ex vi illius decreti. Respondeatur, argumentum esse sophismum, & instari aperte in generationibus hominum ex Adamo: non enim negari potest, ante præsumum originale peccatum; decreuisse Deus, ut Adam filios generaret, cum dederit illi iustitiam pro se & sua posteritate, & tamen pro illo signo non absolute decreuit, an illi generandi essent mortales vel immortales, sed solum voluntate antecedente, quod etiam de Christo dicopotest, vt viam est. Deinde argumentum ita procedit, ac si diceremus, totum negotium prædestinationis Christi, in illo primo signo rationis esse completum, quo d' falsum est, nam prædestinationis dicitur rigore rationem mediorum omnium, & ita non intelligitur completa, donec in diuino intellectu explera intelligatur totaratio mediorum, per quæ effectus prædestinationis executioni mandandus est. Quamvis autem haec ratio in re ipsa tota sit simul in diuino intellectu, nos autem ad explicandum rerum ordinem ita illam dividimus per signa rationis, ac si successionem ha-

A beret: atque hoc modo concipimus prædestinationem ut inchoatam, prius quam ut consummatam, & consequenter concipimus prædestinationem inchoatam ante præsumum ynum peccatum: consummari vero quoad aliqua media vel circumstantias post præsumum illud. Quod euidenter patet in prædestinatione, verbi gratia, Sancti Petri, aut Laurentij, & idem est de aliis. Prius enim secundum rationem intelligimus fuisse Perrum electum ad gloriam, & consequenter prædestinatum in dicto sensu, quam negotio eius fuerit prævisa, & tamen ipsius prædestinationis quoad omnia media, verbi gratia, quod peccantium & lachrymaceium, non fuit consummata donec peccatum negationis fuit præsumum. Similiter Laurentius prædestinatus est ante præsumum peccatum tyranni, qui ipsum interfecit, & tamen non fuerunt definita omnia media prædestinationis eius, antequam peccatum illud esset præsumum. Et in hoc sensu, inter alios, verum est, quod hic D. Thom. dixit ad quartum, quod prædestinationis supponit præscientiam futurorum.

Sic ergo intelligendum est, Christum fuisse prædestinatum in primo signo ante præsumum originale peccatum, & tamen in illo non fuisse definita omnia media & omnes circumstantias incarnationis, quia non fuit in illo signo completa tota prædestinationis. Vnde, cum dicitur, prædestinationem esse perfectam prouidentiam, & perfectam prouidentiam descendere ad particularia; utrumque verum est de prædestinatione & prouidentia completa & absoluta prout in re est: nam, prout concipiatur tanquam inchoata, est quidem perfecta quoad id quod de illa concipiatur, seu quoad intentionem finis, vel aliquid huiusmodi, non tamen quoad totam executionem seu rationem mediorum & circumstantiarum. Unde vicerius dicitur, laborari in aequiuoco in nomine prædestinationis, nam ut superius annotauit, hic non tam est sermo de prædestinatione vt dictationem intellectus, quam de decreto diuina voluntatis, quod est prima origo prædestinationis quoad totam efficaciam eius, & proprie vocatur electio seu dilectio, & interdum non male prædestinationis seu prædestinationis. Et hoc sensu diximus, Christum hominem fuisse prædestinatum aut dilectum in primo signo rationis ante præsumum originale peccatum: hec autem dilectio (quæ non est tam prouidentia pars, quâ radix eius) non intelligitur pro quo nis signo rationis terminari ad rem cū omnibus medijs, seu circumstantiis eius, nam prius intelligitur per modum intentionis finis, quam vt electio mediorum ut supra dictum est. Vnde, ad summum, pertinet ad perfectionem illius voluntatis, vt in illo signo decreuerit Deus statu & perfectionem, ad quam Christus homo peruenturus erat tanquam ad ultimum terminum & consummatam perfectionem sua prædestinationis, voluit enim illi, vt in regno beatitudinis corpore & animo gloriose perpetuo regnaret, quæ voluntas immutabilis permanuit & cōpleta est, per illam autem voluntatem vt sic non intelligitur aliquid statutum de via, per quam peruenturus erat Christus ad talem terminum, & consequenter, nec de modo humanæ generationis eius, nec de statu passibili, vel impassibili in eadem generatione. Quod si huius rationis inquiras, nulla est alia, nisi quia intentionis finis est prior, nostro modo intelligendi, ratione mediorum; & quia sepe dispositio mediorum vt perfida & sapientissima sit, supponit scientiam aliquorum futurorum, quam non necessario supponit intentionis finis. Vnde hoc non est in Christo singulare, sed idem in omnibus electis & prædestinatis videbatur, vt facile constare potest exemplis adductis & alijs similibus, quæ breuitatis gratia omitto. Ex quo patet solutio confirmationis propositæ, nam cū inferatur, Christus non futurū hominē ex vi talis determinationis, simpliciter negatur sequela, nam

Ex vi illius decreti infallibiliter erit homo, quamvis non sine ratione mediorum & particularium circumstantiarum, que necessaria sunt ad executionem illius voluntatis, neque enim per hanc rationem mutatur prædestinationis, sed compleetur. Vnde ad maiorem claritatem distingui potest illa particula, ex vi talis prædestinationis: nam, si intelligatur, ex vi illius solius formaliter, conceditur sequela: si vero radicaliter, negatur sequela. Et hoc est, quod nos dicimus, nimurum, decretum illud, quo Christus homo dilectus fuit ante præsumptum originale peccatum, ita fuisse absolutum, ac per se efficax, ut ex vi illius, Deus incarnatus esset, siue peccatum foret, siue non foret, non quia sine alia ratione mediorum incarnationis futura esset, sed quia ex vi illius decreti necessario adhibenda fuerit ratio mediorum & circumstantiarum, necessaria ut decretum illud mandaret executioni, & accommodata statui humanae naturæ, vel lapse, vel in innocentia perseverantis.

Ad fundamentum secundæ sententiaz, quatenus huic etiam conclusioni repugnare potest, satis supra resonum est, cum illam tractaremus.

Conclusio 2. Dico ergo secundo: Supposita præscientia conditionali, quam Deus habuit de lapsu hominis futuro, si illum permitteret, verisimile est, non potuisse habere Deum illud decretum Incarnationis, prout nunc illud habuit, quin consequenter haberet voluntatem permittendi peccatum, ut illa via exequeretur mysterium perfectissimo quodammodo modo suæ intentionis accommodato. Hoc constat satis ex dictis: explicatum enim est, quomodo, posita illa scientia, sit necessaria connexio inter illud decretum, & peccati permissionem. Dices, etiam in illo decreto, & intentione potest distingui substantia à modo, & intelligitur habere connexionem cum permissione, quod modum, non quo ad substantiam suam: ergo adhuc cessante permissione possit manere decretum, quo ad substantiam. Respondetur, ut in principio questionis dixi, nos non considerare, quid fieri posset, sed quid factum fuerit, & dicimus, decretum, quod nunc Deus habuit de incarnatione facienda, quod intelligitur per modum vnius simplicis intentionis, non potuisse stare sine permissione peccati, supposita dicta præscientia conditionata. Quando enim intentio non solum fertur in finem, sed in modum eius, cessante medio necessario ad modum, cessat talis intentio: neq; ex vi illius intendetur finis secundum se, nisi alia noua intentio ponи intelligatur. Ut si quis intendat ire Romam commode, & sine magno labore, si non posset illo modo ire, ex vi illius intentionis cessabit omnino ab itinere, nisi aliud denuo statuat.

Luxa has duas conelusiones facile est in diuersis sensibus illas duas propositiones conditionales, que opposita videntur, in concordiam redigere ac verificare, scilicet, licet Adam non esset peccatus, Verbum Dei carnem assumere ex vi præsentis decreti, cui alia conditionalis videtur opposita, scilicet, si Adam non peccasset, Verbum Dei carnem non assumere, nam prior est vera, si illa hypothesis cadat in ipsam præscientiam conditionatam Dei, seu in obiectum eius, ita ut sensus sit, quod, licet Deus prius ratione, quam habuisset decretum, quod nunc habuit de incarnatione facienda, præcius sit, Adam non fuisse peccatum, etiam si cum consideret cum eadem iustitia, libertate, gratia & præcepto, & eandem tentationem in eo permitteret, quam nunc permisit, nihilominus habet aliquod absolutum decretum de iucarnatione facienda, quod nunc habuit, quia tale decretum & motuum eius, independens omnino fuit, ab illa præscientia peccati, & in hoc sensu procedit nostra sententia, quam haec tenus explicuimus, quamuis Scotus & alii autores, qui illam tenuerunt, non ita distincte illam declarant. Dices, in

A ea hypothesis hoc modo declarata supponi aliquid impossibile, quomodo enim potuit Deus id non præscire, qui necessario est omnium præciosus? Item, quia impossibile est, Deum permittere peccatum, & peccatum non fieri; illa autem hypothesis supponit permissionem peccati: immo infra dicemus, hanc permissionem esse necessario coniunctam cum illo primo decreto Incarnationis: ergo fieri non potest, quia præscientia conditionata futuri peccati præcesserit illud decretum. Responderetur in ea hypothesis, si nihil includi simpliciter impossibile, nam, ut supra dicebam, absolute possibile fuit, vt Adam non peccaret, etiam si eodem modo tentari permetteretur, quo à dæmoni fuit in paradiſo tentatus, & non recipere maiorem præuenientem gratiam, neque haberet paratam maiorem adiuuantem, quam de facto habuit, quia his omnibus hoc modo habentibus libere peccauit: ergo simpliciter potuit non peccare. Item, quia, si indigisset maiori præuenienti auxilio, vt posset non consentire tentationi, vel, si non habuisset in manu & potestate sua omne auxilium necessarium ad non confessandum, nō etiam fuisset in manu & potestate eius non consentire, immo absolute permisus esset tentari supra id, quod posset: quia omnia falsa sunt, vt per se constat. Sic ergo hoc fuit possibile, ita etiam contingens fuit, hanc conditionalis esse veram, si Adam sic conditus, & à Deo præuentus & adiutus à dæmoni tentatur, non consentire tentationi. Si autem hoc, quod contingens fuit, in re ipsa accidisset, iam Deus non præseuerisset ab externo peccatum futurum in Adamo, sed potius præciusset carentiam peccati, nam Dens, qui est omnium præciosus, non præscit futura, quia futura non sunt, sed potius tunc præscit non esse futura: hæc enim scientia futurorum contingentium, tam absoluta, quam conditionata, sine reali variatione in seipso habet indifferentiam quandam ex parte objectorum, vt latius in prima parte questio. 14. Ad illam verò partem de permissione peccati responderetur, negando, in predicta hypothesis supponi aut includi permissionem peccati proprie dictam, aliud est enim permittere tentationem cum sufficiente possibilitate peccandi & consentendi, aliud vero est permittere peccatum seu consensum in tentationem: fieri enim potest, vt, licet aliquis tentetur, non sit consensurus, & tunc, licet permittatur tentatio, non tamen peccatum, quia proprie non dicitur permetti, nisi id, quod futurum præuidetur, hic velillis causis aut conditionibus positum. Vnde, si solum præuideatur occasio, vel periculum peccandi, non autem peccatum ipsum, sed præuideatur potius refutendum esse occasioni & periculo tunc permittitur quidem tentatio, vel possibilitas peccandi, non tamen proprie peccatum ipsum, iuxta communem ysum huius vocis, tam in Scriptura sacra, quam in Patribus & Theologis, qui supponendus est, ne nomine fiat questio. In predicta ergo hypothesis, præcise ac formaliter loquendo, tantum includitur permissione tentationis, & proxima possibilis peccandi, cum qua permissione, præcise ac secundum se considerata staret optime peccatum non sequi, vt declaratum est; & ideo cum illa permissione stat etiam illa præscientia conditionata, quod, etiam si Adam tali modo conderetur, & tentaretur, non esset peccatus, & tunc proprie non esset peccatum permisum, nunc vero, quia aliter in re ipsa futurum erat, habuit Deus præscientiam contraria effactus, qua supposita, iam non solum permisit tentationem & possibilitem peccandi, sed etiam peccatum ipsum.

Altera propositio conditionalis, scilicet, si Adam non esset peccatus, Deus non fieret homo ex vi præsentis decreti, hunc habet sensum verum, scilicet, quia, si stante predicta conditionali sci-

tia, de peccato Adæ futuro, si tali modo esset conditio & tentatus, Deus noluisse, illud peccatum permettere, sed impeditre potius, vel non imponendo preceptum, vel non permittendo tentationem, vel creando Adamum cum majoribus gratiæ auxiliis, eum quibus presciret Deus illum non consenserunt, tunc data hac hypothæsi, ad eam recte consequitur Verbum non fuisse incarnandum ex vi præsentis decreti, non quia hoc decretum intelligatur nunc possumus post permissionem & absolutam præscientiam peccati futuri, propter solum motuum redēptionis, quod tunc dæcessit, ut multi exponunt & defendunt sententiam Diui Thomæ, quam nos in hoc sensu tueri non possumus, sed quia, quamvis decretum de incarnatione, quod nunc Deus habuit secundum rationem antecesse, sit in genere causa finalis, tale tamen fuit, ut secum habeat coniunctam permissionem peccati, & quodammodo necessario illam inferat, & ideo veluti à posteriori recte colligitur, si peccatum non esset futurum: ex eo solum quod Deus nollet illud permittere, consequenter colligi, non fuisse in Deo hoc decretum de incarnatione, quod nunquam habuit, quia, si hoc fuisse necessario intulisset permissionem peccati, supposita prædicta præscientia conditionata. Et hoc sensu explicata sententia D. Thomæ est vera, & iuxta eundem sensum possumus multa verba sanctorum interpretari. Quomodo autem præsens decretum de incarnatione, quamvis secundum rationem sit prius, nihilominus habeat connexionem necessariam cum persmissione peccati, duplíciter potest exponi. Primo, si dicamus, decretum illud non considerari ut præcisum secundum rationem, sed, ut ineludit, non solum voluntatem finis, sed etiam rationem mediorum, & modum exequendi priorem intentionem, nam in hoc sensu plane verum est, si per missione & præmissione peccati, non fuisse futurum incarnationem ex vi præsentis decreti, quia de facto ita statutum est, ut in incarnatione, non nisi per hanc viam & occasionem, executioni mandaretur, ut in exemplo supra posito de Iosepho dici potest, illum non fuisse futurum principem AEgypti, nisi esset venditus a fratribus, quia nimis considerata tota dispositione rerum ita de facto fuit ordinatum, quamvis fortasse præcise considerando decretum illud, quo Deus prædefinivit, ut Iosephus in AEgypto regnaret, non esset necessaria venditio fratrum, ut haberet effectum, potius est enim alia via impleri. Dices, iuxta huiusmodi sensum parimodo esse concedendum. Adamum non fuisse creandum, si non fuisse peccator. Nec demones, nisi essent damnandi, nec multa alia bona, nisi ex eius oritura fuissent multa mala. Imo nec Christū ipsam fuisse prædestinandum, nisi peccatum fuisse futurum. Quia tamen omnia videntur valde absurdæ, & contra communem sensum. Sequela vero patet, quia, licet hæc omnia non sint connexa in aliquo decreto diuino præcise considerato, tamen adæquata voluntate seu ratione diuina prouidentia illa omnia coniuncta sunt & connexa inter se. Responderi potest, negando sequelam, quia re vera in rigore non est eadem ratio, quamvis enim hæc omnia concomitant (ut sic dicam) sine coniuncta in diuina voluntate, non tamen sunt connexa secundum aliquam rationem cause, quia necepsit unum propter aliud, nec per unum paratur via seu tenditur ad aliud, & ideo in illis rebus conditionales illæ locutiones in rigore non sunt propriæ nec veræ, secus vero est in præsente, nam incarnatione & permissione peccati, ita sunt connexa, ut unum sit propter aliud, & per unum paretur via ad aliud. Et ergo probabilis hic modus declarandi hanc connexionem, & non alienus à mente Sanctorum, qui non præcise ordinem intentionis, sed etiam executionis ordinem in suis locutionibus inuolunt, ut supra dixi, mihi tamen non omnino satisfacit, quia re vera non

A declarat connexionem peccati futuri & permissionis eius cum decreto incarnationis ut sic, sed cum voluntate permittendi peccatum ad exequendam tali modo incarnationem. Addo igitur viterius, etiam si decretum incarnationis præcise consideretur, illud habere necessariam connexionem cum permissione peccati futuri, supposita dicta præscientia conditionata eiusdem peccati: modus autem connexionis iam est à nobis exppositus, scilicet, quia Deus decretit incarnationem efficiere optimo & sapientissimo modo, supposita autem dicta præscientia, nullus aliud modus erat ita aptus ad Dei sapientiam, & alia Dei attributa ostendenda, sicut hic, qui media permissione peccati locum habuit, & hæc est iam expositio potest facile accommodari dictis Sanctorum, & Diui Thomæ, à quo aliquo modo insinuat in solutione ad quartum huius articuli, ut ibi annotauit. Dices, ergo iuxta hanc expositionem permissione peccati ordinata est ad incarnationem ut ad finem, scilicet, ut incarnationem optimo, & sapientissimo modo fieret. Respondetur concedendo sequelam, neque hoc est vllum inconveniens, sed potius valde consentaneum sapientissime & prouidentie Dei, qui maxima mala non permittit, nisi propter maiora bona. Vnde, licet potuerit Deus propter alias causas malum illud permittere, sicut permisit in Angelis, qui redimendi per Christum non erant, scilicet, ut naturæ, & liberi arbitrij fragilitas ostenderetur, & gratia liberalitas a efficacia, & similes tam multo est illustrior diuinæ prouidentia ratio, si intelligatur voluisse, peccatum illud permittere, ut haberet occasionem ostendendi sapientiam suam & bonitatem in modo admirabili exequendi incarnationem, & coniungendi in hoc negotio perfectam iustitiam cum infinita misericordia. Sic Chrysostomus homil. de Adam & Eua (vel quicunque fuit autor illius) Prædictis inquit, per omnia Deus quanta habuit facere bona de transgressione hominum, & ideo illam permisit. Sed urbisznam videmur incidere in ea incommoda, quæ in sectione tercia contra alios infereramus, scilicet, quod Deus permiserit hominum culpam, ut Christus haberet quod redimeret, & cetera. Quod si hæc conceduntur, eadem ratione dici poterit, Christum per primum decretum & in primo signo prædestinatum esse passibilem, & Redemptorem. Respondetur negando sequelam: est enim notandum, discrimen inter hanc sententiam, quam nunc defendimus, & illam, quam sectione tertia impugnauimus: nam illa affirmat esse connexionem inter decretum de incarnatione & peccatum futurum ex vi obiecti voliti per illud decretum, & motui propter quod volitum est, quia virtusque habitudinem intrinsecam dicit ad peccatum futurum, & hoc reputatur a nobis inconveniens propter virtualem inclusionem peccati, quia in tali voluntate prædefinita esse videtur, & hoc modo ac sensu inferuntur alia ut incommoda. At vero in præsenti non existimamus solue & simpliciter esse connexionem inter decretum de incarnatione & peccatum seu permissionem peccati ex vi obiecti voliti per illud decretum, neque ex vi motui, quia ex se abstrahit & præscindit a peccato, & posset optime executioni mandari, etiam si peccatum intercurrentur non fuisse; tamen supposita conditionali scientia, qua nouit Deus, per peccatum offerendam esse occasionem tali modo exequendi incarnationem, mediante illa oritur conexio inter illud decretum & peccatum futurum, ac permissionem eius, modo superiorius declarato: iuxta quem evitatur facile prædictum inconveniens, quia in illo decreto voluntatis ut sic, nullo modo peccatum includitur, neque virtute, neque implicite, secluso autem hoc incommodo nullum est inconveniens quod DEVS permittat culpam, ut occasione, si habeat magis ostendendi iustitiam & misere-

misericordiam sua in ceteris attributa in hoc mysterio.

Iuxta has ergo duas assertiones sic expositas, & conciliantur aliquo modo opiniones, & accommodantur recte omnes congruentiae, quas discipuli Dicitur Thomae, & Scoti pro suis opinionibus afferunt, illis contendentibus fuisse congruentius Deum non incarnari, nisi oblatâ occasione peccati, ne videatur Verbum quasi in ordinem creaturarum redigi, si solum propter vniuersi perfectionem, & non propter Patris iniuriam vindicandam, coniungeretur creatura naturæ; his vero è contradicentibus non minus esse liberalitatem, ac misericordiam opus extare innocentem naturam, quæ iacentem subleuare. Illud enim primum verum est, supposita occasione peccati, & præscientia conditionata illius: qua posita congruentissimum fuit permittere peccatum, quod esset occasio tanta mysteria operandi: quo sensu potest intelligi dictum illud: O vere necessarium Ad peccatum, quod Christi sanguine delatum est! Postremum autem verum esset, si occasio peccati nullo modo esset ostendenda: quia ut bonitas se communiceat sufficiens ratione & oportunitate contenta est: quando maior nec sita non occurrit. Nec propterea Verbum in ordinem creaturarum redigitur, sed ipsum portius creaturam suam supra omnem ordinem extat.

Vtimo, facile ex dictis expediri potest alter sensus questionis omnino conditionatus, scilicet, si supponamus, cessante peccato, Deum non fuisse incarnationum ex vi præsentis decreti, iuxta sententiam aucterem, hanc prædestinationem nunc factam esse, post permissionem peccati, & præcise in remedium eius: an (inquam) hoc posito, credendum nihilominus sit, deficiente peccato, Deum fuisse incarnationum, ex alio decreto, & voluntate, quam tunc habetur: hoc enim modo videtur affirmare hanc sententiam Alberti in 3. d. 20. artic. 4. propter congruentias, quæ in ipso mysterio inueniuntur, ut propter se fieri possit, non existente peccato. Alij vero aurores, vt Ricardus Maior, & Gabriel, qui hoc sensu questionem discutunt, dubiam illam relinquent: quia cum, non obstantibus quibuscumque congruentijs, torum sit positum in Dei libertate, nullus potest definire, quid ipse esset facturus. Quis enim cognovit sensum eius? & reuera ita est. Quia quam alij auctores dicere possint, quamvis de futuro actu libero non possumus habere certam cognitionem, possit tamen habere probabilem conjecturam, supposita conditione operantis, & ratione obiecti, & alii circumstantiis. Quicquid ergo in hoc sensu questionis dicatur, nihil resert: quia facta illa suppositione, res est omnino incerta. Si tamen conjectara utrū licet, & Deus non habuit nunc de facto absolutam voluntatem faciendi incarnationem, nisi post præuisam occasionem peccati, potius hinc conjectarū licet, non habuisse animum illud facienti non oblatâ illa occasione. Quia cum mysterium perfice excellentissimum, si in omnem eventu illud esset facturus, non expectaret peccati prævisionem, ad illud prædefiniendum.

SECTIO VI.

Vtrum Christus principalius venerit ad redendum homines ab originali peccato, ita ut, illo deficiente, non esset veninus Redemptor.

Vppositis his, quæ in superioribus dicta sunt, shæc questione præcipue habet locum de Incarnatione in carne passibili, & ad exhibendum hominibus beneficium redemptionis. Nam de Incarnatione secundum se iam dictum est, absolute loquendo fuisse futuram, etiam si peccatum non fuisset, quamquam de facto, prout res gestæ sunt, habuerit connexionem cum peccato. Explicandum ergo superest, cum quo peccato illam habuerit, an

cum originali; an cum actuali. Et primo suppono, Christum venisse, vt nos redimeret ab utroque, & ab omni peccato, originali, actuali siue mortali, siue veniali: quod supra artic. 2. satis probatum est ex Scripturis, & Patribus, & ex perfecto munere Redemptoris, qui venit, vt nos ab omni iniuritate munderet, & faceret sibi populum acceptabilem, & non habentem maculam, neque rogam, vt dicitur ad Tit. 2. & ad Ephes. 5. & ita per sacramenta ab hoc Redemptore instituta omnia peccata tolluntur in sancto Ephes. 5.

Secundo suppono, per se, ac principaliter, venisse Christum, propter tollendum peccatum, tam originali, quam actuali: quia & Deus ipse in totum hunc finem ordinavit hoc mysterium, & Christus ipse cum merebatur, & satisfaciebat, per se & directe in utrumque dirigebat suas actiones. Vnde in Concilio Tolerano. VI. capit. 1. sic dicitur. Ex huius diuinissimæ personæ solum filium fatemur ad redempcionem humani generis propter culparum debita, que per inobedientiam Adæ originaliter, & nostro libero arbitrio contraxeramus, resoluenda à secreto Patris arcane prodidisse.

Tertio suppono, principaliter ordinatam esse Christi redempcionem in remedium originalis peccati, vt docuit Diuus Thomas, artic. 4. & opusc. 10. D. Thom. articul. 18. & opusc. 11. articul. 23. & sumitur ex omnibus adductis articulo 2. dubit. 2. & 3. & ex dictis in hac disputatione dubit. 2. opinione 1. & confirmari potest ex Scriptura, ad Romanos 5. 1. ad Corinthios 15. vbi Christus opponitur Adæ, vt Redemptor totius naturæ, corruptori eiusdem. Sicut per unum hominem peccatum intravit in mundum, & cæt. & ideo fortasse Ioannis primo, quasi per antonomasiā dixit Ioannes, Ecce agnus Dei, ecce qui tolit peccatum mundi: vt in Græco legitur, & vertunt Biblia Com. plutenſia, & ex Græcis legit Ironæus, lib. 3. capit. 11. & Theophraſtus super Ioannem, & indicat Origenes Cyprian. homilia 10. in Num. quamvis in 24. in plurali legat, si Latinæ versioni fides adhibenda est. Ex Latinis vero singulari etiam legit Cyprianus, libro de dupliciti martyrio: & Augustinus lib. 12. contra Faustum, ca. 30. Et quamvis cum vulgata & alijs Patribus communiter in plurali legamus: idem potest retineri sensus, quatenus peccatum originale in virtute & radice continet omnia peccata: propter quod dicebat David Psalm. quinquagesimo: Ecce in iniquitatibus concepius sum.

Denique hanc veritatem late confirmat Caius Palaestinus, epistola ad Fœlicem Episcopum, & Leo Papa, Cap. Pap. epist. 82. ad Palestinos Episcop. 3. & epist. 97. ad Leo. nem August. capitul. 2. Ratione hoc probat Diuus Thomas, ex hoc, quod peccatum originale inficit totam naturam, non autem actuali: quia est bona congruentia, quamvis non omnino conuictere videatur: quia licet non necessario, & per modum naturæ diffundatur in totam naturam actuali, sicut originale, tamen re ipsa fere totam illam infesturum erat, & quamvis hoc sit per accidentem, considerata proportione rationalis naturæ, & libertate eius, tamen moraliter est quasi per se, supposita corruptione naturæ: quia infallibiliter in pluribus sequitur,

E & aliunde peccata actualia sunt multo plura, & graviora: remedium autem peccati adhiberi debuit, prout moraliter & in re ipsa peccatum inest, siue per se, siue per accidentem enierat. Et ideo addendum est, peccatum originale ita esse malum commune totius naturæ, vt sit quasi radix, & fons omnium actualium, non solum quia auertit hominem à Deo, sed etiam quia priuat hominem originali iusticia, & reliquit hominem inordinatum, & siue affectibus subiectum, & priuatum, quantum est ex merito talis peccati, omnibus auxiliis gratia, necessarijs ad vitanda actualia peccata. Et hac ratione Christus principaliter venit propter tollendum originale, vt tan-

quam

quam peritus medicus, radici ægritudinis remediū adhiberet. Tandem ex modo prædestinationis diuinæ potest hoc explicari: nam sicut intelligimus, peccatum originale prius fuisse in permissione, & præfusione diuina, quam cætera actualia, qua aliquando fuerunt, vel futura sunt in humana natura, quatenus illud est radix, & veluti causa cæterorum; ita ad prædefiniendam nostram redemptionem per Christum, per se solum intelligimus supponi permissionem, & præfusione originalis peccati: ergo hæc fuit primaria ratio prædestinationis Christi, ut Redemptoris, & in carne passibili, &c. Et ad hoc confirmandum valent omnia, quæ superius sectione 3. ad ducta sunt.

Ex his colligitur, ex vi illius voluntatis, & decretri, quod Deus voluit redemptionem nostram, Christum venturum ad nos redimendum ab originali peccato, etiam si nullum aliud actualle esset committendum, vel permittendum in humana natura. Probat ex dictis, quia hoc fuit primum motuum voluntati, & prædestinandi redemptionem. Item, quia hæc prædestination secundum rationem antecedit permissionem aliorum peccatorum: quin immo stante decreto huius redemptrionis, potuisset Deus propter Christum prædestinatum in Redemptorem, velle tantam gratiam dare hominibus, ut nullum in eis permetteret peccatum actualle: quod clare ostendit, & permissionem aliorum peccatorum fuisse posteriorem, & prædestinationem Christi, ut Redemptoris, non pendere ex futuris peccatis actualibus, sed tantum ex præfusione peccati Adæ, & totius naturæ in ipso.

Sed contra, quia licet hæc vera sint, considerando præcisè primam illam voluntatem redimendi homines, propter præsum originale peccatum, si tamen attendamus totum ordinem diuinæ prædestinationis, & prouidentiæ circa salutem hominum, & circa permissionem peccatorum actualium, sic videtur ex supradictis sequi, si non fuisse actualia peccata non fuisse futuram redempcionem, quia ita fuerunt connexa hæc in diuina ordinatione, ut sine permissione peccatorum actualium non fuerit redemptio prædefinita. Quod confirmatur, quia ad quantum motuum, propter quod Deus voluit redempcionem, non fuit originale peccatum, sed omnia peccata futura prævia scientia conditionata, vel absoluta, iuxta diuersas opiniones: ergo deficiente hoc motu ex vi presentis decretri non fieret Incarnatio. Confirmatur secundo, quia in primo signo, in quo prædestinatus est Christus ut Redemptor, prædestinata est passio eius & mors, quæ in re futura non erat sine peccato interfectum ipsum: ergo saltem illo peccato non existente, non posset manere firmum primum decretum. Respondetur, hæc argumenta habere nonnullam difficultatem, iuxta aliorum opiniones supra tractatas, in nostra vero facile dissolui. Ad argumentum ergo responderetur, concedendo tamen quod affluit, in quo nullum est inconveniens, quia nihil aliud est, quam dicere, posita in Deo conditionali præscientia, & toto ordine voluntatis suis, qua ordinavit redempcionem permittingo peccata, vel ad executionem, vel ad effusus eius, non fuisse futuram redempcionem, sine peccatis actualibus. Sed inde non sit, primam voluntatem incarnationis sufficere dependentem ab huiusmodi peccatis, seu ab illorum permissione. Ad primam confirmationem, iam supra dictum est, posse esse unum primum motuum sufficiens, quo posito ponatur voluntas, etiam alia desint, & nihilominus posse simul cum illo adiungi alia, vel simul, vel posteriori ratione, quia etiam habebant rationem motu, quatenus propter illa vere afficieur, & mouetur voluntas, & si hoc totum voceretur ad quantum motuum, quamvis illud desit, si maneat primum, manebit voluntas, & ita est in proposito.

Obiectio.

Responso.

Ad secundam confirmationem dici possent multa, quæ ad 1. p. q. 14. pertinent. Nunc breviter dico, non prædicti nisi Deum absolute, & efficaciter mortent & passionem Christi, quatenus à peccato necessariæ pendere possunt, nisi supposta permissione, & præfusione peccati.

Solum ergo superest, ut è contrario videamus, utrum, si non fuisset peccatum originale, futura autem fuisset actualia (suppono enim durante statu innocentia), potuisse posterius Adæ peccare, sicut peccauit Adam: in eo casu futura esset redemptio, vel in carne passibili, vel simpliciter iuxta varias sententias. Vbi occurruunt curiosæ illæ interrogationes, quid scilicet facturus esset Deus, si futura essent venialia sine mortalibus? quid, si pauca mortalia, & in paucis hominibus? quid, si multa, & in pluribus aut in omnibus, vel fere in omnibus hominibus essent futura? Quæ omnes intelligendæ sunt de mortalibus: nam sola venialia neque in statu innocentia esse poterant, nec pro illis tollendis C H R I S T U S pateretur, cum non auerant à Deo, neque gratiam tollant, per quam potest pro eis sufficienter satisfieri.

Ad illa ergo breviter dicitur, esse tam incerta, ut Responso, vix nobis aliquid possit, vel probabiliter, definiri. Nam si consideremus voluntatem Dei, prout defacto voluit Christum venire in carne passibili, ut non redimeret à peccatis actualibus, non possumus dicere, ex vi huius voluntatis id fuisse futurum, si peccatum originale non fuisset, quia, ut supra dictum est, omnia peccata actualia, post peccatum Adæ, pendunt à peccato originali, tanquam à radice; ergo & voluntas redimendi ab illis peccatis supponit necessario peccatum originale. Adde, si peccatum originale non fuisset, quamvis alia actualia futura essent, fortasse tam non hæc ipsa, quæ modo in natura lapsa committuntur: ergo nec voluntas redimendi ab illis esset omnino eadem. Si quis autem dicat, nunc de facto habuisse Deum huc animum redimendi nos ab actualibus peccatis, eti ambi sola essent, oportet ut aliquo fundamento hoc ostendat. Nam ex primo motu, quo nunc Deus voluit nostram redemptrionem, hoc non colligitur, sed potius posset colligi contrarium. Denique, si non loquamur de præsenti voluntate, sed de alia quam Deus habitus est, posita illa hypothesi, hanc dicimus non posse fieri, immo nec sufficienti coniectura diuina. Vnde quamvis posset hinc & inde congruentia asserri, mihi verisimilius est, si non fuisset lapsa tota natura, Christum non fuisse venturum passibilem ad redimendos homines, si qui forte peccassent: quia verisimile est, paucos homines, & in pauca peccata fuisse lapsum: tum propter naturam integratam, tum quia pauciores essent occasionses peccandi, & illis posset adhiberi remedium fundatum in Christi merito, & satisfactione proueniente ex amore, non ex dolore aliquo: neque enim decebat, propter paucorum salutem, vel necessitatem, Christi sanguinem effundi. Quod si aliquis singulat, etiam in eo statu maiorem partem hominum fuisse lapsum per peccata actualia, forsan pro illis Christus pateretur, & carnem passibilem assumere: quia esset moraliter fere eadem necessitas, quæ nunc fuit.

Obiici hic solet contra priorem partem, quia Christus ita dilexit singulos homines, & co affectu passus est pro illis, ut paratus fuerit pro singulis id pati, sive natus tantum illo remedio indigeret. Hunc enim affectum significasse videtur ipse Christus parabolâ illa, de oue perdita, & verbis illis: Gaudium erit in celo super uno peccatore penitentiam agentem. Eteidem agnouisse videtur Paulus, cum ad Galatas secundo Galat 2. dicebat: Dilexit me, & tradidit semetipsum pro me. Eti. Dionys. dem indicatum est in revelatione facta sancto Carpo, quam refert Dionys. epist. 8. cui Christus Domi-

nus

Sab.
*Eximia
Confiliatio
162.*

*Chrysostom.
Anselm.
Aug.*

nus dixit, paratum se esse ad moriendum iterum pro hominibus, si id opus esset. Respondetur, Primum concedimus, Christum ut hominem habuisse illum affectum erga singulos homines: quod sine dubio credendum est de eximia Christi charitate: ita tamen, ut intelligamus, habuisse illum affectum subditum diuinæ ordinationi: paratus erat enim id facere, si Deus ita ordinasset: nos autem dicimus Deum ad id non fuisse ordinaturum, quia non expeditebat, & quia charitas ordinem haberet: & deinde, quia non fuisse necessarium. Neque hoc derogat beneficio redemptoris, quod singuli debemus agnoscere: quia singuli tam per se redempti sumus, ac si pro singulis tantum facta esset redemptio. Et hoc solum indicatum est à Paulo, ut ibi Chrysostom. & Anselm. notarunt, & recte indicauit Augustinus. 14. cap. soliloquiorum, & eadem significant verba illa Christi, de gaudio, quod fit in collo super unius peccatoris peccatoria: quanquam ouis illa perdita, magis totam humanam naturam significat, ut ibi expoñentes communiter intelligunt, & Hil. can. 18. in Matthæum Greg. hom. 34. in Euangeli. Aug. in id Psal. 8. Ores & boues uniuersas. Reuelatio autem illa, quæ etiam Sancto Petro facta legitur, solum charitatem Christi erga homines ostendit.

ARTICVLVS V.

a. Utrum conueniens fuerit Deum incarnari ab initio mundi.

11.9.8. ap.
6.10. Ep. 3. d.
1.1.1.4. Et
1.1.2.1. &
Gd. 4. v.1.3.
ju.

Ad Quintum sic proceditur. Videtur, quod conueniens fuisset, Deum incarnari a principio humani generis. Incarnationis enim opus ex immensitate diuina charitatis processit, secundum illud Ephes. 2. Deus, qui duei est in misericordia, propter nimiam charitatem suam, qua dilexit nos, & cum omnibus meritis peccatis, coniunxit nos in Christo: Sed charitas non tardat subuenire amico necessitatibus patienti: secundum illud Proverb. 3. Ne dicas amico tuo, Vade & reuertere: cras dabo tibi, cum statim possum dare. Ergo Deus incarnationis opus differre non debuit, sed statim a principio per suam incarnationem humano generi subuenire.

2. Praterea 1. Timoth. 5. dicitur Christus venisse in hunc mundum peccatores saluos facere: Sed plures salutati fuissent, si a principio humani generis Deus incarnatus fuisset: plurimi enim ignorantibus Deum in suo peccato perierint in diuersis seculis. Ergo conuenientius fuisset, quod a principio humani generis Deus incarnatus fuisset.

Li. 10. prof. 10.
10. vñ. à prim.

3. Praterea. Opus gratia non est minus ordinatum, quam opus naturae: Sed natura initium sumit a perfectio: ut dicit Boetius libro de consolat. * ergo opus gratia a principio debuit esse perfectum: Sed in opere incarnationis consideratur perfectio gratiae, secundum illud, Verbum caro factum est: & postea substitut. Plenam gratia & veritatem. Ergo Christus a principio humani generis debuit incarnari:

*Vgl. Amb.
in hanc lo-
cum 10. 1.*

Sed contra est, quod dicitur Galat. 4. At ubi venit plenitudo temporis, nimirum Deus filium suum factum ex muliere, factum sub lege. Vbi dicit glossa. + quod plenitudo temporis est quod prædestinatum fuit a Deo Patre, quando mitteret filium suum. Sed Deus sua sapientia omnia destinavit. Ergo conuenientissimo tempore Deus est incarnatus. Et sic conueniens non fuit, quod a principio humani generis Deus incarnatus retur.

16. Et q. 43.
m. 3. 2. Ep. 9.
44. ad 3 co.
Liber q. 10.
9. 4. ad 3.

b. Respondeo dicendum, quod cum opus incarnationis principaliter ordinetur ad reparationem humanae naturæ per peccati abolitionem, manifestum est, quod non fuit conueniens a principio humani generis ante peccatum, Deum incarnationem fuisse: non enim datur medicina nisi iam infirmis. Vnde ipse Dominus Mat. 9. dicit, Non est opus valentibus

medico, sed malè habentibus: non enim veni vocare iustos, sed peccatores.

Sed nec etiam statim post peccatum conueniens fuit Deum incarnari. Primo quidem, propter conditionem humani peccati, quod ex superbia prænenerat. Vnde eo modo erat homo liberandus, ut humiliatus recognosceret se liberatore indigere. Vnde super illud Galat. 3. Ordinata per Angelos in manu Mediatores, dicit glossa. * Magno Dei consilio factum est, ut post hominis casum non illico Dei filius mitteretur. Reliquum enim Deus prius hominem in libertate arbitrio in legi naturali, ut sic vires nature sue cognosceret: vbi cum deficeret, legem accepit, quia data inualuis morbus, non legis, sed naturæ virtus: ut ita cognitio sua infirmitate, clamaret ad medicum, & gratia quereret auxilium. Secundo, propter ordinem promotionis in bonum: secundum quem ab imperio facto ad perfectum proceditur. Vnde Apostolus dicit prima Corinthiaca 15. Non prius quod spirituale est, sed quod animale, deinde quod spirituale. Primum homo de terra terrenus: secundus homo de celo celestis. Tertio, propter dignitatem Verbi incarnati: quia super illud ad Galat. 4. At ubi venit plenitudo temporis dicit glossa. * Quanto maior index veniebat, tanto præconum series longior procedere debebat. Quartò, ne feruor fidei temporis prolixitate tepesceret: quia circa finem tom. 9.

Gl. ord. ibid.

*Aug. trahit
3. in loco.*

mundi frigescet charitas multorum. Vnde Luca 18. dicitur,

Cum filio hominis venierit, putas inueniet fidem in terra?

c. Ad primum ergo dicendum, quod charitas non differt a-mico subuenire, salua tamen negotiorum opportunitate, & personarum conditione. Si enim medicus statim a principio egreditur medicinam daret infirmo, minus proficeret, vel magis laderet, quam iuuaret. Et ideo etiam Dominus non statim a principio, incarnationis remedium humano generi exhibuit, ne illud contemeret ex superbia spiritus suam infirmatum non cognosceret.

d. Ad secundum dicendum, quod Augustinus ad hoc respon-det in libro de sex questionibus Paganorum*, dicens questio-nem secundam, quod tunc voluit Christus hominibus apparere, & apud eos prædicari suam doctrinam, quando & ubi sciebat esse, qui in eum fuerint credituri: his enim temporibus, & his in locis, tales omnes in eius prædicatione futuros esse praesiebat, quales non quidem omnes, sed tamen multi in eius

corporali præsencia fuerint, qui nec in eum suscitatio ab eo mortui credere voluerunt. Sed hanc responsonem reprobans In Ep. 40. q.
2. à med. 2. 2.

Cap. 9 vñ.
præc. à sp.
n. 10. 7.

facili credere noluisse, aut credituros non fuisse si ferent: cum ipse Deus attestetur eis quod acturi essent magna humilitatis penitentiam, si in eis facta essent diuinarum illa signa virtutum: Proinde, ut ipsi soluens subdit, sicut Apostolus ait: Non est voluntas, neque currentis, sed misericordia Dei, qui his, quos præuidit, si apud eos facta essent, suis miraculis credituros, quibus voluit, subuenit, alios autem non subuenit, de quibus in sua prædestinatione occulit quidem, sed aliud iuste judicavit: ita misericordiam eius in his, qui liberantur & veritatem in his, qui puniuntur sine dubitatione credamus.

E d. Ad tertium dicendum, quod perfectum quidem est prius imperfecto, in diuersis quidem tempore, & natura (oportet enim quod perfectum sit, quod alia ad perfectionem adducit) sed in uno, & eodem, imperfectum est prius tempore, et si sit posterioris natura. Sic ergo imperfectionem natura humana duratione præcedit aeterna Dei perfectione:

sed sequitur ipsam consummata perse-
cio eius in vnione ad

Deum.

COM-